

HONNØR

Neko

Military Working Dog

• SØG
GØ
BID

FORSVARET #værdatkæmpefor

4

Siden sidst: De bedste billeder fra Uniform på jobbet-dag.

6

Stumper: Ny NATO-medalje, nyt digitalt cockpit i T-17 og nyt Dannebrogssfly.

7

Grej: Crashtenderen Panther 6x6 har 12.000 liter vand i tanken.

8

Status: F-16-donation til Ukraine, F-16-salg til Argentina og ny software i F-35.

TEMA:

FORLIG 2024-2033

12

Sådan: Et forlig bliver til. Analyser, beslutningsgrundlag, anskaffelsesproces og resultater fra de første delaftaler.

18

Indkøb: Seniorsergenten DC står for anskaffelse af termiske sigter.

22

HR-strategi: Afgående FPS-direktør Janni Torp Kjærgaard løfter sløret for blandt andet det nye bemandings-system og afliver udstikkerrygter.

TEMA:

VÆRNEPLIGT

26

Genindkaldelse: Hæren har igen brug for en styrke af genindkaldte soldater, der kan supplere de fuldtidsprofessionelle.

31

Ligestilling: Hvorfor er det vigtigt med kvindelige værnepligtige, og skal der tages særlige hensyn? Honnør har spurgt i Sverige og Norge og i Værnepligtsrådet.

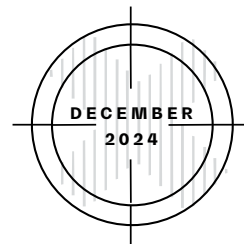
34

Historisk: Når krig og krise truer, skruer Danmark op for værnepligten. Sådan har det været siden underskrivelsen af Danmarks Riges Grundlov i 1849.

37

Voxpop: Fire værnepligtige diskuterer fordele og ulemper ved at føje syv måneder til tjenesten.

indhold

08

26

35

70

12

38

ABU: Honnør har været i Grønland og besøgt de første rekrutter, der gennemførte Arktisk Basisuddannelse.

46

Kvinder i kamp: Lena var blandt de første kvinder, der blev ansat i en kampenhed. Nu, 35 år senere, er hun her stadig.

52

Fundet: Minedykkeren Johan brugte sammen med sine kollegaer seks dage på en eftersøgning af en ung mand, der var forsvundet i Nørresø i Viborg.

58

PULS: Honnør har været i Letland og køre rundt med besætningen på vores nye raketkastersystemer.

62

101st: Amerikanske faldskærmsjægere var under dansk kommando under øvelsen Spring Storm.

68

Big Boss: Soldater ved XIII Lette Infanteribataljon har fået ny ATV.

70

Feature: Malinois-hunden Neko har både været ved Jægerkorpset og udsendt til OL i Paris.

78

Makkerskab: Lægen Christian og sygepasseren Ingrid behandler træningsskader i Camp Valdemar.

80

Slaget: 26. oktober 1994 affyrede kampvognsskytten Lise 14 granater mod bosnisk-serbiske styrker.

83

Listen: Panser, panser, panser og mere panser!

84

Instagram: Vores verden.

Den kommitterede fra Hjemmевærnet Hans Andersen (V) besøgte tre virksomheder på Uniform på jobbet-dagen, herunder DTU.

UNIFORM

PÅ JOBBET-DAG

Hos Bauhaus i Tilst ved Aarhus var flere medarbejdere mødt op i uniform og fik besøg af chefen for Ingeniørregimentet, oberst Kasper Hovgaard.

Blandt andre politiassistent Christian Berthelsen (også kendt fra tv-serien Politijagt) mødte frivillige fra Politihjemmевærnskompagni København.

25. september blev der for anden gang afholdt Uniform på jobbet-dag i Danmark. Mærkedagen falder fast den sidste onsdag i september og er blevet indført med inspiration fra vores nabolande, hvor man i en årrække har haft en lignende dag. På Uniform på jobbet-dagen må alle reservister og frivillige i Forsvaret, Hjemmевærnet, Beredskabsstyrelsen og Kystredningstjenesten bære uniform på jobbet, hvis deres arbejdsplads eller studiested tillader det. Ligesom sidste år besøgte Forsvarets og Beredskabets chefer, herunder den nye minister for samfundssikkerhed og beredskab, en række danske virksomheder for at takke dem og deres ansatte for at bakke op om dagen. Over 200 danske virksomheder landet over tilkendegav, at de aktivt støttede op om dagen. 🛠️

Forsvarschef Michael Hyltdgaard besøgte Danske Banks hovedsæde i København på Uniform på jobbet-dagen. Her mødtes han med ledelsen og en række frivillige og reservister i uniform.

HONNØR

Udgives af
Forsvarskommandoen

Ansvarshavende chefredaktør
Kenneth Pedersen
Generaløjtnant
Chef for Forsvarsstaben

Redaktør
Martin Finnedal

Redaktionen
magasinet@mil.dk

Kommunikationssektionen
Holmens Kanal 9
1060 København K
<https://www.forsvaret.dk>

Design / Layout
Bjarne Valdemar Jensen

Trykkeri
Stibo Complete

Forsidefoto:
Sofie Wegger Jespersen

Redaktion afsluttet
7. november 2024

Oplag 31.000

Kilder i Honnør kan optræde med fuldt navn eller anonymiseres ved at bruge enten for- eller efternavn.

Dette er afledt af anbefalinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste om en mulig sikkerhedsrisiko for nogle personelgrupper, hvis de står frem på en måde, så de kan identificeres.

Foto: Simon J. Elbeck

► **Kig op!** Flytypen F-35 blev flagdags-indviet i år. Som et flyvende bevis på den gradvise overgang fra F-16 til F-35 var det for første gang to stk. F-35-kampfly, der varetog den traditionelle overflyvning i løbet af Flagdagen. Den traditionelle overflyvning på Flagdagen er Forsvarets måde at vise respekt for aktive soldater, veteraner, de faldne og deres efterladte. De to F-35-fly

► **Dannebrog flyver igen.** Det oprindelige Dannebrogsfly er doneret til Ukraine. Som erstatning har et af de andre kampfly, der er planlagt til at blive længst tid i Danmark, været en tur på malerværkstedet og har fået skiftet de klassiske grå nuancer ud med rød og hvid. Autolak tilføjer en helt særlig glans. Undersiden er en dykkende falk (en henvisning til F-16's oprindelige kaldenavn, Fighting Falcon), og oversiden er et blafrende Dannebrog. "Der har været overvældende meget interesse for det, og publikum synes, det står knivskarpt," fortæller F-16-piloten TEO, som ved siden af sit almindelige job som F-16-instruktør også har tjansen med at lave demonstra-

tioner fra Flyvestation Skrydstrup klokken 15:00 og fulgte en rute over de danske kaserner, flyve- og flådestationer, veteranhjem og så mange byer som muligt undervejs. Præcis klokken 16:23 – som planlagt – fløj kampflyene over paraden på Christiansborg Slotsplads. Flyvehøjden over Danmark var i dagens anledning dispenseret ned til godt 300 meter. ✨

tionsflyvninger til *air shows*. Ligesom det oprindelige Dannebrogsfly kommer det nye til at bruge størstedelen af tiden på træningsmissioner og operative opgaver, men vises altså frem ved særlige lejligheder. Udfordringen med at tegne motiver, som gør sig godt på krumme overflader, har lektor i matematik og fysik Mads Bangsø løst. Han har desuden produceret undervisningsvideoer i serien 'Formlerne bag Verden'. De kan ses på Forsvarets youtubekanal. ✨

Ny NATO-medalje

► **Dansk personel** kan komme i spil til uddeling af en ny NATO-medalje. 'The Non-Article 5 Vigilance Medal', der blev offentliggjort tidligere i år, tildeles personer og enheder, som har været udsendt i ramme af NATO C2 (kommando/kontrol). Den kan gives til personel som har støttet med patrulje, vagt, rekognoscering, uddannelse, elektronisk overvågning eller andre militære opgaver inden for SACEURs (Supreme Allied Commander Europe) operationsområde. Dermed kan dansk personel altså også se frem til at blive dekoreret

med den nye medalje. "Vi har identificeret 11 opgaveløsninger siden 2022, der lever op til kriterierne, som NATO har stillet. Nu skal de relevante myndigheder finde ud af, hvilke personer og enheder som skal indstilles, og så kan vi sende det videre til NATO," forklarer oberstløjtnant Thomas Helenius fra Operationsstaben. Indstillingerne forventes fremsendt til NATO i fjerde kvartal af 2024. Medaljerne ventes overrakt i løbet af 2025. ✨

Foruden digitale instrumenter har der også været fokus på at sænke støjniveauet i cockpittet. Digitaliseringen gør ikke i sig selv flyet nemmere at flyve, og pilotaspiranterne bliver derfor stadig afprøvet i samme grad som tidligere. Foto: Rebekka Gimm Søndergaard

T-17 opgraderes med digitalt cockpit

Selv om træningsflyet T-17

nærmer sig 50-års jubilæum i Flyvevåbnet, så kan det med sin seneste digitale opgradering af cockpittet flyve videre i 20-30 år. Det digitale *overhaul* af cockpittet betyder, at 85 procent af de analoge instrumenter skiftes ud med digitale, så pilotaspiranterne på Flyveskolen fra første take-off får erfaring med de systemer, som de kommer til at benytte senere. Digitalisering sænker også driftsomkostningerne til flyet markant, fordi de analoge instrumenter efterhånden er så bedagede, at de fejler hyppigt, og derfor er kostbare og tidskrævende at vedligeholde. Selve flyskroget og mekanikken fejler

derimod ingenting, og det er derfor, at modellen ikke skiftes ud foreløbigt. Den nye digitale opgradering inkluderer også, at alle data fra flyet gemmes i 100 timer tilbage, så det for eksempel bliver langt nemmere for teknikerne at finde små fejl i motoren, inden de udvikler sig. Ombygningen af flyene er i fuld gang, og det næste hold pilotaspiranter, som starter i februar 2025, skal efter planen kun flyve i de opgraderede fly. Den digitale opgradering af flyet er udviklet *in-house* på Flyveskolen af testpiloten POL og T-17- tekniker Ole i samarbejde med Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) og Flyverkommandoen. ⚙️

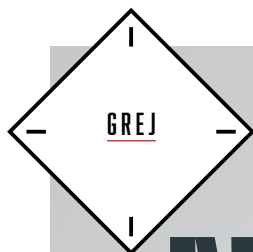
Hilsen på trøjen

Som en særlig tak til Danmarks 40.000 tidligere udsendte og deres pårørende fik de i løbet af september gratis adgang til en række fodbold-, ishockey- og håndboldkampe. Initiativet hedder Veteran Match og er et samarbejde mellem 45 klubber og Danmarks Idrætsforbund. Veteran Match blev skabt i 2020 i et samarbejde mellem Københavns Kommune og F.C. København. Siden er Veteran Match med stor støtte fra Grundfos Foundation vokset til at være et landsdækkende initiativ. ⚙️

Tidligere udsendte og deres pårørende kunne blandt andet komme gratis ind til fodboldkampen 16. september mellem FC Nordsjælland og Randers FC. Hjemmeholdet spillede i dagens anledning i en til lejligheden produceret spillertrøje. Foto: Peter Dalby

Nye crashtendere ruller ud

12.000 liter vand og sekshjulstræk sættes ind mod flybrande.

Flyvevåbnets Brand- og Redningstjeneste på de tre danske flyvestationer bliver nu opgraderet med nye Panther 6x6-crashtendere fra østrigske Rosenbauer.

De nye køretøjer, som er særligt udviklet til at slukke flybrande, erstatter den aldrende flåde af Eagle 6-crashtendere fra 2001, som er blevet dyre at vedligeholde. Indkøbet omfatter i første omgang 16 Panther-crashtendere med mulighed for yderligere otte.

Panther 6x6-crashtenderen kan indeholde cirka 12.000 liter vand og

er et gennemprøvet slukningskøretøj, som allerede er i brug i mange lufthavne verden over. De første Panther-crashtendere leveres medio maj 2025, og alle køretøjer forventes at være i drift på dansk grund inden juli samme år. Brandfolkene på Flyvestation Aalborg har allerede gode erfaringer med maskinen, for her har de haft lejet samme type igennem et par år.

Foruden at sørge for sikkerheden på flyvestationerne har Flyvevåbnets crashtendere regelmæssigt været indsat til store vanskelige

brande "uden for hegnet". Det er især crashtendernes terrængående egenskaber og vandkanonernes store rækkevidde, som er kommet det civile beredskab til hjælp ved for eksempel slukning af naturbrande og slukning af brande på fabriksanlæg.

Med i indkøbet er også en mobil simulator, der giver brandfolkene mulighed for at træne effektivt under realistiske forhold. Simulatoren bliver et vigtigt supplement i uddannelsen af nye medarbejdere og træning af komplekse scenarier. ✨

Panther 6x6

Den fuldt lastede Panther 6x6 vejer 35 tons og kan indeholde cirka 12.000 liter vand, 1.500 liter skum og 250 kilo pulver.

Topfarten ligger på 115 km/t. Sekshjulstræk sørger for terrængående egenskaber.

Brandbilen kan betjenes af en enkelt brandmand, som fra kabinen kan betjene vandkanonerne. Bilerne er særligt udstyret til at slukke motorbrande og ild i flybrændstof.

Fra den brandsikre kabine kan en enkelt brandmand styre flere vandkanoner på én gang og se igennem røg med et 360-graders termisk kamera.

En mobil simulator til træning af crashtenderbesætninger er inkluderet i indkøbet af Panther. Den supplerer den eksisterende uddannelse, samtidig med at den giver mulighed for at træne scenarier, som det ikke er muligt at træne i dag.

Der er købt 16 Panther 6x6-crashtendere med option på yderligere otte. De første køretøjer leveres fra fabrikken i Østrig i løbet af 2025.

STATUS

DANMARKS KAMPFLY

I løbet af de kommende måneder og år transformeres Forsvarets kampflykapacitet, når F-16 udfases, og F-35 tager over. 19 F-16-kampfly doneres til Ukraine, mens 24 sælges til Argentina. Fire F-35-kampfly er allerede i operativ drift ved Fighter Wing Skrydstrup, mens yderligere seks, der i dag anvendes til træningsflyvning i USA, hjemtages. Samtidig leveres et spritnyt fly fra fabrikken, og planen er derfor, at F-35-flåden i Danmark henover vinteren udbygges til at tælle 11 fly.

F-16

Et politisk flertal beslutter, at Danmark skal donere F-16-kampfly til Ukraine.

F-35

Første fire F-35-fly lander på Fighter Wing Skrydstrup.

F-35

Leverance af F-35-fly fra fabrik til Luke Air Force Base, USA. De tidligere leverede fly på Luke Air Force Base hjemtages til Fighter Wing Skrydstrup, Danmark.

F-16

Første F-16-donation til Ukraine.

F-16

Der indgås aftale med Argentina om salg af 24 stk. F-16-kampfly og tilhørende støtteudstyr.

F-16

F-16 opretholder opgaven med varetagelse af afvisningsberedskabet.

F-35

Yderligere leverancer af F-35-fly til Danmark.

F-35

F-35 overtager lejlighedsvis opgaven med afvisningsberedskabet.

F-16

F-16 udfases fra den operative opgaveløsning med udgangen af 2025.

2023

2024

2025

F-16 TIL UKRAINE

Dannebrog og Flyvevåbnets kokarde er pillet af de første F-16-kampfly, som Danmark har doneret til Ukraine. Nu befinder de sig i ukrainsk luftrum, hvor de er en del af forsvaret af Ukraine mod den ulovlige angrebskrig, som Rusland fører mod Ukraine.

Danmark står i spidsen for den internationale flyvevåbenskoalition sammen med Nederlandene og USA. Koalitionen er etableret i rammen af Ukraine Defense Contact Group (UDCG) og skal over tid bistå Ukraine med at modernisere hele sit flyvevåben. Etablering af den ukrainske F-16-kapacitet er første skridt. Koalitionen favner mere end 15 nationer.

Den danske donation omfatter blandt andet i alt 19 F-16-kampfly, uddannelse af ukrainske piloter, teknikere og støttepersonel samt en række forskelligt udstyr og reservedele, der skal gøre Ukraine i stand til at operere med flyene.

F-16 TIL ARGENTINA

24 F-16-kampfly sælges til Argentina. De første seks F-16-kampfly sendes til Argentina i løbet af 2027. Flyene leveres enten via færgeflyvning eller med skib og sker først, når flyene er udfaset fra brug i det danske flyvevåben. Salget af F-16-kampflyene og dertilhørende støtteudstyr til Argentina forventes at indbringe cirka 2,1 milliarder kroner og dermed være et af de største salg, Forsvarsministeriets område har forestået.

F-35 TIL DANMARK

F-35 indfases i det danske flyvevåben i perioden 2023 til 2027. I september 2023 blev de første fire F-35-kampfly modtaget på Flyvestation Skrydstrup, og siden da har de indgået i den daglige træning. I løbet af vinteren 2024/2025 hjemtages seks F-35-kampfly fra den danske træningsenhed på Luke Air Force Base. De bliver erstattet af nye fly i TR-3-konfigurationen, når de bliver leveret fra Lockheed Martins fabrik i Texas. TR-3 står for Technology Refresh 3 og er en software- og hardwareopdatering, der blandt andet øger flyets regnekraft.

De første fly, som Flyvevåbnet har fået leveret, er alle leveret i TR-2-konfiguration. Men i takt med at flyet udvikles og får nye funktioner, er der behov for ny software og hardware til at håndtere og understøtte dette. Derfor bliver de kommende F-35-fly bygget i TR-3-konfiguration, hvilket også gør sig gældende for den næste leverance af Flyvevåbnets F-35-fly. Det er planlagt, at de nuværende TR-2-fly skal opdateres til TR-3.

Det er planen, at F-35-kampflyene i løbet af 2025 gradvist overtager afvisningsberedskabet fra F-16. Fra 2026 vil de permanent løfte denne opgave med suverænitetshævdelse af det danske luftrum.

I løbet af vinteren leveres yderligere syv F-35-fly til Danmark, hvilket vil bringe det samlede antal danske F-35-fly op på 17. Heraf vil de 11 være placeret i Danmark, mens seks danske fly bruges til omskoling på Luke Air Force Base i Arizona. Danmark har i alt bestilt 27 F-35-kampfly.

RESCUE
EMERGENCY CANOPY
RELEASE ON OTHER SIDE

5 SKARPE TIL PEL

HONNØR: Hvorfor skaffer vi os overhovedet af med vores F-16-fly?

PEL: "Flyvevåbnet er i en transition mellem F-16 og F-35, hvor F-35 i de kommende år skal overtage F-16's opgavekompleks. Derfor var og er det planlagt, at F-16-kampflyene skal udfases, og personalet skal omskoles til F-35. På den måde kanaliseres ressourcerne over på F-35-sporet, mens F-16 udfases. Og i stedet for at køre F-16-flyene på museum eller sælge dem som reservedele, sælger vi dem nu som en samlet pakke. Det får vi en god pris for, mens argentinerne får en solid og kapabel kampflykapacitet til deres flyvevåben."

HONNØR: Hvad kan andre lande bruge vores gamle fly til?

PEL: "Andre lande kan sagtens have anderledes behov, end vi har. Måske skal de ikke op mod en højteknolo-

gisk fjende, eller måske har man ikke behov for at flyve så meget, som vi har. Argentinerne har vurderet, at F-16, som er et yderst relevant og potent fjerdegenerationskampfly, kan løse de opgaver, som deres flyvevåben skal kunne."

HONNØR: Vi ender med at sælge 24 fly til Argentina. Hvorfor lige Argentina?

PEL: "Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har, som en del af deres opgavekompleks, til opgave at skulle bortskaffe udtjent materiel, ligesom de skal anskaffe nyt. Det er så at sige *business as usual*. De seneste år har vi ligget i forhand-

Scan koden og se hvordan Fighter Wing træner ukrainske piloter

F-35

F-35 overtager varetagelsen af afvisningsberedskabet fra F-16-kapaciteten.

F-35

Yderligere leverancer af F-35-fly til Danmark.

2026

F-16

I løbet af 2027 leveres de første F-16-fly til Argentina.

F-35

F-35-kapaciteten er fuldt implementeret og kan indsættes i internationale missioner.

2027

F-16

I løbet af 2028 leveres flere F-16-fly til Argentina.

2028

linger med en del nationer, cirka 10, der var interesserede i at købe vores fly. Argentina var i særdeleshed interesseret, fordi de lige nu ikke har noget kampfly i deres flyvevåben. Deres ældre franske jagerfly kan slet ikke flyve. Hos os kunne de få et helt flyvevåben for samme pris (2,1 milliarder kroner, *red.*), som tre-fire nye fly koster.”

HONNØR: *Er der i kontrakten indbygget muligheden for, at handlen kan gå tilbage i tilfælde af, at vi selv skulle få brug for vores F-16-fly?*

PEL: ”Kontrakten er formuleret på en måde, så der kan tages hensyn til forandrede behov.”

HONNØR: *Hvad er status på F-35-programmet?*

PEL: ”10 F-35-kampfly er leveret. 17 er på vej. Der står fire i Danmark, mens de øvrige seks er placeret i USA til omskoling og uddannelse af piloter. Det er besluttet at hjemtage disse seks fly og erstatte med seks andre, fordi den nye softwareopdatering (TR-3, *red.*) er forsinket lidt. Det ser jeg dog ikke få den store betydning på længere sigt. I forhold til at følge vores implementeringsplan er vi godt med. Lige nu er det stadig F-16, der beskytter Danmark. I løbet af næste år er det både F-16 og F-35. I 2026 har F-35 overtaget afvisningsberedskabet. Så status er, at implementeringen går godt, men med blik for de forsinkelser, som har været omtalt en del i medierne den seneste tid.” 🛠

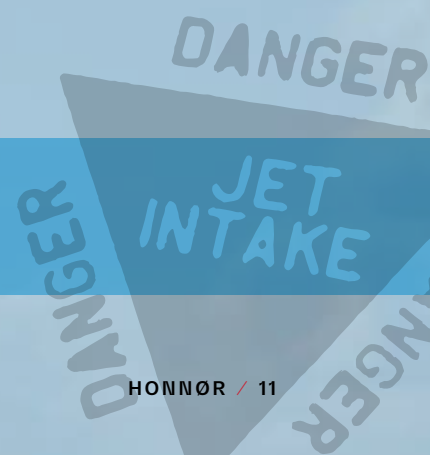
Oberstløjtnant

Casper Børge Nielsen (PEL)

er chef for Flyverkommandoen Kampflyafdeling, hvor han er ansvarlig for implementeringen af F-35 i Flyvevåbnet. Han er testpilot og tidligere F-16-pilot og har som eneste ikke-amerikanske pilot deltaget i udvikling og test af F-35. Han har desuden været chef for Kapacitetscenter Fastvingede Fly i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse og har i den egenskab stået i spidsen for salget til Argentina samt været med til at anbefale, hvor mange F-16-fly der skal doneres til Ukraine.

Foto: Christer Holte/Ritzau Scanpix

Sådan bliver et forsvarsforlig til

Forsvarsforliget 2024-2033 er et såkaldt rammeforlig, der består af flere delaftaler. Bliv klogere på processen og foreløbige resultater på de følgende sider.

Forsvarsforliget er et rammeforlig, der sætter økonomi af samt udstikker den overordnede retning for udviklingen på forsvarsområdet. Med forliget blev Forsvarsministeriet bemyndiget til at iværksætte udarbejdelse af analyser inden for prioriterede områder, anskaffelser og initiativer.

Analyserne udarbejdes af Forsvarsministeriet i samarbejde med Forsvarskommandoen (FKO) og støttende styrelser. FKO udarbejder militærfaglige analyser for de militære kapaciteter og emneområder. De er med til at danne grundlaget for Forsvarsministeriets analyser.

Analyserne tjener som beslutningsoplæg og -grundlag for forhandlinger i forligskredsen. Beslutninger i forligskredsen er foreløbigt udtrykt gennem rammeforliget samt delaftaler.

Kilde:

Forligssektionen,
Planlægningsafdelingen,
Udviklings- og Planlægningsstaben
i Forsvarskommandoen.

► På baggrund af delaftalerne igangsætter Forsvarsministeriets departement udarbejdelsen af implementeringsplaner for de enkelte initiativer. Ejerskabet af de enkelte initiativer vil hovedsageligt tildeles Forsvarskommandoen eller en af de støttende styrelser.

► Når FKO modtager Forsvarsministeriets bemyndigelse iværksætter Udviklings- og Planlægningsstaben i Forsvarsstaben udarbejdelse af implementeringsplaner for de konkrete initiativer, som Forsvaret har initiativejerskab for. Ved udarbejdelsen af implementeringsplanerne inddrages relevante kommandoer, myndigheder og støttende styrelser.

► Implementeringsplanerne fremsendes til Forsvarsministeriet som grundlag for endelig godkendelse i forligskredsen. På baggrund af implementeringsplanerne udarbejdes et mere udførligt beslutningsgrundlag, der konkretiserer planerne yderligere og blandt andet fastlægger konkret udmøntning af økonomien i hvert initiativ.

► På centralt niveau styres implementeringen af Forlig 2024-2033 i Forsvarsministeriets departement under koncernstyringsdirektørens implementeringskomité, der består af styrelseschefer, styrelsesdirektører og Forsvarskommandoens chefer.

Hvad er der sket med initativer fra første og anden delaftale?

Opdatering og indkøb af infanterikampkøretøjer

Der er i aftalen om genopretning af Forsvarets fundament afsat økonomi til igangsættelse af et projekt vedrørende opdatering af infanterikampkøretøjer (IKK), der indgår i 1. Brigade. Opdateringen planlægges og synkroniseres med indkøb af yderligere infanterikampkøretøjer. Med forligets anden delaftale skal der indkøbes flere infanterikampkøretøjer således, at 1. Brigades nuværende tre mekaniserede infanterikompagnier skal omorganiseres til et tilsvarende antal panserinfanterikompagnier.

Langtrækkende droner, Arktis

Med første delaftale blev det godkendt at fortsætte det forberedende arbejde med implementering af en langtrækkende dronekapacitet. På baggrund af tidligere markedsundersøgelser er der gennemført en opfølgende markedsanalyse med henblik på valg af leverandør. Med politisk opbakning arbejdes der nu på indhentning af et endeligt tilbud og leveringsplan, således at der kan udarbejdes bevilling i form af aktstykke. Dronerne bliver placeret på Flyvestation Aalborg.

Korttrækkende luftværnskapacitet til 1. Brigade

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har købt 16 Skyranger 30-kanontårne, der skal monteres på Piranha 5.

Tårnet er udstyret med en 30 millimeter såkaldt *high velocity*-maskinkanon, der sammen med tårnets missilsystem kan bekæmpe fly, helikoptere og droner. Faglige eksperter fra Danske Artilleriregiment har været med til at bestemme typevalget. Det korttrækkende luftværn får fast base i Oksbøl.

Torpedo og nærluftforsvar, fregatter

Ifølge anden delaftale blev det besluttet at fremrykke anskaffelse af torpedoer. Der er senest i 2029 opbygget fuld antiubådskapacitet. Der planlægges på at indgå kontrakt med leverandør af nærluftforsvarsmissiler snarligt, hvorefter kapaciteten gradvist opbygges.

Elling Ammunitionsfabrik

Etablissement i Elling er tilbagekøbt. Det skyldes blandt andet, at der både i Danmark og i det hele taget er mangel på 155 mm-artillerigranater. Det danske våbenkonsortium Danammo og norske Nammo skal kæmpe om opgaven med at producere artilleriammunition. De to skal også kæmpe med danske Ama Group om opgaven med at producere ammunition til håndvåben. FMI forventer at have skrevet kontrakt med en eller flere af disse producenter ved udgangen af første kvartal 2025. Når producenten er valgt, afdækkes og udbedres eventuelle behov for ændringer og tilbygning til eksisterende bygningsmasse, hvorefter produktionen kan startes.

Flådeplan

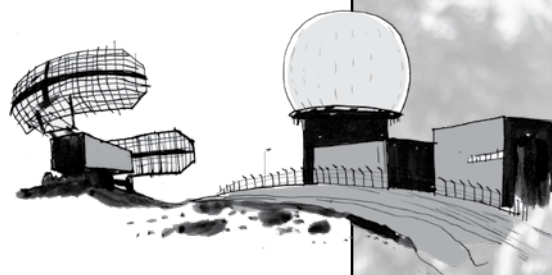
Det er aftalt, at der skal udarbejdes en flådeplan med henblik på

politisk drøftelse senest i løbet af 2024. Der skal blandt andet tages stilling til forprojekt om patruljeskibe.

Luftvarslingsradar på Færøerne

Der er gennemført prækvalifikation i forhold til luftvarslingsradar på Færøerne, hvorefter der foretages endeligt typevalg og efterfølgende iværksættes anskaffelse. Klargøring af det nødvendige etablerment er en omfattende proces og planlægges igangsat, således færdiggørelsen synkroniseres med levering af radar kapaciteten.

Kilde: Udviklings- og Planlægningsstaben, FKO. Opdateret 10. oktober 2024.

Forsvaret har valgt Skyranger 30-systemet fra det tyske firma Rheinmetall til at beskytte 1. Brigade mod lufttrusler fra fly, helikoptere og droner.

Foto: Rheinmetall

OBS: Den viste model er ikke dansk.

Aktstykke

Når Forsvarsministeriet har behov for en bevilling eller ændring af en eksisterende bevilling, udarbejder Forsvarsministeriet et aktstykke i samarbejde med underliggende styrelser. Dette kan for eksempel være i forbindelse med større investeringer i forsvarsmateriel, militære operationer eller andre forsvarsrelaterede udgifter. Processen er den samme som for andre ministerier:

Forsvarsministeriet udarbejder aktstykket og sender det til Finansministeriet for gennemgang. Når det er blevet godkendt i Finansministeriet, fremlægges aktstykket for Folketingets Finansudvalg, som skal tage stilling til, om bevillingen kan godkendes. Først når Finansudvalget har godkendt aktstykket, kan Forsvarsministeriet få adgang til de nødvendige midler.

Kilde: FMI

De operative myndigheders rolle i anskaffelser

Brugerkrav og specifikationer

Forsvarskommandoen eller tilknyttede myndigheder beskriver behov og ønsker til anskaffelser og overdrager det efterfølgende til FMI. Dette sikrer, at de operative enheders behov afspejles i anskaffelsesprocessen.

Styregruppe

Ved større materielanskaffelser nedsættes en styregruppe, der kan bestå af ansvarlige projektledere, tekniske

eksperter og repræsentanter fra de operative enheder, som skal modtage det nye materiel.

Seniorbruger i Forsvaret

Seniorbrugeren er en central brugerrepræsentant i styregruppen. Dette er ofte en fagspecifik enhed eller repræsentanter fra Hærkommandoen, Søværnskommandoen eller Flyverkommandoen, der sikrer, at brugerens interesser varetages i anskaffelsesprocessen.

Kilde: FMI

Nyt uniformssystem

Det fællesnordiske uniformssystem, Nordic Combat Uniform, planlægges udleveret i perioden 2025-2027. Udlevering påbegyndes med prioritet til de operative enheder.

Kilde: FKO

Forsvaret fritages fra kunstcirkulæret

Forsvaret bliver undtaget kunstcirkulæret i hele forligsperioden. Alltså til og med 2033. Kunstcirkulæret for udsmykning af statsligt byggeri trådte i kraft i 2004 og indebærer, at der i forbindelse med statsligt byggeri skal afsættes et beløb svarende til 1,5 procent af håndværkerudgifterne til kunstnerisk udsmykning. Der er blevet anvendt omkring 15 millioner kroner til kunst på Forsvarsministeriets områder de seneste 10 år. Den besparelse, der måtte komme ud af undtagelsen, bliver ifølge Forsvarsministeriet overdraget til Forsvarskommandoen til brug til såkaldt soldaternære tiltag.

Kilde: FMN

Anskaffelsesprocessen for FMI

Anskaffelse

Anskaffelser i FMI omfatter hele processen fra identifikation af behov i Forsvaret til indgåelse af aftalegrundlag med leverandører. En anskaffelse kan bestå både af nyanskaffelser, erstatningsanskaffelser og driftsanskaffelser. Begrebet "indkøb" betyder, at man anskaffer noget, hvor der foreligger et eksisterende aftalegrundlag.

Markedsundersøgelse

Markedsundersøgelse refererer til processen, hvor FMI analyserer markedet for at identificere potentielle leverandører og løsninger på markedet. Dette kan omfatte en vurdering af pris, kvalitet, teknologiske innovationer og tilgængeligheden af produkter eller tjenesteydelser, der kan imødekomme de specifikke behov. Formålet med markedsundersøgelsen er at sikre en effektiv og omkostningseffektiv anskaffelse af materiel og it.

Kravsspecifikationer

Efter processen med, at Forsvarskommandoen eller tilknyttede myndigheder kommer med brugerkrav og specifikationer, udarbejder FMI de endelige kravspecifikationer til anskaffelsen, som potentielle leverandører får adgang til, når udbuddet offentliggøres. Disse specifikationer danner grundlag for leverandørernes tilbud.

Udbudsmateriale

Udbudsmateriale er den samlede dokumentpakke, som udarbejdes af FMI i forbindelse med et udbud. Dette materiale indeholder alle de

nødvendige oplysninger, krav og betingelser, som potentielle leverandører skal forholde sig til, når de afgiver et tilbud. Udbudsmaterialet kan inkludere tekniske specifikationer, kontraktbetingelser, tidsplaner og evalueringskriterier.

Udbud

Et udbud er en formel proces, hvor FMI offentliggør en anskaffelse og inviterer leverandører til at byde på opgaven. Udbud kan blandt andet gennemføres som offentlige, begrænsede udbud eller udbud med forhandling, afhængig af opgavens karakter og kompleksitet. Processen sikrer, at FMI får de bedste tilbud på anskaffelser af materiel eller tjenesteydelser, der lever op til de opstillede krav.

Konkurrenceudsættelse

Konkurrenceudsættelse handler om at skabe konkurrence blandt leverandører ved at give flere virksomheder mulighed for at byde ind på anskaffelser. I FMI's sammenhæng betyder det, at anskaffelser udsættes for konkurrence gennem udbud, hvor flere leverandører kan konkurrere om at levere det bedste produkt eller den bedste service til den bedste pris og kvalitet. Dette er en central del af anskaffelser, da det sikrer gennemsigtighed og optimal brug af ressourcer.

Den Europæiske Unions Tidende (TED)

Tenders Electronic Daily (TED) er EU's officielle online platform for offentliggørelse af udbud i medlemslandene. FMI er forpligtet til at

offentliggøre anskaffelser over 1-3 millioner kroner afhængig af anskaffelseskarakter på TED, så leverandører i hele EU kan byde ind. TED sikrer gennemsigtighed og adgang til udbud på tværs af landegrænser.

Prækvalifikation

Prækvalifikation er en proces, hvor FMI vurderer og udvælger de mest egnede leverandører, før den egentlige tilbudsfase finder sted. Leverandører kan blive bedt om at indsende information om deres økonomiske status, tekniske kapacitet og tidligere erfaringer. De leverandører, der opfylder kravene, eller de leverandører, der opfylder kravene bedst, kan derefter inviteres til at deltage i den videre udbudsproces.

Profylaksebekendtgørelse

Profylaksebekendtgørelsen er en bekendtgørelse, som anvendes ved direkte tildelinger. Ved at offentliggøre denne bekendtgørelse før aftalegrundlaget endeligt underskrives, er det muligt at beskytte aftalen mod visse sanktioner fra Klagenævnet for Udbud samt domstolene.

Kilde: FMI

42 millioner kroner til tjenestesteder

Forsvarsminister Troels Lund Poulsen (V) og forligskredsen har fundet i alt 42 millioner kroner, der af Forsvarskommandoen er sendt direkte ud til samtlige tjenestesteder i Danmark. Pengene går til at forbedre rammerne for de ansatte på kaserner, flyvestationer, flådestationer, kystredningsstationer og andre steder. Hvilke projekter, der skal prioriteres hvert enkelt sted, har været op til de ansatte. Arbejdet er derefter iværksat i samarbejde med Forsvarets Ejendomsstyrelse. I skrivende stund bliver der skiftet vinduer, malet og lappet huller i forhindringsbaner, skiftet skiftet toiletter, hængt lamper op og indkøbt møbler. Det er meget forskelligt, hvad de enkelte steder har valgt at bruge pengene på. Fælles for dem alle er, at samtlige projekter gennemføres inden udgangen af 2024.

Kilde: FKO

Lovgrundlag og typer af udbudsforretninger

Udbudsloven og forsvars- og sikkerhedsdirektivet

Anskaffelser er underlagt udbudslovgivning, der regulerer offentlige indkøb i EU. Civile anskaffelser er omfattet af udbudsloven, mens forsvarsmateriel og sikkerhedsmateriel er omfattet af forsvars- og sikkerhedsdirektivet. De fastsatte regler for anskaffelser, sikrer gennemsigtighed, fair konkurrence og i helt særlige tilfælde mulighed for at undlade at gennemføre udbud.

Direkte tildeling

Direkte tildeling er, hvor FMI kan tildele en kontrakt uden konkurrenceudsættelse. Dette kan ske, når særlige betingelser er opfyldt, såsom tekniske grunde, enerettigheder eller andre undtagelser, der gør konkurrenceudsættelse umulig.

NATO Support and Procurement Agency

NATO Support and Procurement Agency (NSPA) er en organisation under NATO, som tilbyder logistik-, forsynings- og indkøbsstøtte til medlemslandene. FMI kan anvende NSPA som indkøbscentral og dermed drage nytte af de fælles ressourcer og ekspertise, som NSPA tilbyder.

Government-to-Government

Government-to-Government (G2G) henviser til en aftale direkte mellem regeringer i forbindelse med forsvarsanskaffelser. I FMI's sammenhæng kan det betyde, at anskaffelser af forsvarsmateriel eller tjenesteydelser sker direkte mellem Danmark og en anden stat, uden om private leverandører. Dette kan ske, når der er strategiske eller politiske hensyn involveret i anskaffelsen.

Kilde: FMI

”

Termiske systemer er dyre, men de gør en kæmpe forskel

Nogle forslag til anskaffelser udspringer af personligt initiativ fra den enkelte sagsbehandler. Chefsergenten DC fortæller her, hvordan hans egen baggrund som kampsoldat og interesse i en særlig type termisk sigtemiddel blev til en decideret anskaffelse.

”Da jeg så billedet i kikkerten første gang i 2020, var jeg imponeret. Jeg gik straks til chefen og sagde: 'Vi bliver simpelthen nødt til at købe en kikkert og teste den igennem.'”

Sådan fortæller chefsergenten DC om en af sine efter eget udsagn større bedrifter, nemlig anskaffelsen af Pixels On Target VooDoo-S M/23: En termisk kikkert, der har sat nye standarder i felten for mindre passivt kølede termiske kikkerter.

Som sagsbehandler i Kapacitetsansvarlig Land (KALA), Kapacitetscenter Ildstøtte og Sensorer, arbejder han med avancerede termiske sigtemidler og kikkerter. For DC er det blot en forlængelse af en tilværelse som soldat, der tog sin begyndelse i det forrige årtusinde: At skabe de bedste forudsætninger for sejr på kamppladsen.

”Jeg er bare infanterist,” siger DC, da Honnør møder ham på kontoret i FMI.

”Jeg har ikke glemt mine rødder, selv om jeg nu arbejder sammen med ingeniører, maskinmestre og en kollega med en ph.d. i fysik. Vi arbejder meget på at spille hinanden gode og anvende hinandens kompetencer i sektionen. Jeg er jo ikke doktor i fysik. Til gengæld har jeg arbejdet med soldater i et kvart århundrede, og det kan jeg bringe i spil,” fortsætter han.

DCs rejse begyndte som ung soldat i kamptropperne i Den Kongelige Livgarde. Han blev sendt til Kosovo som en

del af KFOR 4 i 2001 som sanitetsbefalingsmand, før han tog på oversergentskole senere samme år. Herefter fulgte udsendelser til Irak i 2006 under Operation Iraqi Freedom og senere til Afghanistan i 2008 som næstkommanderende for en deling på ISAF hold 4.

”Da jeg var i Afghanistan første gang, havde vi en OTS M/98 som det eneste termiske kikkertsystem. Det var gammelt og ineffektivt, men det gjorde en kæmpe forskel,” forklarer han og understreger, hvordan det termiske udstyr gjorde det muligt at se gennem mørket, opdage fjenden og reagere hurtigt.

”Det er sådan nogle teknologier, der kan gøre forskel på kamppladsen,” konstaterer han.

I 2019 trådte DC ind i FMI. Et skridt, der blev motiveret af hans tidligere chefer, Anders Mærkedahl og Christian Ishøj, som han havde haft lange og dybe samtaler med om materiel, ledelse og infanteriets behov – både herhjemme

Chefsergent
DC

og i missionsområder. De har begge en baggrund som vicechefer i FMI.

"Jeg synes, de som ledere var noget af det bedste, jeg har oplevet i systemet, og derfor søgte jeg ind til FMI, da min operative stilling blev nedlagt," fortæller DC.

I FMI startede han i driftstøtte i Kapacitetscenter Land (KALA), men blev hurtigt headhuntet til sensorområdet af sin tidligere delingsfører major Michael Ulrich, hvor han nu har fokus på termiske sigtemidler og kikkerter.

Hans militære baggrund har gjort ham i stand til at forstå soldaternes behov på en måde, som kun få kan.

"Jeg har været soldat i over 20 år, og den erfaring bruger jeg hver dag. Når jeg ser på et produkt, tænker jeg: 'Vil det her fungere i felten? Kan det gøre en forskel for soldaten?'" siger han.

En teknologisk revolution på kamppladsen

Termiske sigtemidler har en særlig plads i DCs hjerte. Han ser det som en gamechanger for moderne krigsførelse.

"Termiske systemer er dyre, men de gør en kæmpe forskel. Det er så svært at gemme sig for noget, der kan se i et spektrum, du ikke selv kan," forklarer han og beskriver den første gang, han brugte et termisk system i Afghanistan.

"Vi havde nætter ved Helmandfloden, hvor det eneste, der kunne se noget som helst, var vores OTS M/98. Du kunne se fjenden, der gemte sig, du kunne se dyrene ved floden. Det var en helt anden verden sammenlignet med lysforstærkende natbriller. Og det har siden været mit

✗

VooDoo-S (der i det danske forsvar har fået betegnelsen **Termisk kikkert M/23** og **Termisk sigte M/24**) er en termisk kikkert udstyret med en avanceret mikrobolometer-sensor, som leverer detaljerede termiske billeder under selv de mest udfordrende forhold. Denne teknologi muliggør præcis detektion af varmesignaturer på betydelige afstande, hvilket er afgørende for rekognoscering, overvågning og målidentifikation i både dag- og natoperationer. **VooDoo-S** produceres af firmaet **Pixels On Target**: Et mindre amerikansk selskab, skabt af to iværksættere, der designer virksomhedens kikkert og optiske sigter på baggrund af specifikke behov fra de amerikanske specialoperationsstyrker.

mål at sikre, at vi har de bedst mulige værktøjer til mine kollegaer i Hæren,” siger DC.

Han er langt fra alene om opgaven. Hans nærmeste kollega, Thomas, har med sin ph.d. i fysik teknisk og teoretisk indsigt ud over det sædvanlige.

I forbindelse med denne anskaffelse har Optronik- og Sensorværksted ved Forsvarets Vedligeholdelsestjeneste støttet FMI ved hos den lille producent **Pixels On Target** at gennemgå samtlige enheder inden afskibning til Danmark. Formålet har været at identificere fejl og mangler inden afskibning til Danmark.

Samtidig er der udført kontrol af producentens kvalitetssikringsprocedurer og arbejdsprocesser og ikke mindst kontrol af, hvordan leverandøren indstiller og kontrollerer produktets præcision.

Fejlprocenten på produkterne var på cirka 1,2, hvilket er et tilfredsstillende lavt tal i forhold til industristandarden.

Inden processen kom så langt foretog DC og hans kollegaer en markedsundersøgelse. I undersøgelsen indgik termiske sigter fra **Leonardo DRS**, der har store kontrakter med U.S. Army.

”Jeg ville virkelig gerne, at Leonardo kunne levere et tilsvarende produkt til os, da de jo er storleverandør til en af vores vigtigste samarbejdspartnere, og sikkerheden for service og reservedele er stor. Men under test med kikkerterne måtte vi bare erkende, at der ikke var nogen sammenligning. **VooDoo-S** er den bedste kikkert, set i forhold til størrelse og pris, og ikke mindst er den kvalitetsmæssig overlegen,” siger DC.

Hans passion for at sikre de rette teknologier er med ham hver eneste arbejdsdag. Formålet med jobbet står lysende klart for ham.

”Jeg håber, at jeg med min infanteribaggrund kan pege på teknologier, der kan gøre en forskel på kamppladsen.” ✖

✗

Termisk kikkert M/23 er primært tiltænkt infanterigruppefører og til anvendelse på let maskingevær **M/60E6** som både dag- og natsigte. Levering ventes afsluttet med udgangen af 2024.

Opgør med ansøgningssystemet
og mulighed for kompensation for fleksibilitet:

Styrket karriere- vejledning og nye typer kontrakter allerede fra næste år

Med den nye HR-strategi går Forsvaret fra nedbygning til opbygning. Det siger den netop afgåede direktør i Forsvarsministeriets Personalestyrelse, Janni Torp Kjærgaard. Hun fortæller her om løsningen af den opgave, der har været hendes primære i tre et halvt år, og løfter blandt andet sløret for det kommende bemanningssystem. Rygterne om en retur til det gammelkendte udstickersystem vil hun gerne slå en stor pæl igennem.

På en af sine rejser rundt i landet mødte Janni Torp Kjærgaard i Varde en ung konstabel. Konstablen fortalte, at hun oprindeligt kom fra Sjælland og overvejede at flytte tilbage. Præcis hvilke muligheder havde hun svært ved at få øje på, og hun var derfor i tvivl om, hvorvidt Forsvaret var den rette arbejdsplads for hende. Ifølge Janni Torp Kjærgaard, der indtil 1. november var direktør i Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS), er den unge konstabel i Varde et billede på noget af det, som skal gøres bedre i fremtiden.

”Mens jeg talte med hende, tænkte jeg, at det er spild af potentiale, at vi som arbejdsplads ikke formår at tage nogle ordentlige samtaler med vores soldater og medarbejdere: Nu skal du se paletten af muligheder. Her er, hvad vi kan tilbyde dig. Hvilke tanker har du selv? Hvad har du lyst til? Der går rigtig mange rundt, der ikke bliver taget i hånden og vist, hvilke muligheder der er. Og det er rigtig ærgerligt, for så søger de væk,” konstaterer hun.

Udviklingen af en ny HR-strategi var en meget stor prioritet for Janni Torp Kjærgaard i de tre et halvt år, hun var direktør i FPS.

”Da jeg kom til, havde vi en HR-strategi, som var fra 2013 og født i en tid med nedbygning og besparelser. Nu skal Forsvaret bygges op, og det kræver en attraktiv arbejdsplads, hvor folk har lyst til at være og blive. Derfor er det helt afgørende, at der nu politisk er vedtaget en ny HR-strategi,” siger Janni Torp Kjærgaard og fortsætter:

”HR-strategien og de politiske forlig omkring den har fyldt det meste af mine vågne timer de senere år. Det har været utrolig spændende at være med til at udvikle og få sat på skinner. Vi står et rigtig godt sted nu i forhold til at implementere strategien: FPS’ organisation er blevet

bygget op til at kunne levere – og flere af initiativerne begynder at få effekt allerede fra årsskiftet. Jeg synes, at det er et godt tidspunkt at give stafetten videre.”

På vejen ud af FPS har hun sagt ja til her i Honnør at forklare, hvordan strategien bliver implementeret på den rigtige måde og kan være med til at sikre et stærkere forsvar i de kommende år. Janni Torp Kjærgaard mener, at det nye forsvarsforlig viser vejen frem og væk fra tidligere tiders politik, hvor alt handlede om at effektivisere opgaveløsningen benhårdt og ikke mindst have så billigt et forsvar som overhovedet muligt.

Karrierevejledere pr. 1. januar

Noget af det vigtigste for medarbejderne bliver, ifølge Janni Torp Kjærgaard, bedre uddannelse og mulighed for kompensation i forbindelse med geografisk fleksibilitet. Også et nyt bemanningssystem, der gør op med det meget omdiskuterede ansøgningssystem til fordel for bedre vejledning, er helt centralt i HR-strategien. Opgøret med ansøgningssystemet har affødt en del forvirring blandt nogle medarbejdere, der har fået den opfattelse, at vi skal tilbage til et decideret beordringssystem, hvor der sidder såkaldte udstikkere, der sender medarbejdere rundt i landet for at udfylde tomme huller.

Den tanke vil Janni Torp Kjærgaard gerne slå ned med det samme.

”Vi skal ikke tilbage til udstikning. Det er vigtigt, at kritiske stillinger bliver besat, ja, men det begynder med en dialog, der tager afsæt i, hvad den enkelte soldat eller medarbejder i det hele taget har af ønsker – og hvordan den pågældendes livssituation er, og hvordan vi bedst muligt får det til at gå hånd i hånd med Forsvarets behov. Hvis vi går tilbage til konstablen fra Varde: Lige nu er der faktisk ingen, der har et fuldt overblik over hendes karrieremuligheder. Det fylder rigtig meget for medarbejderne, at de ikke bliver støttet, og at det i det hele taget er for uigennemsigtigt, hvad man kan blive, og hvilke muligheder vores store arbejdsplads byder på,” siger hun.

Det bliver der nu lavet om på. Allerede pr. 1. januar 2025 bliver der taget hul på ansættelse af 90 karrierevejledere på tjenestestederne. Her skal de hjælpe den lokale ledelse med i første omgang at udarbejde og synligøre de attraktive karriereveje ved myndigheden og siden hen på tværs af hele Forsvarsministeriets område. De synlige karriereveje bliver det helt afgørende værktøj for at tage samtalerne om medarbejdernes videre karriere. Dermed udbreder FPS et pilotprojekt, der har kørt ved Jyske Dragonregiment og Føringsstøtteregimentet,

hvor man lokalt har udarbejdet og synliggjort karrierveje og dialogbaserede karriereplaner for alle militære medarbejdergrupper. Ifølge Hærkommandoen, og det bakker en undersøgelse fra det eksterne firma Epinion op om, er resultatet netop, at den enkelte medarbejder får bedre indsigt i mulighederne og større indflydelse på valg af karriere og fremtidige stillinger – og at det har virket motiverende og fastholdende at indgå i pilotprojektet.

Ifølge Janni Torp Kjærgaard bliver den næste store hurdle at it-understøtte systemet.

”At lave karriereforvaltning i et Excel-ark eller skulle slå mulighederne op i en bog er ikke videre moderne,” konstaterer hun og fortsætter:

”Det skal gøres mere tidssvarende og moderne – så det både er effektivt og smart.”

Løntillæg eller bolig stillet til rådighed

Med det kommende bemandingssystem kommer også puljer, der skal gøre det mere attraktivt at søge stillinger, der er svære at besætte. Dermed bliver man bedre belønnet for at være geografisk fleksibel.

”Når vi afskaffer ansøgningssystemet, gør vi op med, at en meget stor ressource, som det uniformerede personel jo er, selv bestemmer, hvor den bliver brugt. Det er et

De dyreste initiativer i HR-strategien 2024-2033

- Nye ansættelsesformer med mulighed for specialisering og efterfølgende uddannelse.
- Kompensation for fleksibilitet.
- Nyt bemandingssystem.
- Militære lærlinge.
- Faglærte konstabler.
- Professionsbachelor for officerer.

Læs mere på forpers.dk

problem for os alle, at der hvor vi har mest brug for folk, der kan vi ikke tiltrække dem. Vi har nogle stillinger, som vi ikke kan leve med står tomme. Derfor har vi blandt andet tilført nogle ’incitamentpenge’, der hvor det kræver lidt ekstra. Nogle har måske brug for et løntillæg for at få det til at køre rundt, fordi de måske skal være væk fra familien. Andre har måske brug for at få stillet en bolig til rådighed. Dermed bliver der mere fleksibilitet i de muligheder, vi kan give,” lover den afgående direktør.

Vicedirektør Michael Thøgersen overtager direktørposten i FPS, indtil en permanent løsning er fundet. Michael Thøgersen er oberst og har en lang karriere i Forsvaret bag sig. Han har blandt andet været udsendt til Helmand som kontingentchef for ISAF hold 17 og været chef for Specialoperationskommandoens udviklingsdivision. Han har været vicedirektør i FPS siden 2021 og blandt andet haft ansvaret for rekruttering og bemanding for hele Forsvarsministeriets område.

Øverst på FPS' to-do-liste for 2025 er forhandling med fagforeningerne om at lave nye tidsbegrænsede kontrakter med mulighed for specialisering og efterfølgende uddannelse. Muligheden for at tage den såkaldte Civil Uddannelse (CU), som man tidligere har haft, har været stærkt efterspurgt blandt konstabler og sergenter. CU kommer ikke tilbage i samme form, men der kommer en løsning, som kan minde om den. FPS har i oktober indledt dialog og forhandling med fagforeningerne om at lave nye tidsbegrænsede kontrakter, der slutter med et uddannelsesmodul. Til forskel fra CU skal der ifølge Janni

Torp Kjærsgaard være klare rammer for, hvilken uddannelse man kan afslutte sin tjenestetid med. "Det bliver jo ikke eksempelvis et dykkercertifikat. Det skal være kompetencegivende uddannelser," konstaterer hun.

Derudover bliver den erhvervsrettede konstabeluddannelse, der har været kørt som forsøg ved kamptrupperne, nu også udbredt til indledningsvis resten af Hæren. Det medfører også yderligere uddannelse og meritring. Eksempelvis har FPS dialog med Kriminalforsorgen om at få overført merit fra konstabeluddannelsen, så man måske vil kunne blive ansat direkte i en stilling som for eksempel transportbetjent.

"Kritikken kunne være, at vi ender med at uddanne folk ud af Forsvaret. Men det, at vi ikke uddanner folk, giver også et træk ud. Nogle vil forlade os. Men hvis vi kan få folk til at blive to år længere, så får vi meget mere kampkraft og skal ikke oplære nye," siger Janni Torp Kjærsgaard.

Løn, struktur og rammer

Den netop afgæede direktør understreger, at vejen til en bedre arbejdsplads selvfølgelig ikke kun er gjort med en ny HR-strategi. Hun er for eksempel med på, at lønforhold i den grad er vigtig for den enkelte medarbejder. Den del skal undersøges nærmere – det har politikerne allerede aftalt i forliget. Men også ledelse, struktur og rammer i dagligdagen er vigtigt, mener hun. Og den opgave ligger ud over klassisk HR.

"Det er selvfølgelig utilfredsstillende, hvis man som medarbejder oplever bygninger, der ikke lever op til de standarder, og derfor er Ejendomsstyrelsen jo også i gang med en større genopretning. Det er jo en vigtig del af, om medarbejderne og soldaterne oplever at have en god arbejdsplads, om de fysiske rammer er gode. I vores afgangsinterview kan vi se, at det ofte er den helt nære dagligdag, som har betydning for, om folk siger op – hvis soldaterne oplever, at familielivet ikke kan hænge sammen, fordi der mangler en god planlægning af øvelser og aktiviteter, og der derfor bliver stor uforudsigelighed."

Også kvaliteten af ledelse fylder meget i de afgangsundersøgelser, som FPS udarbejder. At det ikke bare handler om opgaven, men også om de folk, der skal løse den, skal ikke bare fylde hos politikerne, men også i den lokale ledelse, fortæller hun og uddyber:

"Det er der heldigvis rigtig mange, der er bevidste om og gode til, men der er nok også nogle steder, hvor man stadig kan blive bedre til at sætte soldaternes og medarbejdernes ønsker og vilkår mere i fokus." 🛠️

4 skarpe til Janni Torp Kjærsgaard

Hvornår forventer du, at antallet af ansatte inden for ministerområdet begynder at stige?

"Der er vi allerede. Fra 2022 til 2023 blev vi 1.300 flere på ministerområdet, og vi kan se en tilsvarende stor vækst for 2024. Den endelige opgørelse har vi først i 2025."

De mange spareøvelser har altså ikke sat vores vækst tilbage?

"At vi aflyser aktiviteter er ikke noget, vi kan se på tallene. Vi bygger fortsat op på personalesiden. Det gælder også vores uddannelser, hvor vi har haft så stor søgning til HRU og officersuddannelser, at vi har måttet afvise mange."

Der er afsat 10 milliarder kroner til HR-initiativer de næste 10 år. Er det nok?

"De 10 milliarder er til egentlige HR-initiativer, der handler om at få en bedre arbejdsplads. Ud over det ligger der et ret stort beløb, der handler om at få flere hænder. For eksempel skal personaleopbygning i brigaden finansieres af brigaden selv, så det ligger ikke i de 10 milliarder. Er 10 milliarder så nok til, at vi kan skabe en attraktiv arbejdsplads? Ja, det mener jeg, det er. Jeg synes, at politikerne har været enormt lydhøre og i virkeligheden helt fra starten bakket op om, at forudsætningen for et stærkere forsvar er, at vi har nogle soldater og andre medarbejdere, der har lyst til at arbejde her."

Hvornår kommer den helt store forligsvækst?

"Det fuldstændige, fuldenkte billede med alle kalkerne oven i hinanden har vi ikke endnu. Det er blandt andet, fordi politikerne heller ikke ved det, eller i hvert fald ikke har besluttet det. 50 milliarder af forligskronerne er slet ikke udmøntet endnu. Når det sker, skal FPS sammen med Forsvarsministeriets departement og Forsvarskommandoen lægge en plan for udrulningen."

Tidligere værnepligtige skal (igen) kunne genindkaldes til øvelse og krig

I mange år var det en normal del af Hærens værktøjskasse, at man efter behov kunne genindkalde hjemsendte værnepligtige i kortere eller længere tid. Under de seneste 20 års fokus på internationale missioner har denne mulighed ligget i dvale, men nu har truslen fra øst igen gjort den aktuel.

▶ I begyndelsen af filmen 'Soldaterkammerater på efterårsmanøvre' fra 1961 sidder skolelæreren Knud bag sit kateder og stirrer på et stykke papir, imens en af hans elever står ved tavlen og forsøger at løse et regnestykke.

På papiret i Knuds hånd står der, at han er blevet genindkaldt til Hæren. Snart skal han derfor bruge tre uger sammen med sine gamle kammerater på at få banket rust af soldaterfærdighederne, inden det hele afsluttes med en storstilet øvelse med panser, fly og hele pibetøjet.

"16!" råber knægten ved tavlen ud af det blå som svar på regnestykket.

"Javel!" svarer Knud og springer på benene ved lyden af sit gamle soldaternummer, hvorefter hele klassen begynder at grine.

Tanken om at kunne blive genindkaldt til Hæren virker nok en anelse fremmed for de fleste yngre soldater, men

den vil muligvis være genkendelig for mange af de lidt ældre. Helt frem til midten af 2000'erne var det nemlig en del af den militære værktøjskasse, at man kunne mobilisere en stor styrke af tidligere soldater, som blev hevet ind fra deres civile liv for at supplere kernen af fuldtidsansatte i tilfælde af krig.

For at kunne være klar til denne dag var det nødvendigt at holde deres færdigheder ved lige. Så selv om man havde aftjent sin værnepligt, risikerede man i årene efter at blive genindkaldt til øvelsesaktiviteter. I 'Soldaterkammerater'-filmene er det spas og løjer, men baggrunden var alvorlig, for i tilfælde af krig skulle soldater som dem sendes til fronten for at kæmpe.

Sammen med Politiet og Beredskabet udgør denne mobiliserede styrke det, man kalder Totalforsvaret. Som navnet antyder, taler det ind i et scenarie, hvor alle dele af samfundet har en brik på spillepladen for at imødegå truslerne mod Danmark. Med afslutningen af den kolde krig i 1991 forsvandt den største af disse, og det samme gjorde politikernes lyst til at opretholde denne omfattende – og dyre – totalforsvarsstyrke.

Tiderne havde ændret sig, ikke mindst efter terrorangrebene 11. september 2001, hvorefter danske soldater skulle ud i verden og slås mod irregulære modstandere i lande som Irak og Afghanistan. Med forsvarsforliget i 2005 besluttede man derfor at reducere antallet af soldater kraftigt, nedlægge flere våbengrene og forkorte værnepligten til fire måneder.

Med krigen i Ukraine har trusselsbilledet endnu en gang ændret sig, og det samme har Forsvarets opgaver. Derfor er det oplagt at stille spørgsmålet: Hvis vi ikke længere blot skal have en ekspeditionsstyrke til fjerne missioner, men heller ikke skal helt tilbage til den kolde krig, hvordan skal Forsvaret så se ud i fremtiden?

Masse har værdi på slagmarken

Først og fremmest vil værnepligtige igen komme til at spille en større rolle. Det gælder både de aktivt tjenestegørende og de genindkaldte. For hvis krigen i Ukraine har tydeliggjort én ting, så er det, at masse stadig har en værdi på slagmarken. Det fortæller major Torben Toftgaard Engen, der i 2021 skrev rapporten 'Den nye totalforsvarsstyrke' ved Center for Militære Studier.

"I en konventionel storkrig er det groft sagt bedre at have 100 mindre præcise artilleripjecer end blot én meget præcis, og det samme kan på sin vis siges om mandskab. Derfor har Hæren igen brug for en styrke af genindkaldte soldater, der kan supplere dens kerne af fuldtidsprofessionelt mandskab," siger han.

Men selv om vi igen snakker om en konventionel trussel fra øst, er det vigtigt at understrege, at den aktuelle situation er meget forskellig fra den kolde krigs tid.

"Dengang gik Jerntæppet ned gennem et delt Tyskland,

Foto: Henning Hjorth

Mark O. Madsen

tidligere bryder og MMA-kæmper

Mark O. Madsen aftjente værnepligt i otte måneder i 2004-2005. Han gjorde tjeneste fire måneder i Høvelte og var derefter fire måneder i vagtkompagniet.

Mark O. Madsen begyndte på sergentskole, men fordi han blev skadet i det ene knæ i forbindelse med brydning, måtte han afgå fra sergentskole. En ny start ville konflikte med hans træning frem mod OL i 2008, og selv om Mark O. Madsen gerne ville have gjort karriere i Forsvaret, måtte han sige farvel.

"Jeg fik rigtig mange ting med fra Forsvaret og specielt min tid i Livgarden. Den har sat sig med nogle rigtig gode værdier. Det er sådan noget med at møde op fem minutter før mødetid, at

"Jeg spørger mig selv, om den forberedelse, jeg har lavet, ville være tilstrækkelig, hvis min liv stod på spil"

møde velforberedt og med styr på tingene. Det passede mig helt fantastisk. Jeg er et menneske, der altid godt har kunnet lide faste rammer.

Som soldat er forberedelse helt essentiel, fordi dårlig forberedelse i sidste ende kan koste dig livet. En god forberedelse er forudsætningen for en god eksekvering, og det har jeg taget med i hele min idrætskarriere og i de projekter, som jeg har kastet mig over, efter min idrætskarriere er forbi. Jeg har som MMA-kæmper og bryder lavet det, der i sportens verden er det tætteste, man kommer på at være i krig. Det er ægte, det, der foregår deroppe. Forberedelse er nøglen til succes. Når jeg har forberedt mig, så har jeg lige kigget kortene efter en gang til og tænkt efter, om jeg kunne gøre noget endnu bedre. Jeg spørger mig selv, om den forberedelse, jeg har lavet, ville være tilstrækkelig, hvis mit liv stod på spil."

og fjenden stod ved døren. Danmark var en frontlinjestat, hvor soldaterne forventedes at skulle forsvare landets grænser og nærområde. I dag står fjenden længere væk, og i NATO-regi er Danmark i stedet blevet et opmarchområde," siger Torben Toftgaard Engen.

Det giver nogle andre opgaver, der i mindre grad end tidligere handler om at forsvare selve Danmark. Blandt andet skal vi som en del af vores styrkemål til NATO kunne yde såkaldt Host Nation Support, hvor vi modtager allierede skibe og fly med soldater og materiel, som dernæst skal transporteres gennem landet på deres vej mod øst.

Ifølge Forsvarets Efterretningstjeneste er der allerede nu en trussel om spionage og sabotage mod disse konvojer, såvel som mod resten af Danmarks kritiske infrastruktur, og den vil kun blive øget i tilfælde af en krig. Det kræver mandskab til bevogtning, og da de stående enheder i

Foto: Privat

Mia Rasmussen

content creator

Mia Rasmussen aftjente fire måneders værneret ved Jydske Dragonregiment i Holstebro i efteråret 2021.

"Jeg havde lyst til at prøve noget nyt. Værnepligten indeholder på en eller anden måde noget mening; nogle kvaliteter, som jeg ikke kunne få andre steder.

Jeg kæmpede ret meget – særligt den første tid. Mest fordi der var så meget uventet og så meget, som jeg ikke selv havde kontrol over. Men det lærte mig at tage en ting ad gangen. Til sidst kunne jeg faktisk virkelig godt lide, at jeg ikke vidste, hvad der skulle ske. Når det regnede i felten, blev der altid sagt, at regn var flydende solskin. Og hver gang det begynder at øsregne, så tager jeg mig selv i at grine og tænke på den ene sætning: Regn er flydende solskin. Når jeg står i en træls eller udfordrende situation, så kan det aldrig være sværere eller værre end dengang

"Jeg lærte meget om, hvor forskellige mennesker er"

på feltturene. Så hvis jeg kunne komme igennem dét, så kan jeg sagtens komme igennem det, jeg står i lige nu. Jeg har ikke siden været så presset, som jeg blev i værnepligten.

Jeg lærte meget om, hvor forskellige mennesker er. Om vores styrker og svagheder, og om hvor meget vi kan hjælpe hinanden på forskellige måder. Det, jeg kæmpede med, kæmpede nogle andre ikke med og omvendt. Vi havde ikke alle de samme udfordringer, så jeg lærte meget om mennesker, og hvor gode man kan være til at hjælpe hinanden, hvis man gør en indsats. På min stue var vi vildt forskellige. Vi kom fra forskellige baggrunde, men alligevel fungerede vi virkelig godt sammen. Det har betydet, at jeg i dag er bevidst om, at man ikke skal dømmе folk ud fra et førstehåndsindtryk alene. Som *content creator* er der mange events, hvor jeg møder nye mennesker hele tiden. Nogle husker kun det indtryk, man får første gang, men jeg oplever, at jeg er blevet bedre til at tænke, at man ikke kan vurdere et menneske ud fra ét enkelt møde.

Hærens 1. Brigade skal sendes østpå i en krigssituation, må andre træde til.

"I første omgang kan Hjemmeværnet hurtigt stille med en stor volumen af dygtige folk til at klare det, men da de er frivillige, kan man kun trække på dem i en vis tid. Og som Ukraine viser, har krige det jo nogle gange med at trække ud," siger Torben Toftgaard Engen.

Det er her, at Hærens Totalforsvarsstyrke af tidligere værnepligtige kommer ind i billedet. Den har en længere responstid, da de først skal genindkaldes, udrustes og have banket støvet af sig. Men herefter kan de gradvist overtage for Hjemmeværnet.

Løsning på nye trusler

For at kunne løse opgaver som denne skal Totalforsvarsstyrken genbygges i de kommende år. Allerede i 2019 blev det blandt andet besluttet, at man fremover skulle kunne genindkalde folk i op til fem år efter deres værnepligt i stedet for de hidtidige tre år.

"Jeg tror også, at det er i det lys, man skal se beslutningen her i foråret om at forlænge værnepligten fra 4 til 11 måneder og øge antallet med et par tusind. For dermed vil Totalforsvaret kunne trække på en større base af soldater, som har et højere fagligt niveau," siger Torben Toftgaard Engen.

Ifølge major Adam Buschard, der er militæranalytiker ved Institut for Strategi og Krigsstudier på Forsvarsakademiet, er det dog vigtigt at holde sig for øje, at selv om man igen ønsker at styrke Totalforsvaret, betyder det ikke, at der for øjeblikket er planer om, at det skal have samme omfang som i tidligere tider.

"Da jeg blev hjemsendt fra værnepligten i 1999, fik jeg et stykke papir, hvor der stod, hvilken enhed jeg skulle stille hos i tilfælde af en genindkaldelse. Her ville vi blive iklædt, udrustet og trænet til indsættelse. Dengang kunne vi stille 60.000 soldater, og i dag ville alene indkøb af våben og materiel til så mange kræve langt flere milliarder, end der er sat af til Forsvaret," siger Adam Buschard.

Som han siger, findes denne omfattende, mobiliserede styrke ikke længere, men det gør ikke så meget, for det er en anden type opgave, Forsvaret forventes at skulle løse i dag.

En er de førnævnte bevogtningsopgaver i forbindelse med Host Nation Support. Der er også stadig en terrortrussel, selv om vi ikke længere taler så meget om den, samt cyberangreb og andre hybride trusler, der kan trække stikket på kritisk infrastruktur, for eksempel vores vandforsyning, elektricitet og internet. Og så har man de senere år erkendt, at samfundet endnu er sårbart over for naturkatastrofer, solstorme og pandemier.

Man har de senere år trukket på Hærens fastansatte i løsningen af den slags opgaver, heriblandt grænsebevogtning og sikring af jødiske lokaliteter. Det betyder dog, at de har haft mindre tid til at træne deres

Morten Pape

forfatter

kerneopgaver. Her ønsker man, at soldater fra Totalforsvaret fremover skal kunne træde til for at støtte Politiet og Beredskabet. En anden vigtig bidragsyder er Hjemmeværnet.

”Under corona var jeg næstkommanderende i Hjemmeværnsdistrikt København, hvor der blev brugt 36.000 frivilligtimer på blot et halvt år. Det er enormt prisværdigt, at så mange er klar til at stille op. Men som samfund kan vi ikke udelukkende være afhængige af folks gode vilje i situationer, der potentielt kræver en omfattende indsats over længere tid,” siger Adam Buschard.

Håb for ny værnepligt

I både Finland og Israel har man veludviklede Totalforsvarsstyrker, hvor lovgivningen såvel som arbejdsmarkedet er indrettet, så folk i perioder kan genindkaldes for at træne med deres enheder. Derfor kan begge lande på kort tid stille med en stor styrke af veltrænede soldater.

I Finlands tilfælde består den af cirka 900.000 personer, hvoraf kun de 23.000 er fastansatte. Resten er reservister. I december 2023 bragte Honnør et interview med en finsk kampvognsbesætning, som fem gange i løbet af de seneste seks år var blevet genindkaldt fra deres civile liv og sendt på øvelse sammen.

Som nævnt tidligere kunne soldater herhjemme også forhen blive genindkaldt for at vedligeholde deres færdigheder – og sådan bør det være igen fremover. Det mener oberst Peer Sander Rouff, der er chef for Landsdelsregion Øst i Hjemmeværnet. Det er her, Totalforsvaret i København, Sjælland, Bornholm og Lolland-Falster organisatorisk hører under.

Han blev selv indkaldt til Hæren i 1984, og gennem de første mange år af hans karriere var genindkaldelser en naturlig del af livet som soldat. Han nævner et eksempel fra 1996, hvor han var designeret chef for et hjemsendt kompagni, som blev genindkaldt til 14 dages genopfriskende uddannelse.

”Den slags var jo godt forberedt, så tiden kunne bruges på skydebanen og terrænet i stedet for at strande i logistik. Selvfølgelig var det nogle intense uger med friktion og udfordringer. Men jeg husker det også som en god tid, som vi alle havde et soldaterfagligt udbytte af. Jeg har i hvert fald ofte brugt mine erfaringer derfra.”

Derfor håber han også, at den slags genindkaldelser bliver en del af den værnepligtsmodel, som man den kommende tid strikker sammen.

”Som jeg ser det, har Totalforsvaret en vigtig rolle at spille i opgaveløsningen fremover. Der er stadig udfordringer, og vi er langt fra i mål. Men det er jeg sikker på, at vi nok skal komme,” siger Peer Sander Rouff. 🛡️

Morten Pape meldte sig til værnepligten som frivillig og aftjente ved Gardehusarregimentet fra august til december 2006.

Morten Pape er opvokset i boligområdet Urbanplanen på Amager.

”Selv om det var fire måneder, så vil jeg klart vurdere det som fire meget vigtige og lærerige måneder. Noget af det, jeg klart kan mærke mest i min hverdag, er noget så banalt som, at jeg altid ved, hvad jeg har i mine lommer og hvor. Altså det gode gamle mantra med ’styr på stumperne’. Det har jeg virkelig taget til mig, og hvis jeg en sjælden gang kommer til at lægge mine nøgler i højre lomme i stedet for den venstre, så kan mine to hjernehalvdele overhovedet ikke arbejde sammen.

Da jeg var værnepligtig i Slagelse, var det første gang, jeg tilbragte længere tid sammen med nogen, der ikke var fra mit eget miljø. Vi var opkaldt efter hjemstavn, og det var første gang, at jeg mødte nogen fra Brabrand eller Taastrup. Jeg boede på værelse med Skovshoved og Sannerum fra Odense-bydelen. Så det var første

”I virkeligheden var det med at tage i Hæren måske mit første rigtigt voksne valg”

gang jeg lærte, at Danmark var lidt større. Det var rart at få luftforandring, bogstaveligt talt.

Meget af min opvækst handlede om at passe ind, at gøre som alle andre og at være lidt i camouflage. Jeg var en hvid dreng, men jeg ville gerne være bandemedlem og konvertere til islam. Så på den måde passede den uniformerede tilværelse godt til mig. Det var første gang i mit semivoksne liv, at jeg selv traf et valg, at jeg selv tog aktive handling og selv valgte, hvad jeg fremover ville. Indtil da havde jeg bare forsøgt at blive en del af flokken og havde ikke påvirket mine omgivelser så meget, som mine omgivelser havde påvirket mig. I virkeligheden var det med at tage i Hæren måske mit første rigtigt voksne valg.”

Totalforsvarsstyrken

Totalforsvarsstyrken, der indgår som en del af Totalforsvaret, består af 26 underafdelinger fordelt i hele Danmark. Hjemsendte værnepligtige, der indkaldes ved en eventuel mobilisering, bemande de manuelle funktioner, mens personel fra Reserven er førere.

Efter Hærens Basisuddannelse (HBU) står tidligere værnepligtige registreret ved Totalfor-

svarsstyrken i fem år, og i denne periode kan de genindkaldes ved behov. Medmindre de starter i Hjemmeværnet eller tegner en kontrakt med Reserven, mister de herefter tilknytningen til Forsvaret.

Fastansatte soldater har en lignende forpligtelse over for Forsvaret i 36 måneder efter deres afsked.

Med M/75 i hånden

Premierløjtnant Calvin Møs har meldt sig til Reserven og er i dag NK for 1. Totalforsvarskompagni. Han håber, at der med indførelsen af den nye værnepligt også kommer flere mobiliseringsøvelser.

▶ Efter at premierløjtnant Calvin Møs stoppede i Forsvaret, opdagede han som mange andre, at har man én gang været soldat, er man det altid. Derfor meldte han sig ind i Reserven.

”Og da jeg for godt fire år siden fik mulighed for at blive en del af Københavns første Totalforsvarskompagni, slog jeg jeg til,” siger han.

Ved siden af studiet på Danmarks Tekniske Universitet (DTU) er han næstkommanderende for 1. Totalforsvarskompagni, som hører hjemme på Svanemøllens Kaserne i København. Til daglig udgøres kompagniet kun af befalingsmænd og officerer fra Reserven, men hvis det en dag bliver aktiveret, skal resten af mandskabet bestå af genindkaldte værnepligtige.

Calvin Møs har ikke fortrudt sin beslutning. Ud over gode oplevelser sammen med andre tidligere soldater samt muligheden for at gennemføre kurser og uddannelse, der er brugbart i hans civile karriere, giver tjenesten i Totalforsvaret ham en følelse af stadig at yde noget for Danmark.

Han peger dog også på visse punkter, der kan forbedres. Totalforsvarskompagnierne i København har hverken garager til deres udrustning eller en fast våbenpulje. I stedet for at bruge geværer fra M/95-familien, ligesom resten af Forsvaret, omskoles man til det gamle M/75-gevær, som endnu findes på lagrene i tusindvis.

”Det er et glimrende gevær, men de færreste yngre soldater har erfaring med at bruge det,” siger han.

En anden udfordring er fraværet af fast personel ud over befalingsmænd og officerer. I foråret var man i Jægerspris for at øve kamp fra stilling. Der skulle dog hverken graves eller skydes, for fokus var kun på det rent føringsmæssige: Teori, rekognoscering samt befalingsudgivelse.

”Den slags lærer man meget ved, men det efterlader stadig det vigtigste element, nemlig at kunne træne i realistiske rammer som en enhed. Mit ønske er derfor, at der i fremtiden bliver iværksat nogle mobiliseringsaktiviteter, hvor man hiver værnepligtige ind til uddannelse med os,” siger Calvin Møs og fortsætter:

”For reelt set aner vi ikke, hvordan det kommer til at gå, hvis det en dag bliver nødvendigt at trykke på knappen – altså genindkalde folk, ikklæde dem, træne dem og indsætte dem. Det har vi aldrig prøvet i nyere tid. Det bliver sikkert kaotisk. Men det er bedre at begå fejl og lære af dem nu, end hvis vi en dag skal mobilisere Totalforsvaret i en ægte situation.”

Premierløjtnant Calvin Møs. Foto: Privat

Norge indførte som det første land i verden fuldstændig kønsneutral værnepligt i 2015 efterfulgt af Sverige i 2018. Der er værnepligt for kvinder i flere andre lande, men her er der forskelle i både længde, indhold og muligheder for de kvinder, der ønsker eller pålægges at aftjene værnepligt.

Ligestillet værnepligt i Norge og Sverige

Både i Norge og Sverige er det henholdsvis Forsvaret og Försvarmakten, der beslutter, om man skal aftjene sin værnepligt, og i givet fald hvordan og hvorhenne. Det gælder både mænd og kvinder.

TEKST: MADS ROLF AHRENSKJÆR · FOTO: VANESSA ANDREA VÅGSTØL HILLAND

► Efter at Norge i 2015 indførte kønsneutral værnepligt, er andelen af kvinder, der aftjener værnepligt, støt og roligt steget, og i dag er omkring en tredjedel af de unge, der er i gang med deres ”førstegangstjeneste”, som er den grundlæggende værnepligt. Til sammenligning er det omkring en fjerdedel af soldaterne på værnepligtsuddannelserne i Danmark, der udgøres af kvinder, der bruger deres værneret.

”Vi har ingen specielle rekrutterings- eller marketingtiltag rettet mod kvinder. Kvinderne bliver behandlet på samme måde som mændene. Alt det, vi laver, er rettet mod begge køn, og vi er selvfølgelig optaget af, at sprog og temaer bruges og er tilpasset både mænd og kvinder. Vi omtaler temaer, som vi ved er vigtige for kvinder, men vi gør det på en måde, der gør det tilgængeligt for begge køn,” forklarer Trine Arntsen, der er kommunikationschef i det norske forsvars personel- og værnepligtscenter.

Udgangspunktet for værnepligten i Norge er, at det er en almen pligt, hvorfor frivillighed spiller en rolle, men i sidste ende er det det norske forsvar, der beslutter, hvem der aftjener værnepligt hvor og hvor længe. Og det er et erklæret mål, at kønnet ikke må afgøre, hvem der bestrider en værnepligtsfunktion.

”I Norge har vi almen værnepligt. Det betyder, at kvinder og mænd skal gennemføre førstegangstjenesten, hvis vi indkalder dem. Efter sessionen fordeler Forsvaret de værnepligtige til de afdelinger og tjenestesteder, hvor vi vurderer, at de gør størst fyldest. Hverken mænd eller kvinder kan vælge det selv,” siger Trine Arntsen.

I 2023 gennemførte 9.137 norske mænd og kvinder deres værnepligt.

Sverige ser på egnethed og ønsker

I både Sverige og Norge baserer man sig på et system, hvor den enkelte unge mand eller kvinde forud for sessionen udfylder et spørgeskema med oplysninger om sig selv. I Sverige udsender man det såkaldte mønstringsgrundlag til alle unge det år, de fylder 18. Her skal de besvare 40 spørgsmål omkring deres helbred, fysiske tilstand, skoletid, personlighed og eventuelle domme. Her har de desuden mulighed for at angive, hvorvidt de har interesse i at gennemføre værnepligten.

”Vi ser på egnethed og ønsker. De svar, som den unge afgiver om motivation og interesse, har betydning, men det handler om at finde de mennesker med de rette kvalifikationer til uddannelsen. Det er de resultater, som de enkelte unge præsterer under sessionen, der afgør, om man bliver udvalgt til at skulle gennemføre grunduddannelsen. Försvarmakten opstiller kravene, og der er ingen forskel på, hvorvidt det er en mand eller en kvinde – eller om de er interesserede eller ej,” forklarer Per Andersen Helseth, der er kommunikationsrådgiver ved Plikt- og prøvningsverket, der er ansvarlig for blandt andet sessionsafprøvningen i Sverige. 8.000 svenske mænd og kvinder indkaldtes til værnepligt i 2024. 🛡️

Værnepligtsrådet:

”Det er på tide med ligestillet værnepligt”

De værnepligtiges tillidsorganisation, Værnepligtsrådet, er positiv over for både værnepligt for kvinder og en længere værnepligt for alle. Men der skal være flere instruktører og bedre indkvarteringsforhold, hvis ordningen skal blive en succes.

Honnør: *Hvad er Værnepligtsrådets holdning til den kønsneutrale værnepligt?*

Værnepligtsrådet: ”Det er på tide med kønsneutral værnepligt. Det er noget, Værnepligtsrådet har arbejdet for siden 2015. Der er allerede mange kvinder, der bruger deres værneret, og der er en god andel af kvinder i værnepligten allerede nu. Derfor er det noget, der kan indføres med det samme, fordi det rent praktisk ikke ændrer noget nu.

Når vi har spurgt de værnepligtige, hvorfor de ønsker kønsneutral værnepligt, argumenterer de for, at når de laver det samme hver dag, skal de også ansættes på lige vilkår. På

længere sigt vil værnepligt for kvinder være et stort skridt for ligestillingen i Forsvaret, fordi kvinderne vil blive behandlet på lige fod med mændene. Værnepligtsrådet mener, at en moderne arbejdsplads bør ansætte mænd og kvinder på lige vilkår.

Kvindelige værnepligtige kan også være med til at ændre samfundets opfattelse af, hvad en god soldat er. Når de fleste tænker på en soldat, tænker de på en stor, stærk mand. Men en god soldat er andet og mere end det. Værnepligtsrådet håber, at værnepligt for kvinder kan være med til at vise, at soldater kommer i mange former og med forskellige kompetencer.

Værnepligtsrådet håber også, at værnepligt for kvinder vil kunne være med til at sørge for, at der kommer nogle flere kvindelige rollemodeller. Det har vi brug for, for at kunne fastholde kvinder i Forsvaret.”

Honnør: *Så I køber ikke argumentet om, at Forsvaret ikke er klar til at modtage flere kvinder? Der har jo været en del sager om krænkende adfærd.*

Værnepligtsrådet: ”Der er mange, der siger, at Forsvaret ikke er klar til at modtage kvindelige værnepligtige, men det gør man jo allerede. Kvinderne kan med den nuværende ordning opsiges deres kontrakt med kort varsel, men der er rigtig mange kvinder, der går igennem præcis det samme som mændene, så der er

Værnepligtsrådet

Forsvarsministeriet stiftede Værnepligtsrådet i 1968 som en interesseorganisation for værnepligtige. Værnepligtsrådet befinder sig uden for Forsvarets kommandostruktur, hvilket sikrer at Værnepligtsrådet kan arbejde uafhængigt.

ikke helt hold i at sige, at Forsvaret ikke er klar.

Antallet af sager om krænkende adfærd skal selvfølgelig gå i nul. Forsvaret har opsat nogle helt klare retningslinjer for, hvordan man tackler sager med krænkende adfærd. Det er helt sikkert et skridt i den rigtige retning. Det er dog ikke nogen hemmelighed, at der til tider eksempelvis kan forekomme en form for værkstedshumor, som ikke hører hjemme. Vi håber, at det, at der kommer flere kvinder i Forsvaret, kan forbedre dén kultur.”

Honnør: *Hvad er Værnepligtsrådets holdning til længere værnepligt?*

Værnepligtsrådet: ”En værnepligt på 11 måneder vil gøre meget godt for Forsvaret, men også for de værnepligtige. Som det er nu, får de værnepligtige og værneretlige kun en lille forsmag på, hvad det vil sige at være soldat, men de får ingen specialisering og ingen forståelse for, hvad Forsvaret er for en organisation. Med 11 måneder vil de værnepligtige få en basal uddannelse på fem måneder og derefter overgå til operativ tjeneste og ikke bare være under uddannelse hele tiden.

Vi håber, at alle værnepligtige kan få en følelse af, at de bidrager til noget større, og at deres arbejde giver mening. Det vil også være værdifuldt for Forsvaret, især i forhold til fremtidig tilknytning.”

Honnør: *Hvad bygger I i Værnepligtsrådet jeres holdning på?*

Værnepligtsrådet: ”Værnepligtsrådet har spurgt de nuværende værnepligtige om deres holdning til 11 måneders værnepligt. Nogle ville frivilligt have valgt 11 måneders værnepligt, andre ville ikke. Andre igen siger, at de nok ikke havde meldt sig til 11 måneders værnepligt, men at de med den viden, de har efter tre måneders tjeneste, gerne ville have fortsat længere. En del af de værnepligtige er dog bange for, at den operative tjeneste bare bliver vagttjeneste, så det er vigtigt, at man på Forsvarets Dag gør opmærksom på, at det bliver mere end det.”

Honnør: *Hvad skal der efter Værnepligtsrådets opfattelse til for, at den længere værnepligt kan blive en succes?*

Værnepligtsrådet: ”Der er selvfølgelig en masse ting, der skal være på plads, inden den 11 måneders værnepligt indføres. Indkvarteringsforholdene skal være på plads, der skal være materiel nok, der skal være uniformer og rygsække i de rigtige størrelser, og så skal vi sikre, at der er nok instruktører til at uddanne de værnepligtige. Det er Værnepligtsrådets opråb, for det sejler lidt nu, og det skal der være styr på, inden en 11 måneders værnepligt bliver en succes.

Med en længere værnepligt skal der også være ekstra fokus på den psykologiske tryk. Værnepligtige skal behandles på lige fod med andre. Som kollegaer og ikke bare som en ressource. Det bliver selvfølgelig ekstra vigtigt, hvis de værnepligtige skal være der i 11 måneder og ikke bare i fire.”

Værnepligtsrådet er i artiklen repræsenteret af Emil Eir Frederiksen og Sandra Thorshauge. ✎

Advisory board for frivillighed og ligestilling

Forsvarsministeren har nedsat et advisory board, som skal følge og evaluere frivillighed og ligestilling, herunder blandt andet behandle emner som kønskrænkende adfærd, sundhedsydelse og whistleblow-erordning. Internationale erfaringer på ligestillingsområdet vil blive inddraget i arbejdet.

Advisory boardet vil blive inddraget i forbindelse med udarbejdelse af konkrete initiativer inden for områder som kultur og kommunikation, opgaveløsning, mundering, soldaternært materiel, etablisementsforhold og personelforhold.

Advisory boardet ledes af viceforsvarschefen og udgøres desuden af faste repræsentanter fra Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriets Personalestyrelse, Hjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen, Værnepligtsrådet, to repræsentanter for Forsvarsministeriets Hovedsamarbejdsudvalg, KVINFO, Kvindelige Veteraner, Kommunernes Landsforening, Dansk Industri, Foreningen Divérs og Dansk Ungdoms Fællesråd. Forsvarskommandoen har desuden udpeget repræsentanter fra henholdsvis konstabel-, sergent- og officersgruppen på tværs af Hæren, Søværnet og Flyvevåbnet.

Advisory boardet er en del af Delaftale 2 i forsvarsforliget for 2024-2033. Gruppen skal som udgangspunkt mødes fire gange om året.

Værnepligten

gennem historien

Hvem skal forsvare os, hvis fjenden angriber? Og hvem skal betale? Det er eviggyldige spørgsmål. Med Ruslands invasion af Ukraine og den nye værnepligtslov er debatten for alvor blusset op igen. Historisk set har Danmark skruet op for antallet af værnepligtige på tidspunkter med krise eller krig. Der er flere mønstre, der går igen, når man kigger på værnepligtens historie i Danmark. **Karsten Skjold Petersen**, seniorforsker i dansk militær- og krigshistorie ved Nationalmuseet, udpeger tre store linjer.

Karsten Skjold Petersen er ph.d. og seniorforsker i dansk militær- og krigshistorie ved Nationalmuseet, særligt for perioden 1660-1849. Han har skrevet flere bøger om hærens rekruttering, hvervning og garnisonering, blandt andet bogen 'Pligt eller profession? Hærens rekruttering gennem 300 år'.

"De bevilgende myndigheder – altså kongen eller Folketinget – vil altid prøve at spare, hvor de kan. Og folk gider ikke betale skat. Så i det øjeblik, der ikke er et akut trusselsbillede, vælger man at skrue ned for udgifterne. Særligt i vores tid – og efter anden verdenskrig – er lønudgifterne blevet en forholdsmæssig støt stigende udgift i det samlede forsvarsbudget, fordi folk simpelthen får mere i løn. Det vil sige, der er faktisk nogle penge at hente i modsætning til i 1700-tallet, hvor det slet ikke kunne betale sig at spare på værnepligtige. De fik så lidt, så det var lige meget. Men i vores tid er lønudgifter helt klart en faktor."

man så den almindelige værnepligt ved lov, der gælder alle våbenføre mænd over 15 år, men dog fritager en række erhverv og persongrupper. Rusland går ind i Ukraine i 2022, og nu er der så bevilget en del penge til materiel, flere værnepligtige og længere tjenestetid."

"Soldaterudskrivningen gennem tiden er blevet stadig mere demokratisk. Det er større og større grupper i samfundet, der skal bidrage til landets forsvar. Senest her kvinder. Man kan undre sig over, hvorfor der ikke er nogen, der seriøst har bragt det her på banen før. Man kan se på udviklingen i de forskellige værnepligtsreformer, at den ene og den anden gruppes fritagelser gradvist bliver ophævet. Det startede med, at det ikke kun skulle være bønderne ude på landet, der aftjente værnepligt, men så også bybefolkningen, degnene, gårdmandssønnerne og skolelærerne. Så den store linje er, at værnepligten bliver smurt tyndere ud på stadigt større grupper i samfundet.

Til gengæld fritager vi formentlig en masse, som de nok ikke havde fritaget før i tiden på grund af legemlige eller åndelige skavanker. I gamle dage blev alle bare tvunget ind. Du skulle virkelig være handicappet, for at du kunne undslippe. Hvis du i 1849 sagde, 'jeg kan ikke komme ind, jeg er platfodet,' så var den ikke lige gået, lad mig sige det sådan." ✨

Søren Nørby er historiker og ph.d. med speciale i flådens historie efter 1814. Han er Søværnets historiske konsulent og adjunkt ved Forsvarsakademiet. Her underviser han blandt andet i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, maritime operationer og militær historie.

"De sidste 300 års Danmarkshistorie viser sammenhængen mellem udbrud af krig og indkaldelsen af soldater. I 1701 opretter man en landmiliti, hvor mænd, der tilhører bondebefolkningen, bliver udskrevet som soldater, fordi svenskerne angriber året før som start på den Store Nordiske Krig. Der er en akut sikkerhedspolitisk krise og trussel. Da man indfører værnepligtsordningen for bondestanden i 1802 – året efter englænderne angriber København i Slaget på Reden – har vi fået en ny, stor fjende, og man skal bruge soldater. Og det skal være nu. I 1849 – året efter udbruddet af Første Slesvigske Krig – indfører

1849 ← --

– Grundloven og indførelsen af værnepligten

I 1849 bliver den almindelige værnepligt gennemført med paragraf 76 i Grundloven. I princippet skal enhver våbenfør mand bidrage til fædrelandets forsvar. Tjenestetiden er på daværende tidspunkt 16 måneder. Dog har loven undtagelser for blandt andet præster, skolelærere og byerhvervene, og man kan mod betaling stille en såkaldt stillingsmand, hvilket betyder, at de velstående kan betale andre for at springe soldat for sig.

Søren Nørby: "Med Grundloven får vi demokratiseringen af det danske samfund, herunder også værnepligten. Man kan godt sige, at det er her, man grundlægger det moderne forsvar. Det er et led i en global samfundsudvikling, der ikke kun rammer Danmark – også nabolandene."

Karsten Skjold Petersen: "Vi får folkestyret, og vi er i gang med Treårskrigen mod Slesvig-Holsten og deres tyske allierede. Det vil sige, at man pludselig har brug for rigtig mange soldater. Det er dog stadig muligt at stille en anden i sit sted, hvis man har pengene. Man prøver at beskytte byerhvervene, så man vil ikke udskrive håndværkere, funktionærer og alt muligt andet. Man vil så gerne opdyrke byerhvervene, så vi kan blive et moderne og velstående samfund og ikke bare en flok bondeknoke i træsko."

1940 ← --

– Ny type værnepligt forbereder Danmark på tyske bombardementer

I juni 1940 indføres muligheden for at være værnepligtig ved politiet og brandvæsenet. Det kaldes civilbeskyttelse-tjeneste (CB-tjeneste). Ud over mænd i den militære værnepligt, kan Indenrigsministeriet indkalde op til 20.000 CB-værnepligtige. Dagen efter tyskerne invaderer Danmark i 1940, indkaldes 6.000 CB-værnepligtige.

Karsten Skjold Petersen: "Der er et akut behov for værnepligtige, fordi verdenskrigen bryder ud. Man har set bombningen af Warszawa i 1939, der er det første rigtig store luftbombardement på en storby. I huj og hast begynder man at grave sikringsrum, opsætte luftværnssirener og opstille luftværnsbatterier omkring København. Angsten for, at tyskerne vil bombe København, er virkelig stor."

1973 ← --

– Antimilitarisme i Vesteuropa smitter af på værnepligten i Danmark

To faktorer får stor betydning for værnepligten i Danmark: Ungdomsoprøret i 1968 og USA's krig mod Vietnam. Antallet af værnepligtige reduceres til 11.300, og tjenestetiden er ni måneder.

Karsten Skjold Petersen: "Nedsættelsen af værnepligtslængden fra 18 til ni måneder er et udtryk for, at Vietnamkrigen udløser en antimilitarisme, som er kombineret med ungdomsoprøret i hele Vesteuropa. Hvis du kigger på de andre lande i Vesteuropa, så sker der det samme alle steder. Værnepligten bliver sat ned og ned og ned."

-- → 1914 – 1918

– Sikringsstyrken skal holde Danmark ude af første verdenskrig

Den danske regering indkalder tusindvis af værnepligtige til sikringsstyrken som reaktion på udbruddet af første verdenskrig. Hæren kommer dermed op på 58.000 mand. De høje tabstal under første verdenskrig fører dog til en stigende modstand mod at gøre militærtjeneste. Som konsekvens heraf bliver der i 1917 indført en civil værnepligt, der varer i 20 måneder og primært består af skovarbejde.

Søren Nørby: "Det er her, det moderne forsvar bliver afprøvet. Og det virker jo – Danmark bliver ikke en del af krigen, blandt andet fordi man indkalder den her kæmpestore sikringsstyrke på 58.000 mand. Krigens parter mener simpelthen ikke, det er omkostningerne værd at angribe Danmark."

Sønderjylland hører på daværende tidspunkt under Tyskland. Omkring 30.000 nordslesvigske mænd deltager i krigen, mindst 5.300 dør, mens 4.000 vender hjem med invaliderende krigsskader.

-- → 1952

– Danmark bliver medlem af NATO og indkalder 24.000 værnepligtige til at genopbygge Forsvaret

Forsvarsviljen er øget efter anden verdenskrig, og medlemskabet af NATO sætter krav til det danske forsvar. Antallet af værnepligtige er cirka 24.000, og de aftjener i 18 måneder.

Søren Nørby: "Efter anden verdenskrig forsøger man først at blive neutral igen – det går ikke. Så forsøger man at lave et neutralitetsforbund med Norge og Sverige – det går heller ikke. Først efter fire år – i 1949 – kommer man ind i NATO. Så skal man finde ud af, hvad det betyder for Forsvaret. Hvordan skal det ændres og opbygges. Det tager også et par år."

Karsten Skjold Petersen: "Antallet af værnepligtige og deres tjenestetid bliver sat gevaldigt op. De fleste danskere, og ikke mindst politikerne, er jo virkelig flove over, at danskerne ikke har bidraget mere til Nazitysklands nedkæmpelse. Det udmønter sig i, at man udviser en overdreven forsvarsvilje lige efter krigen. Nu skal man virkelig vise de allierede: Vi kan og vil også. Alle unge mænd skal ud at vise, hvor store og farlige krigere de er."

-- → 1994

– Forsvaret skæres ned efter Sovjetunionens fald

Med afslutningen på den kolde krig ophører den store trussel mod Danmark. Efter et par års afventning beslutter Folketinget at skære i forsvarsudgifterne. I de følgende år er der omkring 9.000 værnepligtige. I 1998 får kvinder mulighed for at gennemføre frivillig værnepligtstjeneste.

Søren Nørby: "Der går nogle år, før afslutningen på den kolde krig og opløsningen af Sovjetunionen påvirker Forsvaret. I starten er man utroligt usikre på, hvilken vej det vil gå over i øst. Først ved forsvarsforliget i 1994 er man overbevist om, at russerne ikke kommer igen. Så begynder man at høste den såkaldte fredsdividende. Udsendelserne til Jugoslavien er dog en af grundene til, at Forsvaret fortsætter med værnepligten, så vi kan rekruttere folk."

2005 ← --

– Forsvarets omstilling til internationale missioner mindsker behovet for værnepligt

Den konventionelle militære trussel mod Danmark er bortfaldet, og der er ikke samme behov for et mobiliseringsforsvar. Omstillingen af Forsvaret til internationale missioner – et ekspeditionsforsvar – i Afghanistan og Irak betyder, at behovet for værnepligtige falder. Dette medfører også en reduktion af de værnepligtiges tjenestetid til typisk fire måneder. I alt udskrives 5.400 værnepligtige.

Søren Nørby: "De sidste 30 år har man tydeligt kunnet se på værnepligten, at Danmark frem til 2022 er et meget trygt land at bo i med hensyn til den militære trussel. Fordi man skærer den ned og skærer den ned og til sidst nærmest skærer den bort i forskellige forsvarsforlig. Det synes jeg afspejler rigtig godt den sikkerhedspolitiske situation, Danmark er igennem i den periode."

Karsten Skjold Petersen: "Ambitionen med værnepligtsordningen, hvor de kun er inde i fire måneder, er, at de værnepligtige skal have en forsmag på soldaterlivet, og de får lov at prøve alt det sjove. Ud at plaffe lidt, male lidt camouflage i ansigtet, køre i en pansret mandskabsvogn. Så håber man, at de vil skrive en kontrakt som konstabler efterfølgende, og at de ikke bliver skræmt væk af en lang, led tjeneste, hvor de bare skal pudse et eller andet hele tiden."

– Hvad kan fremtidens forsvar lære af fortiden?

Karsten Skjold Petersen: "Det store nybrud med den nye værnepligtsordning er, at kvinderne skal ind. Alt det andet kører sådan lidt frem og tilbage. Du har haft halvdelen af befolkningen, der aldrig har været aktivt bidragende til forsvarret som tvungne værnepligtige. Der har været en mandsdomineret kultur, som af misforståede galante hensyn eller god gammeldags mandschauvinisme har ment, at kvinderne ikke skulle bevæge sig ind på deres område eller lave noget, der var grimt og ubehageligt. Nu har kvinderne jo tilkæmpet sig ligestilling og lige rettigheder, og så forventer man, at de tager hele pakken. Og det er altså også min fornemmelse, at der er mange kvinder, især unge, der er med på den."

-- → 2024

– Krigen i Ukraine øger forsvarsviljen og stiller nye krav

I 2024 aftjener op til 4.700 deres værnepligt, og tjenestetiden er fire måneder. Med forsvarsforliget 2024-2033 øges antallet af værnepligtige op til 7.500 i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen, tjenestetiden forlænges til 11 måneder, ligesom der indføres værnepligt for kvinder fra 2027.

Karsten Skjold Petersen: "Det er klart, at nogle vil sige, at militæret er for dårligt, og vi skal være bevæbnet til tænderne 24/7 og bruge 10 procent af statsbudgettet på det. Men det er urealistisk. Man må finde en eller anden balancegang. Så kan man sige nogle gange: Her skar man måske lige hårdt nok. Lige før krigen i Ukraine krævede det jo en kæmpe indsats at sende en bataljon til Baltikum. Under den Store Nordiske Krig i 1700-tallet sendte man 16-18 bataljoner i krig i Nordtyskland. Så man har måske gravet for dybt de senere år. Teknologien i nutidens militær kræver jo også, at vi virkelig har specialister siddende. Og det tager jo måneder og år at rekruttere og uddanne personel, der kan håndtere det grej ordentligt."

-- → 2027

Søren Nørby: "I Søværnet har man jo en smuk 513-årig historie, men den bliver ikke brugt så meget, som jeg mener, den bør. Både som identitetsskabende element, men også til at lære af. Mit bedste eksempel er, hvordan man genopbyggede Søværnet efter anden verdenskrig. Dengang havde vi, ligesom nu, ikke nogen våbenindustri i Danmark. Så måtte man ud at se, hvad der var på markedet, og så købte man, hvad man kunne få fat i. Og det var et frygteligt rod. Men efter amerikanerne i 1959 gav os 300 millioner kroner til at genopbygge flåden, fik man løst problemet. Læren fra genopbygningen dengang må være, at det er dyrt, og at det tager lang tid. Genopbygningen af Søværnet efter anden verdenskrig tog godt tyve år. Jo flere penge, du løser ind i det, jo hurtigere går det. Men der er også bare noget træghed, der ikke kan overvindes ligegyldigt, hvor mange penge du smækker ind i det."

► Hvordan får vi nok værnepligtige og sikrer en høj frivillighedsprocent i fremtiden?

Når kvinder fra 2027 også skal indkaldes til og deltage på Forsvarets Dag, betyder det, at næsten dobbelt så mange skal sessionsbehandles sammenlignet med i dag. Det stiller krav til måden, Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS) indretter og gennemfører Forsvarets Dag.

"Det er endnu for tidligt at sige noget om antallet af fysiske fremmøder på Forsvarets Dag. Med et fremtidigt behov for 7.500 værnepligtige i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen er der for tiden et stort fokus på at finde løsninger, der kan sikre et tilstrækkeligt antal værnepligtige, hvor en så stor andel som muligt er frivillige," siger kommandørkaptajn Sune Lund, chef i Center for

Rekruttering og Karriere i FPS. Der er desuden et stort fokus på at modernisere Forsvarets Dag – både de fysiske faciliteter, men også den måde som sessionen gennemføres på, således at de unges første møde med Forsvaret bliver positivt og tidssvarende.

"Vores dialog og møde med de unge på Forsvarets Dag er en unik mulighed for at sætte aftryk i de unge – og en mulighed for at vise, at Forsvaret er en attraktiv og interessant arbejdsplads med mange muligheder. Derfor vil vi gerne have for eksempel flere digitale løsninger og generelt et mere moderne udtryk," siger Sune Lund.

Udformningen af den nye værnepligt og det kønsfælles

perspektiv kommer desuden til at have stor betydning for, hvordan FPS markedsfører værnepligten.

"Vi står i en ny situation, som vil kræve både en øget informations- og markedsføringsindsats. Indsatsen skal fortsat have det overordnede formål at brande og positionere værnepligten som en attraktiv valgmulighed for de unge i konkurrencen med de øvrige muligheder, de står overfor," siger Sune Lund.

FPS er ved at iværksætte en undersøgelse, som skal give mere viden om de unges motivation og tanker om værnepligt. Undersøgelsen skal danne grundlag for, hvordan den nye længere værnepligt markedsføres i fremtiden. 🔄

Tidligere værnepligtige: **11 måneder er en større beslutning**

Fire eller 11 måneder? Honnør har spurgt fire af de værnepligtige, der stoppede i år, om de havde været friske på yderligere syv måneder i tjenesten.

Emil
Karup

"Med fire måneder kan man overtale sig selv til, at det er en oplevelse. Og det motiverer i virkeligheden også igennem det hele. Jeg havde taget værnepligten alligevel, men jeg har også altid vidst, at jeg vil arbejde i Forsvaret. Jeg skal være flymekaniker efter det her. Det havde været en større beslutning, hvis værnepligten var 11 måneder, men det havde ikke skræmt mig væk."

Nanna
Frederikshavn

"Jeg ville have haft sværere ved at binde mig for 11 måneder, end jeg havde med fire måneder. Jeg kan sagtens forstå, hvis det betyder, at nogle ikke melder sig frivilligt. Men nu synes jeg, at det har været så fedt, så nu virker det jo som den nemmeste beslutning. Jeg ville uden at blinke tage 11 måneder. En uddannelse på fire måneder er jo ingenting, men med en uddannelse på 11 måneder tror jeg, at man får lidt mere dedikerede folk ind."

Tobias
Frederikshavn

"Jeg tror, at det, at værnepligtsuddannelsen kun har været fire måneder, i realiteten ikke er supereffektivt. Uddannelsen har været rigtig god, og vi har lært rigtig mange ting og på mange måder også lært de ting, som skal til, for at vi kan gå ind og være en del af et totalforsvar. Men samtidig tror jeg, at der er rigtig mange ting, hvor vi bare har kradset i overfladen. Så hvis værnepligten gik fra fire til 11 måneder, ville man kunne gå i dybden og få mere praktisk erfaring. Personligt havde jeg stadig meldt mig, selv om det var 11 måneder."

"Risskov"
JDR

"Jeg ville personligt gerne have taget syv måneder mere. For af det, vi har fået fortalt, så vil de 11 måneder indeholde andre opgaver også. Fire måneder er en god introduktion, men nogle ting kunne også godt blive lidt forhastede med alt det, vi skal nå igennem. Så de 11 måneder ville give bedre mulighed for at få indlært de forskellige ting, så det sidder lidt mere i hænderne."

Eleverne fra Arktisk Basisuddannelse på vej igennem den grønlandske tundra på deres første rigtige øvelse.

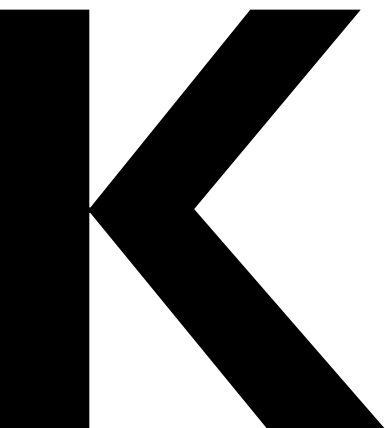
TEKST OG FOTO: PETER DALBY

Arktisk investering:

Generationer af grønlandske unge skal besejre **de sorte klipper**

Starten på den nye Arktisk Basisuddannelse i Kangerlussuaq markerer en tilkendegivelse af, at Forsvarets aktiviteter i Grønland i øget omfang skal komme det grønlandske samfund til gavn. Gennem seks måneder er 22 elever blevet undervist i militære færdigheder, beredskabsopgaver og grundlæggende polititræning. Honnør var med.

lippeformationen Black Ridge er et dominerende syn i området omkring militærbasen i Kangerlussuaq (tidligere Søndre Strømfjord). Black Ridge er, som navnet antyder, kendt for sit let truende udseende, der ovenikøbet understreges af stejle skrænter.

De 22 unge grønlandere, der denne forårsdag svedige og forpustede på toppen af Black Ridge modtager deres enhedsmærke som bevis for, at de har gennemført første del af Arktisk Basisuddannelse (ABU), har ikke bare deres egen personlige sejr med i rygsækken.

At de overhovedet står her, er den foreløbige kulmination på tre års geopolitisk diplomati, udvikling og planlægning.

Arktisk Basisuddannelse er en seks måneder lang uddannelse, der groft sagt tager det bedste fra

Uddannelsens opbygning

Basismodul – 18 uger

Skyttetjeneste.
Våbenuddannelse.
Militær fysisk træning.
Almen og arktisk førstehjælp.
Orienteringslære.
Signaltjeneste.
Bevogtningsuddannelse og *basic search*.

Indsatsmodul – tre uger

Grunduddannelse Indsats ved Grønlands redningsberedskab.
Politifaglig undervisning ved Grønlands Politi.

Maritimt modul – tre uger

Tjenestekendskab i Søværnet.
Redningsmidler til søs.
Sømandskab.
Røgdykning og brand.
Havariuddannelse.

19 ud af 22 elever gennemførte ABU. Ud af de 19 har 17 valgt at fortsætte på et såkaldt perspektiveringsforløb. Det indebærer blandt andet en komplet branduddannelse og praktikophold på Station Nord, ved Grønlands Politi og ved Arktisk Kommando i Nuuk og Tórshavn.

Eleverne bliver blandt andet undervist i røgdykning og brand.

ABU

5. maj 2024 slog Arktisk Kommando dørene op for den helt nye Arktisk Basisuddannelse i Kangerlussuaq. 22 forventningsfulde grønlandske elever var sluppet igennem nåleøjet og udvalgt til at starte på det første hold.

Eleverne bliver undervist på dansk, men der bliver tolket på grønlandsk. Derfor har det i ansættelsen af instruktører til uddannelsen været vigtigt at tiltrække ansøgere fra Grønland såvel som fra Danmark.

Som en del af uddannelsen gennemgår eleverne et maritimt modul, som til dels foregår i Frederikshavn. Her skal de blandt andet igennem et søredningskursus, der foregår ved Søværnets Maritime Uddannelsescenter, hvor man udsættes for både kunstige bølger og kunstigt uvejr. Uddannelsens afslutning er på nuværende tidspunkt planlagt som en sejltur med et af Søværnets skibe.

Kangerlussuaq

Kangerlussuaq er en tidligere amerikansk luftbase, der blev etableret i 1941. Da Danmark blev besat af Tyskland i 1940, overdrog Danmark ansvaret for beskyttelsen af Grønland til amerikanerne, og de etablerede Bluie West 8-luftbasen. Området har senere udviklet sig til en by, der tidligere hed Søndre Strømfjord og siden oktober 1992 har heddet Kangerlussuaq.

I dag er Kangerlussuaq hovedtrafikåren til resten af Grønland, og det er her, fly fra Danmark lander, og herfra, at de mindre fly fordeler sig ud i resten af Grønland. Der bor omkring 530 mennesker i byen, og den primære beskæftigelse er lufthavnen. I november 2024 står en ny lufthavn klar i Nuuk. Al international flytrafik skal efter planen flyttes dertil. Arktisk Basisuddannelse har i Kangerlussuaq til huse i en af de gamle militærbarakker, der er blevet nyrenoveret og fungerer både som undervisningslokaler, kontorer og indkvartering.

Forsvaret, Beredskabsstyrelsen og Politiet og koger det ned til en intensiv uddannelsesplan. Uddannelsen giver eleverne en lang række grundlæggende færdigheder, som kan komme dem selv og det grønlandske samfund til gode.

En investering i fremtiden

At uddannelsen favner bredt og inkluderer både militær træning, beredskabsopgaver og politifaglig uddannelse, er resultatet af tre års arbejde.

Arktisk Basisuddannelse er blandt andet tænkt som fødekæde til både Forsvaret, Beredskabsstyrelsen og Politiet. Efter gennemført ABU vil de unge blive tilbudt et seks måneder langt perspektiveringsforløb, hvor de får mulighed for at fortsætte inden for den retning, de kunne være interesseret i at videreuddanne sig i.

Arktisk Kommando håber, at både ABU og perspektiveringsforløbet kan være med til at fastholde de unge – og især i Forsvaret.

”Det har været vigtigt for os at strikke en uddannelse sammen, som er relevant for den grønlandske befolkning, og en uddannelse, som kan være med til at give de unge kompetencer til at løse de opgaver, de kan komme til at blive stillet over for enten hos os i Forsvaret eller i de byer og bygder, de er bosiddende i, når de kommer hjem,” siger kaptajn Anders fra Arktisk Kommando (AKO).

Han er en af hovedarkitekterne bag uddannelsen, og han er glad for at se det store forarbejde

Kangerlussuaq hed tidligere Søndre Strømfjord og før det Bluie West 8: En amerikansk militærbase, hvis konstruktion begyndte i 1941.

blive til virkelighed. Også valget af Kangerlussuaq som base er han glad for.

”Der har manglet en sådan uddannelse for grønlandere i Grønland, og med valget af Kangerlussuaq som base for ABU har vi haft mulighed for at tiltrække unge fra hele Grønland; både det isolerede Nordøstgrønland og helt ned til Nuuk.”

Der er ikke værnepligt for unge i Grønland, og de grønlandske unge, der tidligere har søgt ind til Forsvaret, har meldt sig frivilligt og skullet tage deres uddannelse i Danmark. Med Arktisk Basisuddannelse får de en mulighed for at tage deres uddannelse i deres hjemland. Uddannelsen giver derefter adgang til at søge videre på sergent-skolen på lige vilkår med værnepligtige i Danmark. At ABU er kompetencegivende på lige vilkår med den danske værnepligt, er en af grundtankerne bag uddannelsen. At ABU så ydermere inkluderer beredskabsuddannelse og politiarbejde, gør denne uddannelse unik og er meget vigtigt for at få flere grønlandere til at søge ind i Forsvaret, Politiet eller Beredskabsstyrelsen.

Et springbræt til en bedre fremtid

Chefen for Arktisk Basisuddannelse, kaptajn Simon Kokfelt, har selv som barn boet i Grønland, og han

søgte straks, da han hørte om den nyoprettede stilling som chef for ABU.

”Jeg har det meste af min karriere uddannet mig og arbejdet i Beredskabsstyrelsen, og da jeg hørte om ABU, kunne jeg se det store potentiale i uddannelsens sammensætning. Med ABU kan vi give eleverne en grunduddannelse, som er unik og kan komme til at danne et solidt uddannelsesmæssigt fundament for generationer fremover. Ikke mindst er den et springbræt til en masse grønlandske unge, som måske ellers ikke ville have haft mulighederne for at få sig en uddannelse,” siger Simon Kokfelt.

Stor politisk opbakning

Det er ikke svært at få øje på den politiske opbakning til den nye Arktisk Basisuddannelse. Lige siden den kom på tegnebrættet, har uddannelsen haft årvågenhed fra både grønlandske og danske politikere. Grønlands minister for selvstændighed og udenrigsanliggender, Vivian Motzfeldt, deltog i den officielle åbningsceremoni, og ligesom de to danske kaptajner er hun overbevist om, at ABU får en vigtig rolle at spille for Forsvarets samarbejde med Grønland.

”Det er af afgørende betydning for Naalakkersuisut (Grønlands regering, *red.*), at Forsvarets rolle og aktiviteter i Grønland skal komme det grønlandske samfund til gavn,” siger den grønlandske minister.

Allerede inden uddannelsen formelt åbnede 5. maj, har især AKO gjort et stort arbejde for at gøre opmærksom på uddannelsen. Blandt andet ved at være fysisk til stede rundt om i Grønland for dermed at hverve unge til uddannelsen. Også reklamer på sociale medier er blevet brugt flittigt.

Det lykkedes at få 236 unge grønlandere til at melde sig frivilligt til at gennemgå seks måneders uddannelse, langt væk fra deres familier og hverdag.

Ud af de 236 ansøgere blev 160 valgt ud til at gennemgå lægetjek og samtale, og til sidst blev 22 unge udvalgt til at starte på uddannelsen. Kaptajn Anders fra AKO er meget glad og stolt over, at de nu er i fuld gang med Hold 1 i Kangerlussuaq.

”At vi fik så mange tilmeldinger til uddannelsen, er helt over forventning og enormt positivt. Det viser, at der er oprigtig interesse blandt de grønlandske unge for at tilegne sig en masse kompetencer til at hjælpe det grønlandske samfund og folk,” siger han.

AKO og Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS) er godt i gang med at planlægge uddannelsen for Hold 2. Hold 2 bliver i forhold til Hold 1 udvidet fra 22 kursister til 30. 🛠️

De gamle barakker er blevet renoveret og fungerer både som undervisningslokaler, kontorer og indkvartering.

»Jeg er stolt over at være en del af det første hold«

Nanna har siden børnehaven drømt om at blive soldat. Nu er hun selv i uniform og lever drømmen ud.

Nanna, 23 år

Hvor i Grønland er du fra?

Jeg er født i Qasigianniguit, men er opvokset hos min mormor i Kangerlussuaq og har boet her det meste af mit liv.

Hvorfor søgte du ind på Arktisk Basisuddannelse?

Jeg søgte ind på ABU, fordi jeg syntes, det lød spændende, og fordi det kan åbne nogle muligheder for mig. Jeg har været af sted på togt med skoleskibet Georg Stage og kunne godt lide at være til søs. Så jeg kan godt forestille mig, at jeg vil fortsætte i Søværnet. Arktisk Basisuddannelse er en god mulighed for mig for at få en militær uddannelse, som kan give mig adgang til at søge videre. En anden grund er, at uddannelsen foregår her i Kangerlussuaq, og jeg vil gerne blive i byen. Og så har jeg da også altid syntes, at soldater ser cool ud. Da jeg gik i børnehaven, var der ofte amerikanske soldater i byen, og allerede dengang tænkte jeg, at jeg gerne ville være som dem.

Hvad håbede du personligt at få ud af de seks måneders uddannelse i Kangerlussuaq?

Jeg vil gerne udvikle mig og møde nye mennesker. Vi lærer at arbejde sammen som hold, og vi er gode til at hjælpe hinanden med at komme i mål. Sammenholdet er virkelig godt. Jeg har aldrig

skudt før, og jeg må indrømme, at jeg er ret vild med at være på skydebanen og skyde med vores M/10. Jeg elsker den natur, der er rundtom Kangerlussuaq, og jeg kan godt lide at være ude i felten og på øvelse.

Hvad er det mest udfordrende ved at gå på uddannelsen?

De lange dage! Især i klasselokalerne, hvor alting først forklares på dansk og så på grønlandsk. Det forlænger timerne og kan godt være lidt hårdt sent på dagen. Men samtidig er det fedt, at alle så kan følge med.

Kan du se dig selv fortsætte i Forsvaret, når uddannelsen er overstået?

Ja, helt sikkert. Jeg vil gerne fortsætte, men om det bliver direkte i Søværnet, eller om jeg tager det efterfølgende perspektiveringsforløb, ved jeg ikke endnu.

Vil du anbefale andre unge grønlandere at søge ind på uddannelsen?

Ja, det er der ikke nogen tvivl om. Det betyder meget for Grønland, og for de unge i Grønland, at den her uddannelse bliver gennemført, og jeg er stolt over at være en del af det allerførste hold. ✦

»Jeg hjælper dem, der måske halter lidt bagefter«

Miilo elsker at presse sig selv og har lært en masse om teamwork. Han overvejer stærkt at supplere sin ABU med yderligere seks måneder.

Miilo, 22 år

Hvor i Grønland er du fra?

Jeg er født og opvokset i Nuuk i en rigtig kernefamilie med min mor, som er grønlandsk, og min far, som er dansk. Og så min storebror.

Hvorfor søgte du ind på Arktisk Basisuddannelse?

Efter gymnasiet tog jeg ud at sejle med skoleskibet Georg Stage. Det var en fed oplevelse, men jeg vidste ikke helt, hvad jeg skulle bagefter. Min mor arbejder i Arktisk Kommando i Nuuk, og hun spammede mig konstant med beskeder om uddannelsen. Hver gang vi var i havn, var telefonen fyldt med beskeder fra min mor med links til artikler, og at det sikkert ville være noget for mig. Jeg kunne godt se, at det helt sikkert var noget for mig. Jeg kan godt lide at prøve ting, hvor jeg bliver presset, og hvor jeg ikke altid ved, hvad der skal ske.

Hvad håbede du personligt at få ud af de seks måneders uddannelse i Kangerlussuaq?

Jeg kan godt lide at udvikle mig både på det sociale og på det fysiske plan. Jeg elsker at rykke mig, og jeg elsker at blive bedre. Jeg lever efter, at jeg er bedre i dag, end jeg var i går, men ikke bedre, end jeg er i morgen. Det er helt sikkert nogle af de ting, jeg har fået ud af uddannelsen indtil videre. Jeg har lært, hvordan man arbejder sammen som et hold og støtter op om hinanden for at nå et fælles mål. Jeg er typen, der hjælper dem, der måske halter lidt bagefter, især hvis vi er ude at marchere med oppakning. Så er jeg en af dem, der danner bagtrop og sørger for at få alle med. Og så har jeg da også lært at folde mit tøj pænt og holde styr på mit skab.

Hvad er det mest udfordrende ved at gå på uddannelsen?

At vi skal tidligt op. Hver morgen skal vi tidligt op og gøre stuerne rene og klar. Det kan godt være hårdt. Hvis dagen før har været lang, kan det godt være hårdt at skulle op klokken 6:00. Jeg er i rimelig god form, så fysisk er jeg ikke så udfordret, men manglen på søvn er noget, der dræner energien. Og så må jeg indrømme, at den meget korte tid, man får tildelt til at nå personlige ting, er noget, der stresser. Hvis nu man lige har afsluttet en lektion og skal gøre sig klar til den næste, men kun får kort tid til at nå på toilettet og nå at spise, så bliver man lidt stresset. Men generelt set er jeg ikke presset. Jeg kan virkelig godt lide at være her.

Kan du se dig selv fortsætte i Forsvaret, når uddannelsen er overstået?

På nuværende tidspunkt er intet umuligt. Der er så mange døre, der er åbne, efter uddannelsen er slut, og jeg overvejer helt sikkert at fortsætte på det seks måneder lange perspektiveringsforløb, der bliver tilbudt i forlængelse af ABU. Så kan jeg senere hen beslutte, om jeg vil søge videre enten i Forsvaret, Politiet eller Beredskabsstyrelsen.

Vil du anbefale andre unge grønlændere at søge ind på uddannelsen?

Helt sikkert. Det er et fantastisk springbræt til at komme videre, og fremtiden ser lidt mere lys ud med en basisuddannelse, så det vil jeg helt klart anbefale. 🚀

»Jeg er ikke i tvivl om, at jeg vil fortsætte«

Kuuna er vokset op med rensdyrjagt og elsker at være i naturen. Men at være på øvelse er hårdt.

Kuuna, 22 år

Hvor i Grønland er du fra?

Jeg er født i Maniitsoq, men har boet mange forskellige steder. Da jeg var 14 år, flyttede jeg til Holstebro, fordi jeg gerne ville lære dansk. Men efter to måneder flyttede jeg tilbage til Grønland. Da jeg afsluttede folkeskolen, tog jeg igen til Danmark på efterskole. Jeg kendte også Kangerlussuaq på forhånd, da jeg har boet her i to år og arbejdet som musiklærer.

Hvorfor søgte du ind på Arktisk Basisuddannelse?

Jeg har sejlet på skoleskibet Georg Stage og fik smag for livet til søs. Jeg ser Arktisk Basisuddannelse som min vej ind i Søværnet. Jeg troede dog ikke helt på, at jeg kom ind på uddannelsen, men her er jeg, og det er fedt. Nu har jeg en mulighed for at forfølge min drøm om at fortsætte i Søværnet.

Hvad håbede du personligt at få ud af de seks måneders uddannelse i Kangerlussuaq?

Da vi startede, vidste jeg jo ikke helt, hvilke kompetencer jeg ville komme til at besidde, men nu hvor vi er godt i gang, har jeg et klart billede af, hvad jeg kan, når vi er færdige. Og at jeg tager uddannelsen, er helt klart med til at åbne nogle døre.

Hvad er det mest udfordrende ved at gå på uddannelsen?

Samarbejdet med de andre! Og også det at få en forståelse for, at vi alle er forskellige, både når det kommer til disciplin, og når vi er ude på øvelse. Jeg synes også, at det at være ude i felten kan være ret hårdt, og det kræver meget at prøve at tænke positivt, når man er træt. Jeg er vokset op med at gå på rensdyrjagt, fra jeg var helt lille. Vi skulle vandre mange kilometer igennem terrænet, så det at være ude i naturen og især det at skyde, det

elsker jeg. Men det er bare noget andet, når man er på øvelse med ABU. Så bliver man træt på en anden måde.

Kan du se dig selv fortsætte i Forsvaret, når uddannelsen er overstået?

Ja, selvfølgelig. Jeg er ikke i tvivl om, at det er det her, jeg vil. Søværnet lyder spændende, og det er der, jeg vil søge hen bagefter.

Vil du anbefale andre unge grønlændere at søge ind på uddannelsen?

Ja, jeg synes, det er en fantastisk uddannelse, hvor vi lærer at arbejde sammen som en gruppe og får nogle færdigheder, som både jeg og Grønland kan bruge. 🇬🇱

Kangerlussuaq

”Man skal både sætte grænser og byde sig til”

Lena var på det første hold af kvinder, der blev kontraktansat som kampsoldater. I sine nu 35 år i Forsvaret har hun både kørt kampvogn og været med Jægerkorpset i Afghanistan. Det har nogle gange været et hårdt miljø, men hun har også selv været hård i filten.

TEKST: MARTIN FINNEDAL

FOTO: HENNING JESPERSEN-SKREE, FLYVEVÅBNETS FOTOTJENESTE

ashkar Gah, Afghanistan 2010.
Korporalen Lena er af sted med Jægerkorpset på en tre måneder lang mission. Hendes funktion er blandt andet at stå for booking af helikoptere og have kontakten til velfærdstjenester. Holdet bor i en primitiv teltlejr i ørkenen. Her skal man lyne soveposen helt op til over hagen for ikke at pleje tæt omgang med mus, edderkopper og skorpioner.

"Det er lige før, man er mere bekymret for, hvad der kravler ned i soveposen, end at der skal hoppe afghanere over muren," fortæller Lena, der i mellemtiden er blevet seniorsergent.

Tiden i Jægerkorpset har været klimakset i Lenas karriere. Det er et sted, hvor man, som hun siger, "bliver respekteret for det, du byder ind med, får lov at bruge dine evner, og hvor der er folk, der er villige til at hjælpe dig med at udfolde dem".

Lenas tid i Forsvaret begyndte 1. juli 1989. Hun var blandt de allerførste kvinder, der fik lov at blive uddannet ved kampenheder. Efter de første måneder som konstabelev ved Dronningens Livregiment blev Lena funktionsuddannet som "kampvognsbisse", som hun stadig kalder det. Hun har altid følt sig mindst lige så meget som soldat som sine øvrige kollegaer og har ikke forventet særbehandling. Det er en mentalitet, hun forsøger at give videre til sine kollegaer og også til sine tre døtre, hvoraf to har aftjent værnepligt. Lenas erfaring er, at tiden som soldat bliver bedre, hvis man selv tager initiativ.

"Det er ikke en arbejdsplads, hvor man bliver holdt i hånden. Hvis man vil en masse, så får man en masse. Men man skal selv byde ind."

Mødte ind 1. juli 1989

Kvinder i Forsvaret har i det seneste år været en politisk varm kartoffel i forbindelse med debatten om

værnepligt for kvinder. Det er dog langt fra nyt. Kvinder blev indpasset, som det hed dengang, i Forsvaret fra 1971. Dog med visse begrænsninger. Kvinder skulle primært arbejde med uddannelse og administration og i hvert fald ikke arbejde side om side med mænd i kampenheder. Men i løbet af 1980'erne (1981-1984 for Søværnet og 1984-1987 for Hæren og Flyvevåbnet) blev der gennemført forsøg, der viste, at kvinder både var motiveret og fysisk egnet til at gennemgå samme uddannelse som mænd. Og at der i øvrigt for både de adspurgte mænds og kvinders vedkommende var interesse for at arbejde i blandede enheder.

Resultatet af disse undersøgelser blev, at kvinder kunne ansættes på samme vilkår som mænd. Det første af Hærens hold, som tillod dette, var et konstabelevhold med fem kvinder ud af i alt 80. De mødte ind 1. juli 1989. Tre af kvinderne gennemførte. En af dem var Lena.

At hun skulle være soldat, lå i kortene, fra hun var barn. Gennem sin opvækst i Ebeltøft kunne hun følge NATO-skibene holde flådeøvelser i Ebeltøft Vig, og interessen var vakt. At hun desuden spillede vandpolo på højt niveau kom hende til gode, da hun begyndte sin konstabeluddannelse. Dog ikke i Søværnet, men i Hæren.

"Min første kærlighed var jo egentlig Søværnet, men deres konstabeluddannelse startede en måned senere. Jeg var 20 år, så jeg var jo utålmodig og ville hurtigt i gang," husker Lena.

Funktionsuddannelse som kampvognskører
Mødet med sergenterne var hårdt i begyndelsen, men Lena fandt sig hurtigt til rette og blev udvalgt til en funktionsuddannelse som kampvognskører.

"Takket være vandpoloen havde jeg oparbejdet nogle solide overarme, og det viste sig nyttigt. Styrestængerne i en kampvogn kræver nogle solide kræfter, men det kunne jeg jo sagtens, fandt de ud af."

Udgangspunkt var, at kvinderne grundlæggende skulle kunne det samme som mænd. At der ingen forskelsbehandling var, betød, at de mandlige soldater ifølge Lena på ingen måde manglede respekt for deres kvindelige kollegaer. For sergenterne behandlede dem alle sammen ens. Der var dog én undtagelse.

"Der stod en skammel til os kvinder ved Den Irske

»Mit personlige råd er, at man især som kvinde skal sætte sine grænser fra dag et og være konsekvent«

Bænk (legendarisk post på forhindringsbanen, *red*). Det irriterer mig stadig den dag i dag. Ikke bare på grund af forskelsbehandlingen, men også fordi man jo ikke lige tager en skammel med ud i felten,” siger Lena.

Skamlen er i øvrigt for længst fjernet, så forhindringsbanen i dag gennemføres på lige vilkår for mænd og kvinder.

Vigtigt at sætte grænser

Hverdagen som konstabel i Aalborg blev i 1992 skiftet ud med en udsendelse til Jugoslavien. Det var her, Lena for alvor lærte sine egne grænser at kende. De danske soldater badede i floden Una, men det holdt de op med, da der en dag hang en død mand i træerne. Også mødet med små børn, der gik rundt på en losseplads og brugte en pind til at lede efter mad, gjorde indtryk på hende. Ikke desto mindre kunne Lena sagtens være kommet hjem med endnu flere billeder på nethinden, men det var hun efter eget udsagn fornuftig nok til at holde sig fra.

”Man kunne melde sig frivilligt til nærmest alle de patruljer, man gerne ville med på. Der var mange af knægtene, der gerne ville opleve så meget som muligt,

men jeg følte ikke noget behov for at stå og sortere døde mennesker og lyne *body bags*. I sådan en situation er det vigtigt at kende sine egne grænser og kunne disponere over, hvilke opgaver der giver mening at deltage i. Da der var nok, der havde meldt sig frivilligt, så jeg ingen grund til at deltage i dette. Den beslutning tror jeg var en af grundene til, at jeg kom tilbage lige så glad og positiv, som jeg hele tiden har været.”

At kende sig selv og sine grænser har været udslagsgivende for Lenas tid i Forsvaret. Ikke mindst i Jugoslavien, hvor hun var eneste kvinde ud af en eskadron på 12 og et kompagni på 120 soldater. Hun har aldrig selv oplevet situationer, hvor hendes mandlige kollegaer har fået hende til at føle sig utryk, men hun har da oplevet at blive mobbet på grund af sit køn. Afsenderne har til gengæld også hurtigt fået svar på tiltale.

”Det har nogle gange været et hårdt miljø, men jeg har også selv været hård i filten. Mit personlige råd er, at man især som kvinde skal sætte sine grænser fra dag ét og være konsekvent. Hvis der har været det mindste, har jeg altid klaret det på stedet. Hjælper det ikke, skal

×

Lena som kampvognsbisse ved Dronningens Livregiment, 1991.
Privatfoto.

man være bevidst om, at man kan gå til sin tillidsrepræsentant eller ledelsen.”

”Få den lukket med det samme”

Ifølge Lena skal man have selvtilid nok til, som hun siger, ”at få den lukket med det samme”. Et eksempel, hun gerne nævner, er fra en af hendes døtres første dage som værnepligtig. I tøjudleveringskøen bliver hun klappet bagi af ham, der ellers er hendes nærmeste kammerat.

”Hun siger til ham, at det der skal han ikke gøre én gang til. I alles påhør. Det ender med, at han giver hende en undskyldning foran alle, og efterhånden bliver de venner igen. Det er dejligt, at det endte lykkeligt, men jeg er mest glad for, at hun håndterede det så fint. Mit råd til mine piger har altid været, at hvis man giver lov til den slags bare én gang, så sker det igen og igen.”

Lena er glad for, at der i dag er fokus på krænkende adfærd. Til gengæld synes hun, der er for stort fokus på forskellen mellem mænd og kvinder og for lidt fokus på, hvordan kønnene supplerer hinanden.

”Ligesom i alle andre institutioner og virksomheder er der krænkende adfærd. Det skal der gøres noget ved. Til gengæld synes jeg, at man taler for meget om

forskellen på mænd og kvinder. Det kommer nemt til at handle om, at kvinder er fysisk underlegne. Der er også mandlige kollegaer, der ikke har det fysiske som deres spidskompetence.”

Fandt sin plads i Jægerkorpset

I 1993 blev Lena gravid, og i femte måned blev hun efter eget udsagn ”for tung i røven til at være i aktiv tjeneste” og begyndte på kontor. De kommende år nærmest pendulerede hun mellem barsel og kontorarbejde, indtil hun kunne bruge sin CU på et halvt år på idrætshøjskole. Det førte senere til civilt arbejde som livredder, spinninginstruktør og fitnessinstruktør. Efter et par år med det besluttede hun sig i 2006 for, at Jægerkorpset måtte være stedet for en motionsglad soldat.

”Jeg savnede Forsvaret, og jeg mente, at Jægerkorpset var et sted for folk med ambitioner, drømme og mål, og hvor folk ikke syntes, man var skør, fordi man kunne løbe to maratonløb med tre dages mellemrum. Det fik jeg ret i. Da jeg mødte mine nye kollegaer, fik jeg den der ahaoplevelse og tænkte, at det er jo her, I er alle sammen. Alle jer, der er ligesom mig.”

Lena fandt sin plads på administrationskontoret, og hun fik desuden løbende lov til at komme ud med aspiranterne og lære dem svømmeteknikker. Hun fik også mulighed for at komme med på vintertræning højt mod nord. Her skulle hun og aspiranterne lære at stå på ski, gå patrulje med snesko, køre snescooter og redde sig selv op fra vandet, hvis man var gået gennem isen. Vel at mærke med ski og hele ”skabet” på.

Lena havde desuden et ønske om at blive leder af kursussektionens administrationskontor, men det krævede mindst én vinkel mere på ærmet. Af ledere og kollegaer blev hun mødt med den indstilling, at hvis det var det, hun ville, så skulle hun bare give den gas. I en alder af 49 tog hun derfor på sergentskole.

Videreuddannelsen foregik i Søværnet, hvor hun efter en oplæringstid i at få vand under fødderne – blandt andet som skibskok – endte som banjermester. I dag sidder hun som elementansvarlig ved tidsadministrationsselelementet i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Lena kan i dag konstatere, at hun har taget langt det meste af sin uddannelse, mens hun var i Forsvaret. Den etårige handelsskoleuddannelse, hun havde med sig, er blevet opgraderet til eksamensbevis fra kontoruddannelsen og den akademiske ledelsesuddannelse på niveau 5.

Så snart hun har været klar til at tage et nyt skridt, har hendes arbejdsplads været der for hende. At være i Forsvaret har holdt Lena både fysisk og mentalt skarp, mener hun.

”Man skal ikke tro, at man bliver buret inde bag hegnet, og så går tiden ellers i stå. Jeg kunne sagtens få job andre steder, men jeg kan godt lide at være her. Jeg er blevet behandlet godt.” 🧠

Kvinder
i Forsvaret:

Udpluk fra debatten

Kvinder i kamp har været et ivrigt debatteret emne i de seneste mange år. Diskussionen gik blandt andet rigtig højt i 70'erne i forbindelse med et forslag om, at kvinder skulle kunne bruges også i kampenheder. Senest har først forslaget om og nu beslutningen om ligestillet værnepligt fået mange til at fare i blækhuset.

Jyllands-Posten

Tirsdag den 26. december 1978

Afgået chef for Kvindeligt Flyvekorps:

"Under risiko for pikante misforståelser vil jeg fastslå, at selv en nok så professionel og kampivrig kvindesoldat kan være et forstyrrende element på et frontafsnit og måske virke direkte skadelig for kampen. Ikke fordi der i den situation er tid til noget, der bare antydningvis kunne udvikle sig til et spil mellem de to køn, men eksempelvis fordi en kvinde i en presset kampsituation kunne friste utidig ridderlighed hos mandlige fæller, som derved ville forsømme vigtige opgaver på deres eget afsnit," siger obersten, som ved en videregående uddannelse af kvinder i flyvevåbnet nok kunne forestille sig piloter, men kun til transporteskadriller."

Jyllands-Posten

Lørdag den 27. oktober 1979

Formand, Dansk Kvindesamfund 1974-1981:

"Hvorfor skulle kvinder ikke kunne udføre et effektivt arbejde på et frontafsnit? Vi påtager os jo i forvejen mange risikofyldte opgaver og har optrådt med hæder i mange modstandsbevægelser."

Ritzaus Bureau

Torsdag den 18. juni 1980

Forsvarsminister (S) 1977-1982:

"Principielt mener jeg, at ligestillingsloven også skal gælde i forsvaret, men der er jo en hel del praktiske hensyn at tage, og dertil kommer, at vi jo også skal have sjælen med det vil sige det etiske spørgsmål om kvinder i kampsituationer."

X

Tirsdag den 19. marts 2024:

Politiker (C) og tidligere premierløjtnant i Den Kongelige Livgarde

"Man bør ikke stejle over, at kvinder på lige vilkår med mænd nu bliver indkaldt til session. Det er en bagatel ift. debatten om den nye værnepligt. Forhåbentligt bliver langt de fleste frivillige. Det vigtige er, hvad den nye værnepligt skal indeholde, og hvad den skal kunne."

X

Tirsdag den 9. april 2024

Folketingsmedlem (LA)

"Jeg har ingen krav om, hvilket køn hans delingsfæller skal have, men jeg forventer af dem, at de kan bære min søn væk fra slagmarken, hvis han såres, ligesom han kan bære dem væk."

»På halvanden meters afstand tænder jeg lygten og kan se, at det er ham«

Da en ung mand i juni forsvinder på Nørresø i Viborg, bliver Søværnets Dykkertjeneste sat på en opgave, der på trods af den tragiske udgang viser sig meningsfuld. På sjattedagen i eftersøgningen er håbet om at finde manden svundet meget, da minedykkeren Johan får et billede på sin sonar og undersøger det nærmere. Her fortæller han sin historie.

TEKST: STEFFEN FOG

“Det er lidt specielt at ligge nede i søen, tæt på bunden, og lede efter en formodet omkommet mand. Der er totalt mørkt, koldt, helt stille, og den eneste forbindelse til kollegaerne på overfladen er et reb. Vi har ingen anden kommunikation.”

Johan er minedykker ved Søværnets Dykkertjeneste. I juni arbejdede han sammen med tre andre kollegaer på en eftersøgningsopgave af en ung mand, som var meldt forsvundet efter en kajaktur på Nørresø i Viborg. Johan endte med at være den dykker, som fandt liget af den unge mand.

Eftersøgningen varede i næsten en uge, inden manden blev fundet. Der var forinden forsøgt anvendt en lang række metoder til at lokalisere den forsvundne, herunder vandsøgningshunde, droner, helikoptere, både, fiskenet og altså dykkere.

Sagen optog lokalbefolkningen meget, og

Tre dykkere var i vandet i Nørresø en time ad gangen i de seks dage, eftersøgningen varede.

Foto: Steffen Fog.

både lokale og landsdækkende medier spekulerede i, hvad der var sket, og hvor manden, der netop var blevet student fra Viborg Kate-dralskole, var. At han frygtedes omkommet, stod i skærende kontrast til den ellers normalt glædelige og livsbekræftende begivenhed, det er at kunne tage hul på sommeren, festerne og voksenlivet som nyudklækket student.

Dykkeren Johan fortæller, at han og hans tre kollegaer var på arbejde 12-14 timer om

Sagen kort

En sommernat i juni sejlede en nyudklækket student i kajak på tværs af Nørresø i Viborg sammen med to kammerater. Studenten var bagest, og da de to kammerater som de første nåede i land, var studenten ikke noget sted at se. Kammeraterne slog straks alarm, og i næsten en uge derefter søgte man efter studenten med vandsøgningshunde, droner, helikoptere, både, fiskenet og dykkere. Forsvaret støttede opgaven med dykkere fra Søværnets Dykkertjeneste, og det var en næsten nyuddannet dykker fra tjenesten, som endte med at finde studenten, som ulykkeligtvis var druknet.

dagen i de seks dage, eftersøgningen varede. De tilbragte typisk en time ad gangen i mørket og stilheden.

“Det er en opgave, som kræver stor koncentration, og at man kan bevare roen. Det gjorde mig ikke så meget, at det, som vi formodentligt ville finde, var et lig. Faktisk vil man jo gerne finde ham. Dét er succeskriteriet. Jeg kan huske, at vi et par dage inde i eftersøgningsopgaven begyndte at blive nervøse for, om det ville lykkes. Og nervøse for, om vi nu havde overset ham de steder, hvor vi havde været. Det ville være det værste. Håbet om at finde ham svandt dag for dag, selv om vi knoklede,” fortæller Johan.

Dykkerteknisk vanskelig opgave

Johan er relativt nyuddannet. Han blev færdig som minedykker i december 2023. Før det havde han arbejdet i syv år som speditør.

“Jeg så en annonce på internettet fra Forsvaret med et billede af en dykker og beskeden om, at man kunne søge ind. Jeg syntes, at det så fedt ud, så jeg søgte. Jeg havde aldrig været i Forsvaret før, og jeg havde aldrig dykket før,” siger Johan, der nu kan konstatere, at hans førstehåndsindtryk var rigtigt.

“Jeg er glad for at være her. Det giver megameget mening at løse de her opgaver. Siden jeg blev færdig i december, har jeg haft mange flere oplevelser og spændende opgaver, end jeg havde i løbet af syv år som speditør.”

Jobbet i Søværnets Dykkertjeneste adskiller sig markant fra det job, som for eksempel erhvervsdykkere har. Ud over at minedykkere primært er uddannet til at dykke ned til miner, bomber og andre eksplosiver, så har de lært nogle dykketeknikker og nogle søgemetoder, som andre dykkere ikke kan konkurrere med.

“Vi er uddannet til at søge systematisk i nogle søgemønstre, ligesom vi er uddannet til at kunne dykke og søge i nærmest alle tænkelige forhold. Tag nu for eksempel søen i Viborg. Her er tale om en ret dyb og grumset sø. Der, hvor vi dykkede, var den typisk 10-12 meter dyb. Det betyder, at der er totalt mørkt ved bunden, og man skal kunne finde vej og holde kursen uden at kunne se noget. Helt uden visuelle referencepunkter,” fortæller Johan.

Han forklarer, at det ikke hjalp noget at bruge en lygte, for på grund af det grumsede vand kan man selv med lys ikke se mere end et par meter frem.

Fortsættes side 55 ➞

Samfundets kriminalteknikere under vand

Uden indsatsen fra Søværnets Dykkertjeneste havde man ikke fundet den unge mandlige student i Viborg Nørresø. Så klart lyder det fra politiet.

✕
Henrik Glintborg,
vicepolitiinspektør

“Det er dykkernes fortjeneste, at vi fandt den unge student. De ydede det, man vel kan kalde en kampafgørende forskel. Det var deres kompetencer, erfaring, professionalisme og dedikation, der gjorde udslaget. Det vil jeg gerne anerkende og rose.”

Sådan siger Henrik Glintborg, der er vicepolitiinspektør og leder af lokalpolitiet i Viborg, hvorfra eftersøgningen af den forsvundne student blev styret.

“Vi havde mange hypoteser om, hvor i søen manden ville befinde sig, men det var jo alt sammen intet værd uden dykkertjenestens evne til at dykke ned og afprøve hypoteserne,” konstaterer han.

Vicepolitiinspektøren fortæller, at dykkerne med deres indsats bidrog til en stor lettelse for alle involverede.

“Det var deres evne til at holde modet oppe og fortsætte eftersøgningen, der gjorde, at vi til sidst kunne opklare, hvad der var blevet af ham. Hele Viborg var berørt, og alle ønskede en opklaring på eftersøgningen. Vi smittede hinanden med ønsket om at finde ham, men det var dykkerne, der kom i mål med det,” roser vicepolitiinspektøren og fortsætter:

“Vi ledte efter ham i seks dage, og jeg skal være ærlig at sige, at vi var meget tæt på at indstille eftersøgningen. Men dykkerne gav den lige et skud mere. Og så lykkedes det. Det var mig, der skulle have taget den svære beslutning om at indstille, hvis vi ikke var nået dertil, men den beslutning sparede dykkertjenesten mig for. Samtidig gjorde deres indsats jo, at vi alle sammen – ikke mindst de efterladte – kunne få en afklaring på, hvad der var blevet af den forsvundne unge mand,” siger Henrik Glintborg.

Kriminalteknikere under vand

Vicepolitiinspektøren fortæller videre, at han

ligeledes sætter stor pris på dykkernes evner til at sporsikre.

“Vi i Politiet er ikke dykkere, så selv om søen ikke er uendelig dyb, så kan vi ikke løse den opgave, som dykkerne kan. At dykke på den måde i timevis dag ud og dag ind og tilbagelægge kilometer efter kilometer i søgemønstrene er ikke noget, man bare lige gør. Det kræver en vis fysik, og det har de her soldater. De havde virkelig styr på tingene. De var professionelle og metodiske, hvilket sikrede, at de ikke risikerede at svømme forbi ham. Alt blev kortlagt og eftersøgt systematisk. Dertil vidste de, hvordan man sporsikrer, efter at han blev fundet,” siger han.

“Dykkerne i Søværnets Dykkertjeneste er, så vidt jeg ved, de eneste, der kan sporsikre under vand. Man kan vel sige, at de er samfundets kriminalteknikere under vand,” konkluderer Henrik Glintborg.

Han tilføjer, at han gennem arbejdet med Søværnets Dykkertjeneste om eftersøgningen i Viborg Nørresø har fået øjnene op for, hvor bredt et arbejdsfelt medarbejderne i Forsvaret dækker. Både hver især og tilsammen.

“Jeg tror, at man i samfundet glemmer, hvor stor en faglig bredde Forsvaret har. Det er virkelig en enorm ressource, samfundet har at trække på. Det er jeg meget taknemmelig over.”

Fra Forsvaret til Politiet

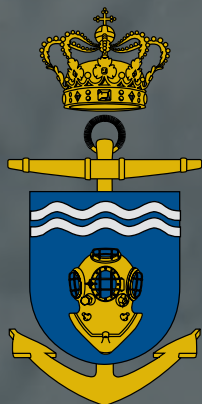
Henrik Glintborg har selv en fortid i Forsvaret. Meget af det, han lærte dengang, bruger han den dag i dag, fortæller han.

“Jeg stemplede ind i Forsvaret i 1985 og var tjenestegørende som officer i Prinsens Livregiment i Viborg. Jeg var i Forsvaret indtil 1989, men beholdt en reserveofficerskontrakt indtil engang i 00'erne. Det er en tid, jeg ofte tænker tilbage på. Der er klart nogle færdigheder og kompetencer, som jeg lærte i Forsvaret, som jeg stadig trækker på. Det er for eksempel evnen til systematisk at forberede en opgave, lægge en grundig plan for opgaven og så samtidig at kunne agere, når planen møder virkeligheden, og man er nødt til at lave planen om. Det er evner og en træning, som jeg er glad for at have fået, og som jeg stadig bruger.” ✨

Fortsat fra side 53

Søværnets Dykkertjeneste

Egentlig er dykkerne i Søværnets Dykkertjeneste uddannet til at finde og uskadeliggøre miner, bomber og andre eksplosiver. Men deres udstyr og træning gør dem ganske velegnede til at hjælpe Politiet med at finde personer eller for eksempel gerningsvåben under vandoverfladen i havet og søer. Således blev tjenestens dykkere rekvireret til eftersøgningsopgaven i Nørresø i Viborg i juni.

Politiet brugte vandsøgningshunde under eftersøgningsopgaven, men det var forgæves.
Foto: Johnny Pedersen/Ritzau Scanpix

I en eftersøgningsopgave som den i Viborg, benytter man derfor et håndholdt søgeapparat, der anvender sonar. Apparatet præsenterer en gengivelse af objekter foran dykkeren på en skærm. Dykkerens opgave er så at tolke det, han ser på skærmen, samtidig med at han holder kursen og højden over bunden.

“Der er som sagt kulsort nede ved bunden af søen. Det er der, fordi søen er ret dyb. Samtidig er de øverste to-tre meter vand fyldt med alger. Det betyder, at der ikke kommer noget sollys igennem laget og ned til bunden. Og en lygte hjælper som nævnt heller ikke. Derfor bruger vi sonar,” forklarer Johan.

Ro og koncentration

Sonarapparatet, som Søværnets Dykkertjeneste bruger, kræver, at dykkeren befinder sig et par meter over bunden, imens han bruger det.

At holde højden over bunden i totalt mørke uden visuelle referencepunkter kræver en godt trænet dykker, der kan finde ud af at trimme dragt og vægte, så han ligger korrekt i vandet.

“Sonaren kræver, at vi er et par meter over bunden, ellers virker den ikke ordenligt, fordi sonarsignalet ikke bliver udbredt ordentligt. Og en søbund som den, vi dykkede på, er så fuld af mudder og dynd, at kommer vi tættere på bunden, så vil det hele blive hvirvlet op, og det vil sænke sigtbarheden og gøre eftersøgningen endnu mere vanskelig. Derfor er det vigtigt, at vi ligger helt rigtigt i vandet i den helt rigtige højde. Det er noget af det, som vi træner meget og er gode til. Det er lidt vanskeligt rent dykketeknisk, når der er totalt mørke, men det er noget, som vi kan,” fortæller Johan.

Fundet

Samtlige dykkerfærdigheder kom i spil, da Johan på sjattedagen endnu en gang dykkede ned i den grumsede Nørresø. Det var hen imod aften, men han og kollegaerne blev enige om at give det et sidste skud. Den beslutning viste sig at give pote.

“Da jeg finder ham, ser jeg ham først på sonarens skærm. Da er jeg cirka 20 meter fra ham. Jeg var ikke sikker på, at det var ham. Refleksionen på sonaren kunne også ligne noget andet. Jeg havde haft sådan en visning på

I en eftersøgningsopgave som den i Viborg benytter dykkertjenesten sig i høj grad af et håndholdt søgeapparat med sonar. Billedet her er dog ikke fra Nørresø.
Foto: Søværnets Dykkertjeneste.

skærmen flere gange før, så jeg havde flere gange før troet, at nu finder jeg ham. Men på cirka halvanden meters afstand tændte jeg lygten og kunne se, at det var ham.”

Ligesom med selve søgningen er der ved fund faste procedurer, der skal følges til punkt og prikke.

“Når man finder ham, skal man endelig ikke røre ham. Stedet skal markeres med en bøjle, og så kommer man op til overfladen og planlægger sammen med Politiet, hvordan man får ham op uden at ødelægge eventuelle spor. Det er noget, som vi har trænet mange gange. Vi ved, hvordan man gør, og vi har det rette udstyr til det.”

Johan fandt stor mening i at kunne afhjælpe lokalbefolkningens og ikke mindst familiens uvished om, hvad der var sket, og hvad der var blevet af deres søn. Det gav ham en følelse af

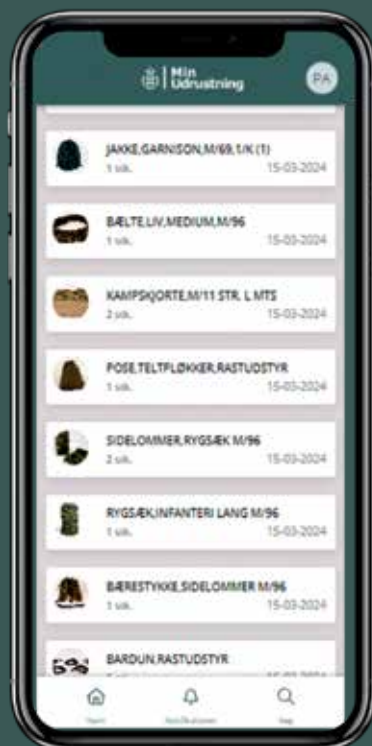
at udføre noget væsentligt og meningsfuldt og en bevidsthed om, at der blev sat pris på hans kompetencer og indsats.

“Det kan lyde underligt og måske også barskt, men da jeg fandt ham, blev jeg faktisk glad. Vi var jo blevet tilkaldt, fordi man bare rigtig gerne ville finde ud af, hvad der var sket med manden. Derfor var det jo en succes, da det blev opklaret. Desværre var han druknet, og vi kunne jo ikke bringe manden tilbage til live. Men vi kunne da fjerne den uvished, som især den efterladte familie må have følt, og give dem en afklaring og forklaring på, hvad der var blevet af ham.” 🛠️

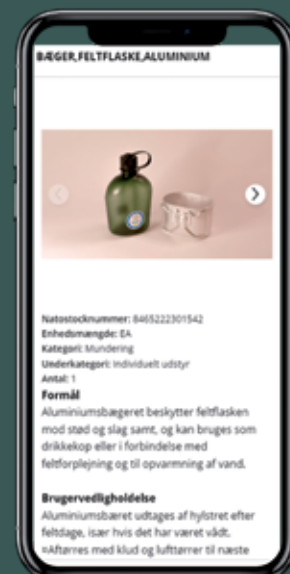
Min Udrustning

**BEDRE
STYR**
på stumperne

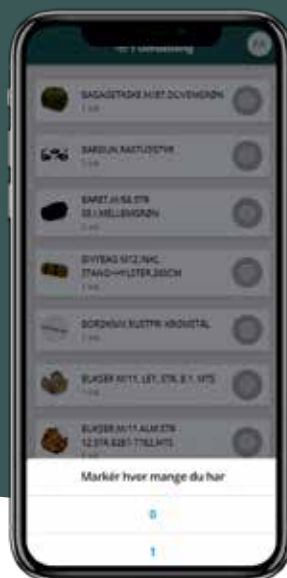
Se en liste
over dine
udleverede
genstande

Se billede af
og lær mere
om de enkelte
genstande

Lav en
optælling
af dine
genstande

Fordele ved MinUdrustning

- ➔ På MinUdrustning får du nemt overblik over dine udliveredede genstande. MinUdrustning understøtter desuden undervisning i og vedligeholdelse af udliveredede udrustningsgenstande.
- ➔ MinUdrustning er tilgængelig på internettet og på mobile devices. MinUdrustning er i høj grad henvendt til medarbejdere, der ikke har daglig adgang til FIIN og DeMars.

Log ind på
MinUdrustning

minudrustning.forsvaret.dk

Udviklet i et samarbejde mellem
Forsvarsakademiet
 og **Forsvarsministeriets**
Materiel- og Indkøbsstyrelse

PULS på udebane

Sidste år modtog Danske Artilleriregiment de fire nye raketkastere, og i sommer blev de første skud affyret i øvelsesterrænet i Oksbøl. Nu kører de rundt i de lettiske skove. PULS-systemet er på udebane. Men det er den bane, hvor det forventes, at kampen skal udspilles. Hvis der bliver kamp.

Umiddelbart minder terrænet omkring Ādaži i Letland ret meget om det kendte terræn i Vestjylland. Men der er nogle væsentlige forskelle. Temperaturen er i løbet af sommeren og efteråret lidt højere i de lettiske skove. Træerne er også højere. Og så er Rusland kun få hundrede kilometer væk – inden for rækkevidde af PULS-raketterne.

”De største udfordringer er fremkommeligheden med lastbilerne: At finde frit skud og signalmæssige udfordringer på de større afstande. Men det er spændende udfordringer,” siger Kristian, der er delingsfører for PULS på udsendelsen til Letland.

Uanset hvordan man vender og drejer det, så er udsendelsen af de fire PULS-systemer en stresstest af systemet. Træerne i Baltikum er højere end i Oksbøl, og et raketsystem kræver plads op mod himlen for at kunne affyre et missil. Rekognoscering tager bare længere tid i et nyt terræn. Især når man skal indtage andre positioner end derhjemme for at anbringe vognen i korrekt skydestilling. PULS er landet i Letland sammen med resten af Forward Land Forces. Raketkastersystemet og besætningen udsendes ikke i samme omfang som de øvrige enheder, da de ikke er fuldt implementeret i Hæren endnu. Systemet har været i hænderne på soldaterne siden maj 2023, og træningen hjemme i Oksbøl er forløbet godt. Delingen, der har arbejdet sammen i mere end to år, skal nu til at prøve kræfter med nye udfordringer.

”Vi er klar. Vi er ikke certificerede, men besætningerne er erfarne kanonfolk tilbage fra CAESAR-tiden. Vi modtog PULS til uddannelse i 2023, og det har været intensivt med funktions- og enhedsuddannelse. Da vi fik at vide, at vi skulle til Letland, fik vi mere tyngde og rammer på de sidste øvelser inden afgang,” fortæller Kristian.

Høje træer og smalle veje

I skoven med de to PULS-vogne, der er ude i dag, er en Eagle (letpansret patruljekøretøj, *red.*), hvor konstablerne Anders og Kasper sidder. De finder frem til den ene besætning, der har parkeret raketkastersystemet og kørt raketterne i stilling. Kasper stiger ud af Eaglen for at spørge kommandøren Maja og føreren Gustav, hvad deres tanker er bag placeringen af det store køretøj, og hvad de kan gøre anderledes næste gang for at have de optimale forhold.

”To ting adskiller sig fra det danske miljø. Terrænet er anderledes – høje træer, tæt skov og smalle veje. Det stiller store krav til besætningerne at finde frit skud i de baltiske skove. Terrænet er også mere proppet. Der er travlt, og der er rift om det, så vi skal være effektive og kreative, når vi deler med andre enheder,” siger delingsfører Kristian. En anden ting, der adskiller træningen i Letland fra træningen hjemme i Danmark, er, at besætningen her er koblet op på bataljonen. Der kan trænes samvirke med alle underafdelinger og stabsafdelinger.

De fleste af PULS-folkene har arbejdet sammen i flere år. Da der skulle dannes hold til de nyindkøbte systemer fra El-

Emma

25 år, stabshjælper, første udsendelse

Nu har jeg jo ikke prøvet andet end det her før, men jeg synes, det er godt. Hverdagene er både forskellige, men minder også lidt om hinanden. Man ved, man skal ned på kontoret og arbejde, men der kommer altid nye opgaver ind. De fysiske rammer, synes jeg, er gode – bolig og det hele. I forhold til nogle af kasernerne derhjemme, så er det virkelig fint det her. Det er langt over det, jeg havde forventet i hvert fald, når man sammenligner med det første hold, der boede i teltlejr. Jeg synes, det er godt. Gode forhold og god mad.

Brian

50 år, mekaniker, ottende udsendelse

Forholdene er blevet gode. De er absolut blevet forbedret i forhold til, hvad der var til at starte med. I starten boede vi i telte – det er lækkert at bo i en FAB (beboelsescontainer, *red.*). Jeg er lidt ked af, at de stuver folk sammen tre mand inde på et værelse. Der synes jeg, at man burde tænke ind i at give folk den frihed at bo to og to. Men ellers er det lækkert. Spiseforholdene kunne godt blive lidt bedre. Jeg synes, de har gjort en god indsats med køen, og der er også nogle gode tiltag – nu laver de eksempelvis også sandwich. Det, synes jeg da, er dejligt. Man bliver lidt trist af tørt kød, men det er jo klart, at når man har været ude en del gange, som jeg har, så ved jeg, der er tørt kød alle steder. De må ikke risikere, at vi får dårlig mave. Der er også lækkert hørnede ved Camp (tømrerværkstedet, *red.*). Vi har et godt sted, det kan jeg ikke klage over.

Jens

24 år, Militærpoliti, første udsendelse

Jeg synes, det er overraskende gode forhold sammenlignet med, hvad jeg havde forventet. Vi havde et lille oplæg, inden vi tog af sted, om, hvad man har haft her før, for eksempel at der var telte, og at toiletterne ikke var så gode. Men jeg blev positivt overrasket, da vi kom herhen. Der er jo gode overnatningsforhold, gode stuer og værelser og badeværelser. Jeg bruger også *gym*, og det er jeg også godt tilfreds med. Det kan jo altid blive bedre, men så igen: Ud fra, hvad jeg troede, det ville være. Jeg troede, jeg ville bruge AMBs (Adazi Military Base, *red*), idrætsfaciliteter, men jeg bruger vores som de eneste. Jeg er godt tilfreds. Forholdene her på MP-stationen, de er også rigtig gode, der er heller ikke så meget at klage over. Vi mangler lige nogle stole, da vi får to medarbejdere mere, men igen, jeg kan ikke klage. Jeg synes, det er helt fint. Rigtig gode forhold.

Den danske kampbataljon indgår i en canadisk ledet multinational brigade, som er underlagt Multinational Division North, der er dansk ledet.

bit i form af PULS og ATMOS, blev de tidligere CAESAR-folk bedt om at vælge, hvilket system de ønskede at arbejde med. En del af dem var først mest interesserede i ATMOS. Men da det viste sig, at det ville skille holdet ad, valgte gruppen i fællesskab, at de ville arbejde med PULS.

"Det er en sammentømret deling. De kender hinanden fra HRU'en (Hærens Reaktionsstyrke Uddannelse, *red*), de har arbejdet sammen på CAESAR, gennemført MTT-uddannelse (Military Training Team *red*.) og er gået over til at være en PULS-delning fra maj 2023. Det betyder, at de er blevet sammen, selv om der har været store perioder med ventetid og frustration over at være det tynde øl. Det tror jeg havde været svært, hvis ikke de havde haft det sammenhold."

Unikke muligheder for internationalt samvirke

Ud over at PULS nu er koblet op på bataljonen og kan træne samvirke med den, ligger der en stor portion læring i samarbejdet med en canadisk ledet multinational brigade, som bataljonen indgår i. Her er en artilleriafdeling, hvilket blandt andet giver muligheder for samspil med andre fire units og det canadiske Joint Rescue and Coordination Center.

"Vi er kommet godt i gang. Vi har en udsendelse, der indebærer, at vi bliver indsat på de større øvelser i den rolle,

Jan

48 år, infanterifaglærer, ottende udsendelse

Jeg synes, det er gode forhold. Det er jo en lejr, der fungerer rigtig godt. Der er småproblemer, men det er der jo altid. Jeg har på udsendelser været ude for, at der ingenting var. Der fik du et telt. Jeg synes, Camp Valdemar er god. Det er nogle fine forhold, gode boligforhold, masser af bade og toiletter. Garageområderne er gode i forhold til, hvad jeg ellers har oplevet, men selvfølgelig er det ønskeligt, at vi alle sammen får noget, der er indendørs, for det bliver koldt, og der kommer til at regne og så videre. Så bliver det træls at skal stå i en halvåben garage. Men det er vilkårene, og vi kan ikke få det hele på hold 1. Der skal også være plads til udvidelser. Man kan da godt kigge over og være misundelig på kampvognsgaragerne, der er lukkede, og der er planer om, at de skal være opvarmede på et tidspunkt, men sådan er det jo.

Natascha

30 år, forsyningssektionen, første udsendelse
Jeg har ikke været udsendt før, så jeg har ikke noget at sammenligne med. Men de forhold vi har hernede i forhold til lejren – værelserne, sengene, bade faciliteterne og toiletter og så videre – så er jeg meget overrasket. I forhold til hvad man har hørt om fra Irak og Afghanistan og så videre. Jeg synes, de er super fine. Specielt vaskefaciliteterne også, men også de kontorer, vi sidder i, der er aircondition, og når det bliver koldere, kan der komme varme på, så de har virkelig tænkt over forholdene. Også garagestandarden. Så jeg er vanvittigt overrasket og glad for forholdene hernede. I forhold til garageområdet, så kan bilerne faktisk stå inde i garagerne. De er ikke for høje. Det er et problem, der godt kan være derhjemme, når der er top på lastbilerne eller på Piranha'erne, så kan de ikke komme ind ad dørene. Her er der taget forhold både for bredden og for højden for alle slags køretøjer her. Og der er varme i garagerne, det er der heller ikke alle steder derhjemme. Positivt, virkelig. De telte, vi har fået til vores mekkere herovre, der er også varme, og der er plads til dem, så det er virkelig positivt.

vi faktisk skal have. Det vil sige som et brigadevåben. På den måde bliver de to større øvelser en målsætning og det, vi arbejder henimod, hvilket giver et fokuseret læringsmål. Derudover er det så unik en mulighed, at der er en hel artilleri afdeling, vi kan *plugge* ind i. Canadierne er meget samarbejdsvillige, hvilket har været superfedt at opleve,” siger Kristian.

Erfaringerne skaber reglementet

Med 40 kilometer i timen i den lettiske skov får køretøjet hurtigt en ny placering, og kører og kommandør er igen klar til at vurdere, om der er de rette forhold for affyring på netop det sted. *Shoot-and-scoot* hedder artilleritaktikken, hvor der skydes mod et mål og straks rykkes placering for at undgå fjendens modild.

”Vi har gjort os den erfaring, at det kan være nødvendigt at afvige i nogle af afstandene, når vi kører *shoot-and-scoot*, fordi terrænet dikterer på den måde, det gør.”

Når missionen når sin ende, vil alle disse erfaringer blive samlet. For SOP'erne (Standard Operating Procedures, *red.*) og BBF'erne (Blivende Bestemmelser for Felttjenesten, *red.*) er dynamiske for nu.

”Vi suger input alle steder fra. Fra sanitet i forhold til den såredes vej, fra canadierne i forhold til samarbejdet. Der hentes inspiration fra andre *firing units* og fra andre batterier – slovakkerne og canadierne – hvordan de gør det.”

I debriefing, inden dagens træning er overstået, bliver der diskuteret, hvad der kan gøres anderledes og bedre til næste gang. Uafklarede spørgsmål om, hvordan man skal manøvrere rundt et bestemt sted, eller hvilken del af besætningen der har ansvaret for de små detaljer. Dagen efter gør de det igen. 🛠️

Amerikanske ørne under dansk kommando

Et kompagni af amerikanske faldskærmsjægere fra 101st Airborne Division var på øvelsen Spring Storm 24 i Estland ledet af danske soldater. Men det var ikke det eneste, som bidrog til at gøre øvelsen unik for de danske enheder fra 2. Brigade.

De kaldes The Screaming Eagles. Men lige nu er det amerikanske kompagni af faldskærmsjægere fra 101st Airborne Division musestille. De trykker sig og restituerer i et mørkt og skyggefuldt skovområde nordøst for den estiske landsby Tõlla efter en heftig træfning med franske alpejægere fra Le 13e bataillon de chasseurs alpins. Franskmændene blev slået tilbage ved en af de utallige overgange, der præger området langs Hovedvej 6 i det sydlige Estland. Nu genopbygger de amerikanske faldskærmsjægere kampkraften, mens kompagnichefen over radio koordinerer den videre kamp med XIII Lette Infanteribataljon fra Slesvigske Fodregiment, som amerikanerne er underlagt.

Honnør er på den estiske øvelse Spring Storm 24, der blev gennemført i foråret som en del af NATO-øvelsen Steadfast Defender 24. Med i alt 90.000 soldater indsat til lands, til vands og i luften er Steadfast Defender den største NATO-øvelse siden Berlinmurens fald.

Alene på Spring Storm i Estland deltog 14.000 soldater fra 13 nationer. Fra dansk side deltog store dele af staben fra 2. Brigade, hele XIII Lette Infanteribataljon samt Opklarings-

bataljonen med soldater fra 1. og 2. Opklaringseskadron, cirka 650 soldater i alt.

Digitaliserede amerikanere

Det er blot fem år siden, XIII Lette Infanteribataljon blev etableret ved Slesvigske Fodregiment i Haderslev, og under Spring Storm var det første gang, infanteribataljonen havde kommandoen over en amerikansk enhed. Såvel danskere som amerikanere kan nu berette, at de fik god læring med hjem som afkast af samarbejdet.

”Det er altid superspændende at se, hvordan andre lande gør tingene. Der er rigtig meget, man kan lære af amerikanerne, som kører nogle helt andre systemer og blandt andet er meget mere digitaliserede, end vi er. Det giver dem nogle fordele i forhold til hastighed på skudordrer og præcision. Det var spændende at se, hvordan de brugte det tekniske udstyr, og de har nogle helt andre våbensystemer med meget mere tung ild lagt ud til delingerne. Det var sindssygt spændende at se, hvordan de implementerede andre våbensystemer i deres organisation,” siger sergenten Frederik.

Han er uddannet artilleriobservatør ved

En amerikansk Apache-helikopter yder støtte til et fremrykkende estisk kompagni under Spring Storm, hvor 14.000 NATO-soldater fra 13 nationer deltog.

Danske Artilleriregiment og har været mortérobobservatør ved XIII siden 2023. Under Spring Storm var han placeret hos amerikanerne i funktionen Fire Support Officer og koordinerede alle de amerikanske skudordrer på tung ild i området. Sammen med sin radiomand var Frederik den eneste dansker, der i alle otte øvelsesdøgn var fuldt integreret hos The Screaming Eagles.

101st Airborne holder til på Fort Campbell, Kentucky, men er som en del af 187th Infantry Regiments 1. bataljon p.t. stationeret i Estland som forstærkning af NATOs østlige flanke.

Under øvelsen havde Frederik kommando over et estisk og to amerikanske artilleriobservatør-teams. Sammen med sin radiooperatør var Frederik hele tiden hos den amerikanske kompagnichef og var hovedaktør, når der blev rekvireret indirekte ild af den tungere vægtsklasse.

"Jeg tilkaldte i løbet af øvelsen ild fra amerikanske 60 mm, danske 81 mm og estiske 155 mm, og når kampen kørte, havde jeg virkelig meget at se til. Især de sidste fem dage var der fuld smæk på drengen, hvor jeg hele tiden skulle holde

NATO-enheder og lægger ikke det store i, hvilken nationalitet enheden har.

"Det er den samme opgaveløsning, uanset hvor i verden man går sammen om et fælles mål, og så er det ligegyldigt, hvilken nation man skal samarbejde med. Dog tror jeg, at det var lidt overraskende for amerikanerne at møde den danske måde at gøre tingene på. Vi kommer jo med mange forslag til, hvordan man kan løse opgaven. Selv om det var en anderledes tilgang, var de meget glade for vores input. Men jeg tror også, at det har betydning, når de kan mærke, at man har styr på tingene. Det sætter de stor pris på," siger Frederik.

Forstærker NATOs østlige flanke

Under Spring Storm deltog XIII Lette Infanteribataljon med alle de enheder, bataljonen p.t. kan mønstre. Det vil sige en bataljonsstab, to lette infanterikompagnier og et stabsskompagni, godt 350 soldater i alt. Ifølge planen skal bataljonen have endnu et let infanterikompagni i organi-

Spring Storm er den årlige øvelse for det estiske forsvar. Øvelsen har til formål at træne og kontrollere det estiske forsvars evne til at gennemføre den nationale forsvarsplan.

I takt med den stigende trussel fra Rusland samt NATOs øgede tilstedeværelse i Baltikum er øvelsen vokset fra at være en intern brigadøvelse til at være en multinational *joint*-øvelse med luftstyrker, søstyrker og landstyrker samt specialoperationsstyrker. Ud over Danmark deltager USA, Storbritannien, Frankrig, Canada, Polen og Letland i øvelsen.

Fra dansk side deltog en reduceret brigadestab fra 2. Brigade, to lette infanterikompagnier og et stabsskompagni fra XIII Lette Infanteribataljon ved Slesvigske Fodregiment samt to opklaringseskadroner fra III Opklaringsbataljon ved Gardehusarregimentet.

skarpt øje med, hvor hver enkelt deling var, så jeg kunne verificere, hvis nogen ville skyde. Der skulle konstant holdes skarpt øje med kortet," fortæller Frederik.

Kampvilje i top

Den danske sergent er imponeret af amerikanernes kampvilje og også en smule overrasket over, hvor smidigt amerikanerne lod sig integrere i den danske kommando-struktur.

"Man har jo altid nogle fordomme, men de gjorde det sindssygt godt. Det var nogle hårdt kæmpende drenge og piger ude ved enhederne, og de var overraskende nemme at arbejde sammen med. Det tog også forbavsende kort tid at blive integreret i enheden, hvor vi bogstavelig talt blev modtaget med åbne arme," siger Frederik.

Han har tidligere arbejdet sammen med udenlandske

sationen, som endnu ikke er opbygget. Med tilgangen af det amerikanske kompagni havde XIII tre manøvrekom-pagnier.

Kompagnichefen for de amerikanske soldater, der under Spring Storm var under dansk kommando, er kaptajn Naseralla. Han har med sit kompagni kendt som Crusher Company været stationeret i Europa de seneste seks måneder. Han ser Spring Storm som en enestående mulighed for at træne interoperabilitet med NATO-enheder, man ellers ikke arbejder sammen med.

"Det er en stor fordel for alle NATO-enheder, at man praktiserer interoperabilitet og over at blive integreret i andre enheder. Det styrker vores evne til at arbejde sammen i forskellige kombinationer og øger alliansens fleksibilitet og evne til at kæmpe med sammensatte multinationale enheder. Også selv om vi ikke er direkte under kommando

af en anden nation i fremtiden, giver det os både erfaring og en fælles forståelse mellem NATO-nationerne, når vi kæmper ved siden af hinanden og dækker hinandens flanker,” siger den amerikanske kompagnichef.

Danskere med et godt ry

Spring Storm 24 er en øvelse i forstærkning og forsvar af Estland mod en fjende, der trænger ind fra øst. I første omgang var det en pansret britisk opklaringseskadron, som XIII's infanterister og det tilknyttede amerikanske kompagni skulle nedkæmpe i rammen af forsvarskamp.

For kaptajn Naseralla var det første gang, han skulle samarbejde med danske enheder, og før Spring Storm kendte han ikke meget til det danske militær.

”Men flere af mine soldater har tidligere arbejdet sammen med danske enheder, mens de var udsendt til Mellemøsten, og de fortalte mig, at danskerne altid var gode at arbejde sammen med,” siger kaptajn Naseralla og tilføjer:

”Vi fik hurtigt indtryk af, at danskerne er passionerede, professionelle og meget offensivt indstillede soldater, der allerede har indøvet deres taktik til realiteterne i de konfliktscenarier, som kan opstå i dag. På mange måder ligner XIII Lette Infanteribataljon vores egen enhed, fordi de er *air mobile*, og vi er *air assault*, og under øvelsen lykkedes det os begge at udnytte terrænet til at bekæmpe de pansrede fjender der, hvor vi ønsker at bekæmpe dem. Så jeg synes, at vores kompagni var meget heldige at få muligheden for at blive integreret med XIII Lette Infanteribataljon. De var en kampdygtig enhed, der både var ekstremt dygtige til at planlægge operationer og dygtige til at kæmpe mod en stærk fjende. Og i sidste ende tror jeg, at den amerikanske hær og den danske hær har flere ligheder, end vi har forskelle.”

Den amerikanske kompagnichef peger på, at en af de mest markante forskelle mellem den danske og amerikanske opbygning af enheder er måden, hvorpå man allokterer sine panserværnsvåben.

”Danskerne har en specifik panserværnsdeling på bataljonsniveau, hvor vi har flere panserværnsvåben organisatorisk fordelt til kompagniniveau. Vores enhed skal i gang med en reorganisering, når vi vender hjem fra denne rotation, og vi kan ende med at adoptere noget af den panserværnsstruktur, vi så i den danske bataljon,” siger kaptajn Naseralla.

Fokus på god kommunikation

For chefen for XIII Lette Infanteribataljon var det ikke første gang, han havde udenlandske NATO-enheder under sin kommando.

”Uanset hvilken nation vi skal samarbejde med, skal man finde hinanden i forhold til kultur, anvendte standarder med videre. Og der gik da lige et par dage, hvor de lige skulle have på plads: Hvordan opererer vi, hvordan

×

Chefen for det amerikanske Crusher Company, kaptajn Naseralla, tv., og sergenten Frederik fra XIII Lette Infanteribataljon planlægger den indirekte ild under en kommende operation.

tænker jeg, hvordan bruger jeg bataljonen, hvad er deres rolle, hvordan skaber vi den bedste synergi enhederne imellem og så videre. Men da det var faldet på plads efter de første par dage, fungerede det sindssygt godt. Så var amerikanerne lige så integrerede som de andre kompagnier,” fortæller oberstløjtnant Anders Dupont Svendsen, der lige fra start inddrog den amerikanske kompagnichef på lige fod med de øvrige førere, som er tilknyttet bataljonen til daglig.

×

En ATV bringer nye forsyninger frem til de kampstillinger, som XIII Lette Infanteribataljon har etableret under Spring Storm. Her bytter konstabel Mathias, th., sine radiobatterier til friske.

”Kommunikation er rigtig, rigtig vigtigt, og det bruger jeg meget tid på. Selvfølgelig er der NATOstandarder, men det handler meget mere om elementær kommunikation, hvor man kigger sine medmennesker i øjnene og får afstemt forventninger og stillet kontrolspørgsmål. For når man får tilknyttet enheder udefra, er det ret væsentligt at få afstemt hinandens opfattelse af, hvordan vi løser opgaverne. Selve det tekniske er blot teknik, det skal vi nok få til at fungere. Men hvis ikke du har den samme virkelighedsopfattelse af, hvordan du løser opgaverne, ja, så kan det godt gå galt derude,” siger bataljonschefen.

Konkret nævner han, at der indledningsvis var forskel på, hvordan de to enheder gennemførte skovkamp.

”I skoven kæmpede de noget mere lineært, end vi gør. Det betød, at vi blev sårbare på flankerne. Men da vi lige havde fået en snak om det og fået styr på det, ja, så skulle jeg efterfølgende ikke være bekymret for det,” fortæller Anders Dupont Svendsen.

Unik oplevelse for XIII's konstabelelever

Med otte dage i felten – plus deployering og redeployering – var Spring Storm blandt de længste øvelser, som XIII Lette Infanteribataljon indtil videre har deltaget i. En måneds tid før øvelsen var bataljonens konstabelelever på Hærens Reaktionsuddannelse (HRU) blevet integreret i kompagnierne fra stående styrke. Det hører til sjældenhederne, at konstabelelever deltager i store øvelser i udlandet, og ifølge bataljonschefen gav Spring Storm fuld valuta for pengene.

”Spring Storm var en uvurderlig øvelse, uvurderlig simpelthen – den havde alt det, der skal til. Øvelsen gav god læring til alle, og for konstabeleleverne var det helt vildt, hvad de fik med sig hjem, samtidig med at de blev velintegreret i de enheder ved stående styrke, som de skal være en del af som færdiguddannede konstabler,” siger Anders Dupont Svendsen, der ikke lægger skjul på, at hans lette infanterister klarede sig overordentlig godt i kampen mod de fremrykkende fjendtlige styrker, der særligt i øvelsens indledende fase rykkede massivt frem fra øst.

”Vi kunne sagtens være blevet kørt fuldstændig over, hvis vi havde lagt os forkert fra dag 1. Men det gjorde vi ikke. Ved det første angreb mod os fik vi 23 døde og sårede – men vi nedkæmpede to hele bataljoner, der måtte nulstilles og gøre det om. Vi klarede os rigtig godt, for vi var dygtige, vi var dygtige taktisk, og vi vandt de kampe, vi blev involveret i hen ad vejen. Og jeg er ret sikker på, at esterne, briterne og franskmændene gjorde alt for at vinde de kampe, de var indsat i mod os, men det gjorde de bare ikke,” siger Anders Dupont Svendsen.

Realistisk kampplads

Spring Storm 24 bredte sig over tre estiske kommuner og cirka 25.000 kvadratkilometer primært civilt terræn. Det

×

Under Spring Storm var det første gang, den amerikanske kompagnichef, kaptajn Naseralla, tv., var indsat som del af en dansk bataljon. Efter øvelsen modtog kompagnichefen et skjold af chefen for XIII Lette Infanteribataljon, oberstløjtnant Anders Dupont Svendsen.

svarer omtrent til Jyllands areal, hvis man skærer Vendsyssel og Djursland fra. Omkring 350 forskellige militære køretøjer deltog, og de estiske myndigheder og hjemmevernet holdt sig ikke tilbage med at afspærre store civile områder, så øvelsens mange soldater og hundredvis af pansrede køretøjer kunne boltre sig. Derudover indgik civilbefolkningen direkte i en beredskabsøvelse i et område på 600 kvadratkilometer, hvor de estiske myndigheder afprøvede deres civile beredskab, herunder sms-alarmering af civilbefolkningen. Indbyggerne i området blev fire gange alarmeret via deres mobiltelefon eller sirener, som advarede om forestående fly og artilleriangreb, og de kunne via en app selv identificere og melde om fjendtlige fly og troppebevægelser i deres område. Desuden blev to store hovedveje og mange landevejsstrækninger lukket for civil trafik i en uge, så NATO-styrker og estiske styrker kunne flytte enheder hurtigt rundt i området. Det var det estiske hjemmevern og civilforsvar, der stod for den del af øvelsen.

”Øvelsesrammen gav en vanvittig god forståelse for, hvordan sådan en kampplads reelt er – både hvad angår variationen af materiel, som du ikke ser herhjemme, men også forståelsen af, at der konstant er nogle omkring dig,

og det kan både være venner og fjender. Herhjemme kan det nogle gange være svært at forstå, hvorfor man skal have sikring ude, spredning på enheden og styr på de ting, men det fik du virkelig at se her, hvor der konstant var indsat fjendtlige opklaringsenheder mod os, fjender eller egne styrker, der var kørt forkert, så hele kamppladsen myldrede med venner og fjender. Den ramme har vi ikke kunnet skabe herhjemme i mange år, men den ramme skabte esterne i Estland,” siger Anders Dupont Svendsen.

Han peger samtidig på, at øvelsens dimensioner betød, at man bevægede sig over nogle afstande, som gav soldaterne en rigtig god fornemmelse af, hvad det var for afstande, man kæmpede over.

”Det er ikke bare Urkok Bjerge i Oksbøl, men her var det et forsvarsrum for en bataljon på 70 kvadratkilometer eller mere. Det er mit indtryk, at alle syntes, det var megafedt måske lige pludselig at støde på en fransk eller engelsk kampvogn fra fjendestyrken, som var sammensat af forskellige nationaliteter,” siger bataljonschefen.

At dimensionerne på Spring Storm imponerer soldater på alle niveauer, får Honnør bekræftet i en kampstilling på sjattedagen af Spring Storm. Det forlyder, at der er indsat massiv fjendtlig opklaring mod de danske lette infanterister, og det er derfor med meget dæmpet stemme, ja, nærmest hvisken, at konstabeleleverne Mathias og Marco fra 2. Kompagni fortæller om deres oplevelser.

”Det er afgjort nogle helt, helt andre størrelsesforhold, end vi tidligere har oplevet på øvelser. Og det giver bare et meget mere realistisk billede, når fjenden ruller frem

over bakken i en rigtig kampvogn, i stedet for at det er en Vito-minibus, som bliver spillet ind som ’kampvogn’, når vi er på øvelse derhjemme, og det har været fedt at se alt det materiel og alle de køretøjer, som andre nationer har med,” fortæller HRU-soldaten Mathias, mens han spejder ud over de grønne marker, hvor et væld af gule mælkebøtter netop i disse dage pibler frem fra jorden.

Myggenettet findes frem

Blot to dage før ENDEX (øvelsens afslutning, *red.*) finder Honnør de to soldater i delingens bageste kampstilling, hvor en maskingravet løbegang forbinder de velslørede kampstillinger tæt på en grusvej mellem distrikterne Sarja og Tõlla i XIII’s indsatsområde. Mod forventning har vejret stort set artet sig under hele øvelsen, og til trods for at vi er i maj, er det varme og ikke regn, som periodevis har været en udfordring for soldaterne.

”Med udsigt til 10 dage under åben himmel havde vi frygtet, at det ville blive en hård omgang. Men tiden er gået hurtigt, selv om man godt kan mærke, at vi er nået dertil, hvor håret begynder at klø, og en stor fadøl ville gøre rigtig godt,” griner Mathias lavmælt.

Sammen med kollegaer fra 2. Kompagni bemander de kampstillingen efter en nat, hvor der blev gennemført discipliner, der var nye for de unge soldater.

”For os er det primært en defensiv øvelse, hvor vi træner kamp fra stilling. Men i aften blev vores gruppe sendt ud på kamppatrulje for at støtte en panserværnspatrulje, der havde haft føling. Vi endte så bag fjendens linjer og fandt en hel masse konvojer med pansrede køretøjer, som vi påkaldte artilleri på. På vej tilbage fandt vi en masse andre køretøjer fra rød styrke og fik *go* til at sætte to IKK’er ud med vores panserværnsvåben. Det var meget fedt, og vi nedkæmpede også otte fjendtlige soldater,” siger Marco, mens myggene sværmer om vores hoveder og den friskopgravede jord.

Mens han finder sit ansigts-myggenet frem, tilføjer Marco:

”Det er et helt andet perspektiv at være med på så stor en brigadeledet øvelse. Det er sjovt og samtidig mere realistisk, fordi andre er afhængige af os. Hvis vi ikke kan holde den overgang, vi skal holde, så er det hele bataljonen ved siden af, der ryger. Så man gør sig lidt mere umage, når man ved, at det, vi gør, kan have store konsekvenser for andre. Samtidig er vi formentlig de eneste HRU’ere, der får lov til at komme med på en øvelse af så stor kaliber – det giver os bare en hel masse, som også kommer os til gode, når vi bliver udnævnt til konstabler.” ✨

Øvelse Spring Storm 24 blev gennemført 9.-19. maj.

Ud over stepperne på ryggen af 'Big Boss'

Den syner ikke af meget men tag ikke fejl. Selv om fabrikanten kalder den for 'Big Boss', er den nye ATV (*all-terrain vehicle*), som er landet hos de danske soldater ved XIII Lette Infanteribataljon, både hurtig, adræt og driftssikker.

Under Spring Storm 24 i Estland fik de nye ATV'er (*all-terrain vehicle, red.*) deres internationale ilddåb. De beviste deres værd, når de lynhurtigt bragte grej, våben og soldater fra A til B og i skjul under sløring i grøfter, skovstykker, lader eller birkehegn.

"ATV'en er et formidabelt køretøj, der kun sætter et lille aftryk, når stabsskorpagniets specialenheder som middeltung mortér, panserværnsmissil, let opklaring og finskytter skal uset frem og tæt på fjenden. Samtidig er ATV'en en kærkommen støtte, når de lette infanterister skal have flyttet grej og forsyninger eller fragtet syge og sårede kollegaer til behandling. Og så er den hårdfør. Under hele Spring Storm-øvelsen havde vi stort set kun nogle punkteringer og et par ituslåede baglygter, der skulle tages hånd om," siger Jonas.

Han er sektionsfører vedligehold ved XIII Lette Infanteribataljons stabsskorpagni, hvor hovedparten af bataljonens ATV'er er placeret. Sammen med sektionens mekaniker sørgede han for at holde de godt 30 ATV'er og 12 trailere, som bataljonen havde med til Estland, kørende under hele øvelsen.

Sjov, hurtig og hårdfør

Det er en særlig militærversion af Polaris 6x6 Light Sportsman, som nu har afløst de første ATV'er, som XIII

fik tildelt som troppeforsøg i 2019. De første af cirka 40 nye, opgraderede ATV'er blev leveret ved årsskiftet, mens sidste sending og 12 trailere ankom, kort før Spring Storm blev skudt i gang.

På den nye version er en hastighedsbegrænsning på 60 km/t. fjernet, der er påsat spil, IR-lys og forstærkede bundplader. Desuden har ATV'en fået varme i styr, håndtag og gaspedal, ligesom der også er kommet et reservehjul og en presenning til.

"Det er mit klare indtryk, at alle er supertilfredse med den nye version. Der er jo lidt drengerøv i os alle, og en ATV er både sjov, hurtig og god i svært fremkommeligt terræn. I Estland var der ikke et eneste stykke terræn, den ikke kunne klare. Den kører rigtig godt, og når mobilitet vægter mere end panser, er ATV'en eminent. Den er også det helt rigtige køretøj, når du skal splitte enheden op i meget små grupper og bevæge dig uset – eller har behov for at komme hurtigt væk, i dækning og under sløring i en fart," siger Jonas.

Det kræver en militær omskoling at blive ATV-kører. Omskolingen omfatter blandt andet tre dage med køretøjskendskab samt terrænkørsel i dagslys og i mørke med og uden brug af natbriller. 🌑

Under Spring Storm i Estland fik XIII's nye ATV'ere deres ilddåb i udlandet. I forhold til den forrige udgave har de nye modeller blandt andet IR-lys, spil, varme i styr og pedaler ligesom hastighedsbegrænsningen på 60 km/t. er fjernet.

DRIVMIDDEL

Bold
(bedste belønning)

FEATURE

BEVÆBNING

42

[TÆNDER]

BIDSTYRKE

MALINOIS

195 PSI

SCHÆFER

238 PSI

Militærhundene har en bidstyrke på op til 238 PSI. Til sammenligning har mennesker en bidstyrke på op til 162 PSI. Hundene kan bide så hårdt, at de kan brække knogler med deres bid.

GENNEMSNI TS

120CM

LÆNGDE

GENNEMSITLIG
9-14
ÅR
LEVETID

VÆGT:

32

- KILO -

20

[KLOER]

MAKS. HASTIGHED

48 KM/T.

De hunde, der bliver brugt i Forsvaret, kan opnå en fart på op til 48 km/t. De kan også holde en relativ høj fart i lang tid. Det er set før, at en tjenestehund er løbet med så høj fart ind i en gerningsmand, at der er blevet brækket ribben blot ved sammenstødet.

HØRESANS: 65.000 HZ (HØRELSE OP TIL 1,6 KM VÆK)

Hunde kan høre op til fire gange bedre end mennesker. Mennesker kan høre op til 20.000 Hz, hvorimod hunde kan høre op til 65.000 Hz. De kan altså opfange lyde, som er op til 1,6 kilometer væk, og lyde, som vi mennesker aldrig har hørt.

LUGTESANS: 100.000 GANGE BEDRE END MENNESKETS

Hunde kan lugte op til 100.000 gange bedre end mennesker. Det svarer til, at de ville kunne lugte, hvis der var puttet en teskefuld sukker i fem millioner liter vand.

[FØRER]

65

CM

HØJDE

BRÆNDSTOF

CIRKA 500 GRAM FODER DAGLIGT

FEATURE
—
TJENESTE-
HUND

TOPTUNET OG

RASENDE PÅ KOMMANDO

De kan høre dit hjerte banke. De kan lugte adrenalin, der pumper ud i dit blod. De kan sænke deres hjørnetænder dybt ned i din arm, hvis du prøver at flygte. Der er intet, du kan stille op, hvis en tjenestehund er på jagt efter dig, for de er toptunede firbenede soldater.

Lyden af en hundesnude, der arbejder intenst, og poter, der rammer betongulvet, fylder lagerhallen. Malinois-hunden Neko bevæger sig fokuseret langs væggene.

Stemningen er præget af dyb koncentration, og den otte år gamle tjenestehund ved præcis, hvad han leder efter – nemlig sprængstoffer.

Hundefører Jonas følger roligt efter Neko, som snuser sig gennem papkasser og containere. Pludselig stopper Neko op. Noget har fanget hans næse. Lyden af intens snusen stiger, mens han kravler op i en bunke tomme papkasser. Halen logrer, og han sætter sig beslutsomt ned og stirrer ind i bunken for at give tegn til Jonas. Jonas belønner med et højlydt 'klik' og en velfortjent bold.

At kunne bruge en hund som et stykke grej, er en kæmpe fordel. Hundes lugte- og høresans gør dem bedre end mange teknologiske løsninger, og blander man det med deres utrolige fart og knusende bidstyrke, ender man med et våben, der kan være farlig på kommando.

Især deres lugtesans, der er 100.000 gange bedre

end menneskers, er efterspurgt. Derfor var Jonas og Neko af sted til OL i Paris, sammen med fire andre kollegaer fra Military Working Dog, hvor Nekos næse var med til at højne sikkerheden.

Men Neko kan mere end at finde sprængstoffer, for han er en kombihund. Det vil sige, at han både kan finde sprængstoffer og gå patrulje, hvilket indebærer at afsøge bygninger, gø og bide, hvis det er nødvendigt, og til enhver tid holde sin fører sikker.

Hundens svar på Batman

Neko er af racen malinois, også kendt som belgisk hyrdehund og fætter til schæferen, der ligeledes bliver brugt hyppigt i Forsvaret.

Den store alsidighed har gjort malinois-racen populær blandt soldater og politifolk verden over. Da USA's præsident Barack Obama i maj 2011 mødte repræsentanter fra Seal Team Six, der nedkæmpede Osama bin Laden, blev kun én præsenteret ved navn: Malinois-hunden Cairo. Også Jægerkorpset foretrækker malinois – og til en vis grad dens nærmeste fætter, hollandsk hyrdehund. Malinois er i stigende grad populær på YouTube, hvor den springer op ad vægge og træer for at bide sig fast i en person, går på line, springer ind gennem en åben rude på en bil og i det hele taget ligner hundens svar på Batman.

"Vi er et team"

"Neko var helt klart den fedeste hund på mit grundhold. For det første fordi han var en malinois, og dem har jeg altid beundret lidt, med alt det, man ser, de kan. Men også fordi han var så erfaren, så jeg følte lidt, jeg vandt i lotto, da jeg fik tildelt ham," fortæller Jonas, der har haft Neko i fire år.

Den første hund, man får tildelt, er valgt ud fra, hvad der passer bedst til ens personlighed og den opgave, man skal udføre, og da Jonas skulle fungere som operationel og muligvis udsendes, var Neko med sin erfaring ideel. Neko er oprindeligt trænet ved Jægerkorpset, men hans personlighed passede ikke helt, da han er lidt af en kælepotte.

Han søger ofte opmærksomhed og klap hos alle, han møder. Han er en noget atypisk malinois, da de ofte er kendt for at løbe rundt på væggene, men Neko har ifølge Jonas et meget afbalanceret sind og kan godt skelne imellem at være på arbejde og at have fri.

"Han er det mest rolige og afslappede, når han er derhjemme, og man kan tænke: Hold da op, er han overhovedet farlig? Men når vi så tager på arbejde, og især skal lave bidearbejde, så bliver han en helt anden hund. Så er han der bare for at dræbe."

Og der er ingen tvivl om, at Nekos yndlingsaktivitet er at bide. Jonas fortæller, at Neko på ét sekund kan gå fra at være sød og kærlig til – på en kommando fra Jonas – pludselig at være en helt anden hund.

"Det er som en stor belønning for ham, og han er så

FEATURE
—
TJENESTE-
HUND

Hundenes tyr bruges blandt andet som en almindelig sele, så hunden kan trække uden at få skader. Det gør det også lettere at løfte hunden, og det virker kølende på varme dage.

voldsom, at man ofte får blå mærker – selv om man har bidedragt på.”

På opgave ved OL

Denne sommer var Neko og Jonas af sted til Frankrig for at arbejde tæt sammen med det franske forsvar op til OL i Paris. Her blev Nekos fintfølelse næse brugt til at scanne flere af de store områder for sprængstof sammen med tre andre hunde og hundeførere fra Danmark. Deres træning op til har kredset meget om, at de skulle løse denne opgave, så der blev ofte gemt sprængstof i forskellige mængder i forskellige bygninger for at gøre Nekos næse helt klar til opgaven.

”Det er altid fedt at skulle ud og bruge nogle af de ting, vi træner, i virkeligheden. Især at skulle bruge søgedelen, som jeg synes er det sjoveste. Det er lidt ligesom en eksamen – det er nu, man skal vise, at alt det, man har trænet op til, faktisk virker.”

At blive kaldt til Frankrig for at hjælpe med sikkerheden til OL er en stor ting, der viser, at nationerne værdsætter at arbejde sammen for at skærpe sikkerheden, og derfor blev der ikke kun kaldt hundeførere ind fra Danmark. Også andre europæiske lande bidrog med hundeførere såvel som soldater. Hver hundefører blev sat sammen med en fransk hundefører, så de kunne hjælpe hinanden og sikre sig, at alle områder var gennemført. De danske hundeførere var i Paris hele juli måned, hvor de afsøgte alt fra stadioner til hoteller.

Bedst i Norden

En anden stor oplevelse, Jonas og Neko delte, var deltagelsen i den fællesnordiske konkurrence for tjenestehunde i Sverige i 2023. Her skulle de gennemføre et 12 kilometer langt løb med otte taktiske opgaver undervejs.

”Nogle af opgaverne skulle man klare alene, ved andre skulle vi hjælpe hinanden. Så det var hårdt, men også sjovt, og Neko trak lidt ekstra den dag, så vi vandt selvfølgelig,” fortæller Jonas.

Nogle af de opgaver, de skulle igennem, var selv at finde vej, da ruten ikke var åbenlys, gennemføre en lydighedsopgave, hvor Neko blandt andet skulle ignorere råt kød, der lå langs stien, og endelig, til sidst i løbet, var Neko pludselig ”såret”, og Jonas skulle forbinde ham og bære ham det sidste stykke.

”Det sværeste var helt klart at bære ham de sidste 200 meter op ad bakke, det var virkelig hårdt. Han vejer jo alligevel 36 kilo, og jeg havde lige løbet 12 kilometer.”

Hund som grej

At være hundefører er et andet arbejdsliv end for de fleste andre soldater. Jonas skal ikke bare holde sine egne færdigheder ved lige. Han skal også træne Neko og sørge for, at han kan det, der forventes af en hund, og holde det ved lige – og sidst, men ikke mindst, skal de træne deres samarbejde. Neko skal kunne tyde Jonas’ signaler, lige såvel som Jonas skal kunne tyde Nekos signaler.

”Hver gang vi tager hunden ud af buret, er den skarp. Den er på arbejde med det samme og tager hele tiden noget ind og lærer. Så hvis man ikke har en plan for sin træning og er konsekvent, kan den hurtigt få en dårlig vane,” fortæller Jonas.

Når man som soldat er udsendt med en hund, har man den ekstra opgave at tage vare på et andet levende væsen. Hunden siger ikke selv til, hvis den har brug for noget, men fortsætter, indtil man beder den om andet, fortæller Jonas. Så man skal holde flere pauser og sørge for, at den ikke bliver dehydreret. Samtidig skal man have udstyr med til hunden, som også vejer ekstra i oppakningen, og man skal kunne yde førstehjælp til hunden, hvis den bliver såret, og være stærk nok til at kunne bære den.

Selv om hundene er et stort redskab at have med sig og holde styr på, har de haft deres plads i det danske forsvar i over 100 år. Og med deres store repertoire af færdigheder bliver de fortsat brugt hyppigt, da intet teknologisk endnu kan hamle op med dem. Men militærhunde holder ikke evigt, og med Nekos otte år nærmer han sig en velfortjent pension.

”At Neko er så erfaren, som han er, er både en gave og en forbandelse. For det betyder jo desværre, at jeg skal have en ny hund på et tidspunkt. Men efter jeg har haft Neko, er jeg ikke i tvivl om, at det skal være en malinois eller en hollænder. Jeg vil prøve ikke at sammenligne for meget, selv om det nok bliver svært, for han vil altid være min nummer et.” 🌱

Klikkeren er et vigtigt værktøj, der bruges til at belønne hunden præcis, når den gør det rigtige, så den ikke tror, at den bliver belønnet for noget forkert.

BAG ENHVER TJENESTEHUND STAR EN HUNDETRÆNER

At lære sin hund at gå og bide står sjældent øverst på listen, når det handler om hundetræning. Men det gør det hos Military Working Dog. Her er de vigtige komponenter i opskriften på en god militærhund.

Opgaven er klar. Levering af 16 færdigtrænede hunde om året.

Det fortæller Christina, der er hundetræner for Forsvarets hundetjeneste, Military Working Dog (MWD), på Flyvestation Karup. Hun er en af de hundetrænere, der står for at træne Forsvarets tjenestehunde op.

"Det er et kæmpe privilegie at kunne lave det her færdige produkt i form af en tjenestehund. Vi laver nogle rigtig gode hunde herude, og det er fedt at vide, at man kan aflevere en gennemarbejdet hund til en hundefører, der virkelig kan bruge den til noget."

Der er omkring 85 tjenestehunde fordelt ud på de tre flyvestationer, og størstedelen er trænet ved MWD. De fleste bliver brugt som vagthunde på flyvestationerne, hvor de patruljerer med deres førere. Andre bliver en del af operative enheder og udsendes på skarpe missioner, mens andre igen ender i dele af Forsvaret, hvor de bliver trænet til helt specialiserede opgaver.

"At træne en hund op fra bunden tager omkring et år. Vi starter, når den er seks måneder, og har den i hænderne hver dag, indtil den skal til sin første prøve, når den er

FEATURE
—
TJENESTE-
HUND

Snoren er lige så vigtig
i den militære verden
som i den civile.

✕
Kommunikationen
mellem hund og fører
er altafgørende for
at løse en opgave.
De fleste hunde i For-
svaret bruges
som patruljehunde.
Tjenestehundene har
masser af gåpåmod
for at løse de opgaver,
de bliver stillet.

Disciplinbeskrivelser

Lineføring/fri ved fod: Lydighed, hvor hunden udviser forståelse for at blive ført ved venstre side (af føreren) med og uden line på banen. Disciplinen kaldes også 'dressur'.

Afdækning: Hunden bliver dækket af, hvorefter fører går frem og afgiver skud. I en udvidet prøve indgår desuden en skjult figurant.

Sporsøg: Hunden skal gå efter et spor gået af en figurant. Der kan være genstande på sporet, som hunden skal finde og markere.

Patruljetjeneste: Hund og fører går en udpeget rute. Hunden skal finde en figurant og i en udvidet prøve også en genstand.

Stop af person: Hunden skal eftersætte og standse en figurant med bid. Føreren skal kunne få hunden til at slippe og bevogte, mens der bliver visiteret.

Rundering (både indendørs og udendørs): Hunden skal finde en figurant/genstand(e) og bevogte med gøen. I en udvidet prøve skal figuranten ved indendørs rundering også føres ud.

Forsvar af fører: Hunden skal afværge en trussel (figurant) ved at gå målrettet frem.

Feltsøg: Hunden skal i et afmærket område finde et antal genstande – kaldes også gerningsstedssøg.

Sprængstofsøg: Hunden skal kunne finde og markere på et fund – det kan være i bygninger, biler, kasser, kufferter og så videre.

omkring halvandet år. Hvis den består, får den tildelt en hundefører," forklarer Christina.

U-søjlen og O-søjlen

MWD er opdelt i to søjler: Uddannelsessøjlen (U-søjlen) og den operative søjle (O-søjlen). U-søjlen er der, hvor Christina hører til. Ud over at træne andres hunde op har hundetrænerne deres egen primære hund, de skal træne med. De skal nemlig også fungere som hundefører, der, hvis nødvendigt, skal kunne udsendes. U-søjlen fokuserer på uddannelse af både tjenestehundene og de nye hundeførere, der skal lære at arbejde sammen med deres hund. O-søjlen derimod er for hundeførere, der er klar til at blive udsendt. Her er der kun en hund per fører.

Christina har i tre år haft sin daglige gang som hundefører i Forsvaret. Her har en almindelig dag indebåret at træne op til fire forskellige hunde i de forskellige færdigheder. Men arbejdet er andet og mere end blot at træne hunde. Hun skal også sikre, at hundene er fysisk og mentalt forberedt til deres fremtidige opgave, hvilket kræver tid, tålmodighed og en dyb forståelse af både hundenes og førernes behov.

Optræning af firbenede soldater

"Ved MWD har vi et minimumskrav om, at hundene skal kunne bestå patruljedelen, der indebærer bidefærdigheder, rundering og lydighed, før de bliver tildelt en hundefører. Ude ved hundeføreren får de forbedret deres færdigheder og løbende bygget mere på," fortæller Christina og uddyber, at hund og hundefører bliver sat sammen på baggrund af personlighed og kunnen, så de sammen kan blive et stærkt hold.

Når hundene mestrer disse færdigheder, kan de opgraderes til at blive kombihunde med speciale i sprængstofsøgning. Her trænes hundene i at lokalisere sprængstoffer. Uanset om det er til store begivenheder, i lufthavne eller på skarpe missioner, skal hundene kunne finde sprængstoffer i mængder helt ned til få gram. Det er en slags styrketræning for næsen, hvor præcision er nøglen.

Ud over disse specialiserede opgaver skal hundene holdes i topform. Styrketræning gennem forskellige øvelser og løb og gang på løbebånd er en del af deres daglige rutine. Den fysiske træning sikrer, at de altid er klar til opgaven, uanset hvor krævende den måtte være.

Sendes i pleje uden for hegnet

For at kunne levere 16 færdigtrænede hunde om året har MWD

✗
Legetøj er hundenes foretrukne belønning: de vil langt hellere lege end få en godbid.

HUNDERACER

løbende brug for nye hunde. Før i tiden var de fleste hunde, de fik ind, voksne og kom blandt andet fra Politiet eller private familier.

"For nogle hunde gik det fint, men andre havde en masse med i bagagen, som vi har brugt lang tid på at komme til livs. Mange af dem havde også svært ved at skelne mellem arbejde og fri, og det gjorde dem svære at håndtere," siger Christina og fortsætter:

"Vi kan lære hunden at være på arbejde og alt, hvad det indebærer, men vi kan aldrig lære en hund at være hund. Det skal ligge i den fra starten. Derfor er vi begyndt med et nyt hvalpeprojekt, hvor vi opkøber hvalpe, fra de er otte uger, hvorefter de bliver sendt ud i en plejefamilie uden for hegnet. Her bliver de, til de er seks måneder, og på den måde lærer hvalpen at være hund først," siger Christina.

Erfaringerne viser allerede, at MWD får en meget mere stabil hund, der kan håndtere at blive trænet af mange forskellige mennesker og bedre kan forstå, hvornår den er på arbejde, og hvornår den har fri.

Avlet til at bide

Hos MWD har de en imponerende flok på 25 hunde, nogle færdigudlært, andre under oplæring. Der er flere forskellige racer, blandt andet schæfer, malinois og labrador, men schæferen er uden tvivl den mest brugte race.

"De hunde, vi har i Forsvaret, er arbejds Hunde, og både schæfer og malinois er naturligt opdrættet til at bide, hvilket gør dem effektive til patruljeopgaver, hvor de skal kunne stoppe en trussel hurtigt og effektivt. Samtidig vil vi gerne have en forholdsvis let hund, på omkring 30 kilo, så de hverken er for tunge at løfte eller for små til at kunne stoppe en person med stor effekt. Sammenligner man dem med for eksempel rottweileren, der også er en 'bidehund', så er de simpelthen for tunge til, at soldaterne vil kunne løfte dem," forklarer Christina og tilføjer, at man er ved at indføre flere hunderacer som for eksempel den hollandske hyrdehund, som er fætter til schæferen og malinoisen.

Der er altså mange fordele ved at have tjenestehunde i det danske forsvar. Selv om de ikke er højteknologiske eller lige så omtalte som kampvogne eller F-35, er der ifølge Christina mange grunde til fortsat at bruge hunde.

"Som det ser ud nu, tror jeg ikke på, at teknologi erstatter dem. De er en kombination af lugtesans, høresans og tænder. De kan altså ikke blot finde fjenden, men også stoppe ham." ✨

Schæfer: Ofte brugt som patruljehund, da den er størst og har det kraftigste bid. Schæfere har en tendens til at gå, hvilket også gør dem ideelle til at patruljere og får dem til at virke mere skræmmende.

Malinois/belgisk hyrdehund: Kendt for sin utrolige energi og skarpe intelligens og bliver især brugt af specialoperationsstyrkerne, da den er lettere end schæferen og ikke lige så vokal.

Hollandsk hyrdehund: Ligesom sine nære slægtninge fra Belgien sætter den stor pris på motion og er glad for at løse opgaver. Det er en alsidig hund, som også tilpasser sig livet som familiehund.

Labrador: Er ikke opdrættet til at bide, men har til gengæld en fremragende lugtesans og bliver ofte brugt som søgehund.

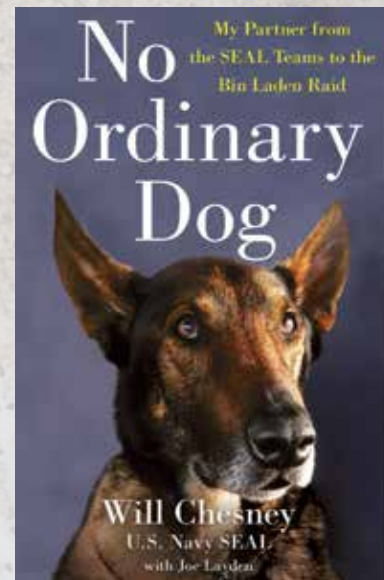

Vil du vide mere? ✗

'No Ordinary Dog' er historien om en SEAL Team 6-hundefører og hunden Cairo, der reddede hans liv.

Hundene bruger sko, når de er på opgave, for at beskytte deres poter mod skarpe genstande.

MAKKERSKAB

En del af Forward Land Forces Latvia:

Altid med opsmøgede ærmmer

I Camp Valdemar, mindre end 250 kilometer fra Rusland, er lægen Christian og sygepasseren Ingrid godt forberedt. Sammen med flere end 800 kamptropper er de udsendt som en del af Forward Land Forces Latvia. De har ingen forventninger om, at denne mission bliver lige så voldsom som tidligere udsendelser til eksempelvis Afghanistan. Men de er forberedt på det meste. Og de keder sig absolut ikke.

Under missionen i Camp Valdemar er lægen Christian og sygepasseren Ingrid klar til at håndtere enhver udfordring.

Infirmeriet:

Lejrens infirmeri er bemannet af tre læger, to sygeplejersker, to sygepassere, en fysioterapeut og en dyrlæge. Dyrlægen står blandt andet for at tage vandprøver og sikre god hygiejne blandt soldaterne.

Makkerparret:

Ingrid er 63 år og en af de få sygepassere, der stadig er i tjeneste. Hun har 44 års erfaring som sygepasser og er for nylig blevet udnævnt til korporal. Ingrid har været udsendt tre gange: En gang til Bosnien og to gange til Kosovo.

Christian er 50 år og uddannet læge. Han har siden 2009 været tilknyttet Forsvarets Sundhedstjeneste, som nu hedder Forsvarets Sanitetskommando, og har været udsendt flere gange – blandt andet to gange til Afghanistan og Kosovo. Derudover har han været skibslæge på fregatter, inspektionsskibe og Kongeskibet Dannebrog.

● Hvilket makkerpar er I?

Christian: Jeg er læge og lejrens SMO, senior medical officer. Ingrid er sygepasser med 44 års erfaring, og hun var mit førstevalg, da jeg fik muligheden for at vælge, hvem jeg ville have med på missionen. Hun møder altid ind med opsmøgede ærmer og ved præcis, hvordan et infirmeri skal indrettes. Vi landede med fortroppen og havde tre dage til at få det hele på plads, inden hovedstyrken ankom. Og det nåede vi.

Ingrid: Nu fik jeg ikke muligheden for at vælge Christian, men hvis jeg havde, så var det ham, jeg ville vælge. Vi har ikke arbejdet sammen på denne måde før, men vi er tit stødt ind i hinanden på forskellige opgaver.

● Hvordan er hverdagen på infirmeriet?

Ingrid: For det første er der utrolig god stemning i hele lejren. Og det er der selvfølgelig også på infirmeriet. Vi har det alle rigtig godt med hinanden i vores team, og der er plads til både åben og ærlig snak. Og humor. Også selv om der er travlt.

Christian: Vi har op mod 160-170 patienter gennem infirmeriet hver uge. Det er nogle få vaccinationer, almindelige hverdagsprob-

lemer, og så har der været en del småskader efter træning. Der har heldigvis ikke været så mange alvorlige skader eller ulykker. Soldaterne skal blive i lejren, når de har fri, så der er rigtig mange, der bruger tid på at træne og holde sig i god form. Der er et ret lækkert træningscenter her i lejren.

● Hvad er særligt ved denne mission?

Christian: Det er tydeligt, at det er sunde og raske soldater, vi har i mission. Alle virker målrettede og motiverede til den opgave, vi skal løse her i Letland. Alle virker både fysisk og mentalt stærke.

Ingrid: Vi har haft nogle covid-19-tilfælde, men det er håndteret meget effektivt ved at isolere de smittede, så det har ikke fyldt så meget. Det er overraskende hurtigt gået i sig selv igen.

● Tænker I over, at I kun er 250 kilometer fra grænsen til Rusland?

Ingrid: Næh...

Christian: Jeg tænker ikke rigtig over det. Men alt det, der sker ved fronten i Ukraine, ligger da i baghovedet. 🛡️

Operation Amanda:

”Sådan en idiot, han skal fand’me ikke skyde på mig og min vogn”

Kampvognsskytten Lise var en af de første danske kvindelige soldater, der var i kamp. Den 26. oktober 1994 affyrede hun 14 granater mod bosnisk-serbiske styrker, som rådede over kampvogne, panserværn og artilleri.

”Jeg tror, vi er ramt,” lyder det på sindigt jysk fra føreren i Leopard 1A5-kampvognens undervogn. Hans luge er ikke helt lukket, og han kan lugte røg. Skytten Lise tester hurtigt, om tårn og kanon er funktionsdygtige.

”Så tager jeg tårnet fra side til side og kanonen op og ned. Det hele fungerer,” fortæller Lise i dag.

På vej hen i deres stilling i den højtbeliggende bosniske by Gradačac bliver forenden af kampvognen truffet af en fosforgranat affyret fra enten en bosnisk-serbisk kampvogn eller artilleripjece. Skuddet anretter begrænset skade. Efter at have kontrolleret, at alt fungerer, bobler vreden op i Lise.

”Sådan en idiot, han skal fand’me ikke skyde på mig og min vogn,” tænker hun.

UNPROFOR i Tuzla

Den danske kampvognsdeling deltog i en FN-mission med begrænset mandat, men havde, når beskudt, ret til at tage kampen op. Det var bosniske serbere – en af konfliktens parter – som havde åbnet ild mod danskerne. Det var en modstander, der rådede over kampvogne, panserværnskanoner og artilleri. Det er også sådan en type modstander, danske soldater træner i at møde på slagmarken i dag.

En dansk kampvognsdeling består af tre vogne med fire soldater i hver. I 1994 var en af dem Lise, som var begyndt i Forsvaret som konstabelev i februar året før. Efter sin grunduddannelse kom hun til kampvogns-eskadronen ved Dronningens Livregiment i Aalborg. De skulle stille med mandskab til det tredje hold danske kampvogne, som var en del af FN-styrken UNPROFOR. De opererede som en del af en nordisk bataljon i Tuzla-området.

Lise var ikke nervøs for at skulle udsendes til Bosnien.

”Når man er 21, er man jo udødelig. Jeg havde ikke tænkt på, at det kunne have en konsekvens. Rigtig mange af de andre soldater i eskadronen havde været af sted, og der var ikke sket noget med dem,” fortæller hun.

Observationspost i Gradačac

Om eftermiddagen den 26. oktober 1994 påbegyndte hun og kollegaerne Operation Amanda. Formålet var at oprette en observationspost i byen Gradačac, så FN-styrkerne

bedre kunne observere kamphandlinger i området.

Gradačac ligger på en højderyg og var under kontrol af bosniske muslimer. Deres modstandere, bosniske serbere, havde stillinger i nærheden, og især sidstnævnte var ikke begejstrede for den planlagte FN-observationspost.

Svenske FN-soldater, der forsøgte at etablere posten, blev kraftigt beskudt og måtte trække sig tilbage. Ved 15-tiden blev den danske kampvognsdeling indsat – og hurtigt beskudt. De bosnisk-serbiske soldater, der traf Lises kampvogn med en fosforgranat, skød fra stillinger, der lå mindst fire-fem kilometer væk. Det er normalt uden for en Leopard 1A5’s rækkevidde, men de danske soldater på Hold 3 havde trænet i netop den type kamp.

1A5-kampvognen skulle skyde længere, end den var designet til

Under den nu meget omtalte kampvogns-operation Operation Bøllebank 29. april 1994 havde det vist sig, at det var vigtigt at kunne ramme mål, der var længere væk end de tre kilometer, som Leopard 1A5’s kanon er designet til at skyde fra. Den erfaring blev givet videre til Hold 3, der inden udsendelsen trænede i at få kampvognskanonen til at skyde længere. Løsningen blev manuelt at omgå skydecomputeren.

Delingsføreren Jesper og skytten Lise brugte mange timer på at lære denne specielle måde at skyde på, og de fik også lejlighed til at prøve det under skarpskydning i Oksbøl.

”Vi lavede ekstremt meget tørtræning, hvor vi sad i kampvognen og øvede kommandoer. Også fordi de afstande, vi skulle skyde på, var ude over den sædvanlige rækkevidde. Vi havde en lille computer, hvor vi tastede forskellige oplysninger ind – blandt andet afstand – og så foreslog den kanonens hældningsgrad. Så var der en libelle, du fik til at spille, så kanonen fik den korrekte elevation. Endelig skulle man tage aftræk og på den måde omgå kampvognens normale skydecomputer, der ikke kunne håndtere så lange afstande,” fortæller Lise.

Kampsigtet i aktion

”Tårnet virker,” melder Lise over radioen. Fosforgranaten har ikke gjort alvorlig skade.

Delingsføreren Jesper har identificeret et mål, der ligger 4.200 meter væk. De kører i skydestilling, og Lise udfører sit kampsigte,

×

Konstabel Lise under sin udsendelse til Bosnien. Privatfoto.

som går ud på, at man affyrer tre skud på samme lasermålte afstand. Ved andet skud hæver man kanonen en anelse, og ved tredje skud sænker man den igen. På den måde er man ret sikker på at få træf i målet.

Lise affyrer tre pansergranater hurtigt efter hinanden. Hun har god støtte fra hjælperen, som er hurtig til at lade kanonen. På den lange afstand kan Jesper ikke med sikkerhed se, om de har ramt noget. Kampvognen forlader skydestillingen og kører til en mere tilbagetrukket position.

”Det er normalt, at du skifter stilling efter at have skudt, for ellers ved fjenden jo, hvor du holder,” konstaterer Lise.

Kampvognsdelingen besvarede ilden

Fjendens granater falder rundt om den danske kampvogn. Delingsføreren Jesper formoder, at de kommer fra en kampvogn, der skyder på dem fra en forberedt stilling. Lises kampvogn kører igen frem for at besvare ilden. Med fælles hjælp lykkes det Lise og Jesper at få ram på en fjendtlig kampvogn. Med håndkikkerten observerer Jesper, om Lise træffer, og korrigerer det næste skud, hvis der er behov for det. De udfører også en skydning, hvor Lise indleder med at affyre en røggranat, som de herefter anvender som pejlemærke til de næste skud. Her observerer Jesper træf med brisantgranater i målområdet. Målene er over fem kilometer væk. Lise

×

Kampvognsdelingen passerer et vandløb under en patrulje i det nordiske bataljons ansvarsområde i Bosnien. Privatfoto.

husker samarbejdet i kampvognen som meget velfungerende.

"Samarbejdet kører bare. Alle gør det, de skal. Om man kalde det perfekt, ved jeg ikke, men der er intet at sætte en finger på."

Også de to andre kampvogne affyrer kanonen. Delingen får elimineret flere af de direkte skydende trusler fra panserværnskanoner og kampvogne, men så indsætter de bosniske serbere artilleri, og de danske kampvogne befinder sig i en endnu tungere granatregn.

Næsten samtidig får Jesper en melding om, at der er mulighed for luftstøtte. Nu gælder det om at vise flyene, hvor det fjendtlige batteri er placeret.

"Da flyene nærmer sig, skal vi markere målet for dem. Vi skyder en fosforgranat hen i målet," fortæller Lise.

Flyene får ikke lov til at bombe. Kort efter kommer der ordre om, at kampvognsdelingen skal trække sig tilbage til deres beredskabsområde. For at undgå flere træffere sker det i høj fart. Kampen har varet i 45 minutter.

"Hjælperen, som har genladt kanonen igen og igen, er helt gennemblødt af sved. Både hans kampskjorte, køredragt og fragmentationsvest er gennemblødt. Han får en trøje af mig, som ikke passer, fordi han er 1,90. Og så får vi en kold cola," husker Lise.

Det lykkedes aldrig at få oprettet en FN-observationspost i Gradačac, men

Lises Leopard 1A5-kampvogn efter kampen. Den brunlige plamage er fra fosforgranaten, der har ramt kampvognen. Privatfoto.

kampvognsdelingens manøvrer og besvarelse af ilden fra de bosnisk-serbiske stillinger betød, at alle slap uskadt fra kampen.

Lise stod for 14 af de 21 skud, som kampvognsdelingen afgav under Operation Amanda. Først i dagene efter fik delingen mere sikre oplysninger om, hvad de havde ramt. De havde nedkæmpet en kampvogn, måske endda to, og en panserværnskanon.

At prøve det en gang var nok

Fordi Lise er kvinde og havde været i kamp, opstod der en del opmærksomhed om hendes person. Blandt andet blev hun "månedens FN-soldat" i FN-styrkens blad. Hun syntes, at denne opmærksomhed var noget pjat.

"Jeg synes, at det er lige meget, om man er hankøn eller hunkøn. Man skal bare kunne udføre sin opgave," siger hun.

To år efter kampen ved Gradačac var hun klar til endnu en udsendelse. Denne gang som en del af NATO-styrken IFOR i Bosnien. Under forberedelsen fik hun desværre en alvorlig knæskade og besluttede at stoppe i Forsvaret til fordel for en civil uddannelse.

Set i bakspejlet havde hun heller ikke appetit på flere kamphandlinger. Gradačac var nok for hende.

"Så fik vi prøvet det, og det er langt fra alle, der får den mulighed. Det var det, vi var uddannet til, og det var vores opgave. Så var det fint, og så behøvede jeg ikke at prøve det igen." 🛑

Major Kim Brix Fonseca

Fungerende chef for Panserbataljonen, Jydske Dragonregiment.

De danske kampvogne i Bosnien i 1994 kæmpede stort set uden støtte og havde derfor ingen andre muligheder end selv at tage kampen op, selv om de fjendtlige mål var uden for normal skudafstand. I dag ville man ikke vælge at skyde på mål på så lang afstand. Det skyldes, at kampvogne siden 1990'erne har fået sværere panser, som er mere krævende at gennembryde. Det forklarer major Kim Brix Fonseca, der har 10 års erfaring med både Leopard 2A5 og den opgraderede version 2A7. For at man fortsat kan gennembryde panseret på fjendtlige kampvogne, har Hærens kampvogne i dag en bedre kanon.

"Kanonen er større. Det er en 120

mm-kanon, der sidder på en 2A7, mens 1A5 har en 105 mm-kanon. Sigtemidlerne både i dagslys og mørke er også forbedrede," siger major Kim Brix Fonseca.

Hensynet til granaternes gennembrydningsevne gør, at major Fonseca normalt ikke vil tage kampen op på de lange afstande på over fem kilometer, som 1A5-kampvognene, der var indsat i Gradačac, gjorde. Der sker nemlig en reduktion af granaternes gennembrydningsevne og effektivitet, når man skyder på de afstande.

"Man kan ende med at bruge rigtig meget ammunition på at nedkæmpe et mål. Det var det, de gjorde i

Bosnien, når de brugte kampsigte," forklarer han og konstaterer:

"I bund og grund holder vi os til den effektive skudafstand, hvor vores våben har maksimal effekt."

Mens der ikke er nogen stor forandring på de afstande, kampvogne kæmper på nu og i 1990'erne, er der ifølge major Fonseca én væsentlig forskel på 90'ernes og nutidens kamplads.

"På den moderne kamplads kæmper vi mere i tre dimensioner i stedet for i to dimensioner, som man gjorde førhen. Der er en trussel fra landjorden, men også fra luften, blandt andet i form af droner," forklarer han.

Honnør besøgte en flok pensionerede panser-entusiaster i Næstved og fik deres bedste historier om deres elskede køretøjer.

TEKST: MARTIN FINNEDAL

Centurion-bjærgningskampvogn

Med i Centurion-pakken fra briterne var et antal bjærgningskøretøjer, hvoraf to – Brutalis og Butte – stadig eksisterer. Bjærgningskampvognene var udstyret med en trækkæde, der var så tung, at kampvognsbesætningen som udgangspunkt forventedes at hjælpe bjærgningsbesætningen med kæden. Den vejede langt over 100 kilo og blev flyttet med håndkraft. Heldigvis hørte brugen af den til sjældenhederne, da bjærgningskøretøjet var udstyret med et spil med selvstændig motor. Da det bogstavelig talt var lettere at bruge, kom den massive trækkæde meget sjældent i brug.

Piranha 3 H

Den otte-hjulede pansrede mandskabsvogn blev blandt andet brugt under KFOR-missionen, mere præcist fra KFOR Hold 5 i 2001. USA's forsvarsattaché til Danmark besøgte de danske KFOR-styrker og blev så imponeret, at den amerikanske hær endte med at bestille 2.500 stk. hos den schweiziske leverandør MOWAG. Det viste sig dog problematisk for Danmark, der nogle år senere besluttede at bestille yderligere vogne. Den amerikanske ordre var nemlig så massiv, at den forsinkede den danske leverance. Forsvarets Piranha 3 H-flåde endte på i alt 91 stk.

Centurion

Hvad har det hæderkronede britiske bilmærke Rolls Royce og det lige så britiske, men knap så prangende Austin Motor Company til fælles? Jo, motorer fra begge virksomheder sad i kampvognen Centurion, der tjente det danske forsvar fra 1953 til 1999, hvorefter den blev udfaset.

Centurion blev udviklet af briterne

som modsvar til den tyske Tiger og kørte på benzin. Den lille Austin Morris-motor var hjælpemotor – eller startmotor om man vil – til den 12-cylindrede Rolls Royce-motor, der i øvrigt også sad i

de legendariske Spitfire-kampfly og Mosquito-jagerbombere. Når Rolls Royce-motoren i Centurion havde nået nok omdrejninger, slog lillebror automatisk fra. Centurion var i øvrigt et tørstigt bekendtskab. Den kørte beskedne 50 meter på en liter benzin.

M113 G3

Den legendariske "vietnamslæde" M113 (pansret mandskabsvogn) blev i perioden 2001-2003 sendt til Tyskland for at få en opgradering. Blandt andet blev den det første bæltekøretøj med gummibælter på dansk jord – ikke ulig den opgraderede udgave af det svenske infanterikampkøretøj CV90. M113 G3 blev udsat for en masse eksperimenter. Blandt andet blev det oprindelige M113-chassis gjort 666 mm længere, og der blev af den grund monteret et ekstra vejhjul – alt sammen for, at soldaterne kunne få plads til det udstyr, de fik mere og mere af. Otte stk. M113 G3 er sidenhen malet gule for at blive til brand-PMV'er i Oksbøl og Borris.

Tak til: Gardehusarregimentets Veteran Panser og Køretøjsforening. Ghrvpk.dk

A.

B.

D.

C.

E.

- A. **Oskarmilo**
Alt godt fra Midtjylland.
- B. **Malteboesen**
Kammerat
- C. **Ninnakallehaugemøller**
Garder!
Foto: Militærfoto.dk /IG: militærfoto
- D. **Sachse1996**
IRAQ
#værdatkæmpefor #Forsvaret #hæren
#danish #soldier #combat #deployment
- E. **Lykkeboje**
#kvindieforsvaret #pigertil søs
#søværnet #teskadre